

**UNIVERZA V LJUBLJANI  
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

**Katja Prevodnik**

**MERJENJE SOCIALNEGA KAPITALA**

**Diplomsko delo**

**Ljubljana 2008**

**UNIVERZA V LJUBLJANI  
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

**Katja Prevodnik  
Mentor: doc. dr. Janez Štebe**

**MERJENJE SOCIALNEGA KAPITALA**

**Diplomsko delo**

**Ljubljana 2008**

## **ZAHVALA**

V prvi vrsti gre zahvala za strokovno pomoč pri izdelavi diplomskega dela mentorju,  
doc. dr. Janezu Štebetu, za inovativne ideje in usmerjanje pri pisanju naloge.

Iskrena hvala za razumevanje in hitre odzive na moja vprašanja.

Hvala tudi Arhivu družboslovnih podatkov Fakultete za družbene vede,  
s pomočjo katerega sem pridobila podatke za analizo.

Najlepša hvala staršem in bratu za moralno in materialno podporo med študijem.

Hvala tudi Boštjanu in mojim prijateljem ter sošolkam za družbo in podporo.

## **Merjenje socialnega kapitala**

Socialni kapital je danes tema, ki ji posvečajo pozornost pri oblikovanju svojih politik in strategij tudi pomembne mednarodne organizacije. Merjenje socialnega kapitala je izziv mnogim raziskovalcem in teoretikom. Na področju socialnega kapitala tako danes poznamo mnogo različnih teoretskih obravnav, operacionalizacij in merskih instrumentov, iz česar izvirajo težave pri raziskovanju in primerjavah socialnega kapitala. Iz tega razloga sem si za izziv zastavila pregled področja teorije in merjenja socialnega kapitala. Z diplomskim delom skušam poiskati podobne in razlikovalne točke različnih vidikov in oblikovati celostno podobo stanja na področju. Rezultat raziskovalnega dela je pregled in klasifikacija indikatorjev socialnega kapitala v splošnih družboslovnih raziskavah v Sloveniji ter empirični poskus preveritve konsistentnosti nekaterih izbranih indikatorjev. Preveriti skušam, ali gre pri socialnem kapitalu za multidimenzionalni koncept, katere so možne dimenzije pojava in kako jih je mogoče potrditi z uporabo izbranih indikatorjev. Izsledki kažejo na prevladovanje dveh dimenzij v konceptu socialnega kapitala, omrežij in norm, ki se kot značilni pokažeta tudi pri analizi obstoječih indikatorjev.

**Ključne besede:** socialni kapital, merjenje, konceptualizacija, operacionalizacija, indikatorji.

## **Measurement of social capital**

Social capital is an issue many important international organisations take into consideration when forming their policies and strategies. Measurement of social capital is thus a challenge for many researchers and theoreticians. The problem at hand is that there is no common theoretical definition or operationalisation of the concept in the field. There are many various theoretical discussions, operationalisations and measurement methods in the field today which create difficulties when research is conducted and comparisons are made. That is the reason I have decided to challenge myself with an overview of the theory and measurement of social capital. With this work I try to seek the similar and distinguishing points of different aspects and to form an overall image of the field. The result of research is a review and classification of indicators of social capital from general social surveys in Slovenia and an empirical attempt to verify the consistency of selected indicators. I will try to establish whether social capital is a multidimensional concept, which are the possible dimensions of the phenomenon and how can they be verified by using chosen indicators. The results of research show two prevailing dimensions, networks and norms, which have also proven to be distinctive in the empirical analysis of existent indicators.

**Key words:** social capital, measurement, conceptualisation, operationalisation, indicators.

## KAZALO VSEBINE

<b>1</b>	<b>Uvod</b>	<b>7</b>
<b>2</b>	<b>Socialni kapital</b>	<b>10</b>
<b>2.1</b>	<b>O konceptualizacijah socialnega kapitala</b>	<b>12</b>
<b>2.2</b>	<b>Problematika operacionalizacij</b>	<b>18</b>
2.2.1	Delo Wendy Stone in drugi, na empiriji temelječi pristopi	19
2.2.2	Empirično delo začetnikov koncepta	26
2.2.3	Obstoječi pregledi raziskav in operacionalizacij	29
<b>3</b>	<b>Merjenje socialnega kapitala</b>	<b>33</b>
<b>3.1</b>	<b>Konceptualizacija socialnega kapitala</b>	<b>35</b>
<b>3.2</b>	<b>Operacionalizacija socialnega kapitala</b>	<b>36</b>
<b>3.3</b>	<b>Indikatorji socialnega kapitala</b>	<b>38</b>
3.3.1	Klasifikacija indikatorjev socialnega kapitala	40
3.3.1.1	Struktura družbenih odnosov: omrežja	41
3.3.1.2	Kakovost družbenih odnosov: norme	46
<b>3.4</b>	<b>Analiza povezanosti indikatorjev v raziskavah SJM</b>	<b>51</b>
3.4.1	Podatki in metoda	51
3.4.2	Rezultati analiz	52
3.4.3	Sklepi	59
<b>4</b>	<b>Zaključek</b>	<b>61</b>
	<b>Literatura:</b>	<b>64</b>
	<b>Viri:</b>	<b>68</b>
	<b>Priloga A: Seznam raziskav</b>	<b>69</b>
	<b>Priloga B: Seznam in klasifikacija indikatorjev</b>	<b>71</b>
	<b>Priloga C: Predstavitev indikatorjev za empirično analizo</b>	<b>109</b>

## KAZALO TABEL IN SLIK

Tabela 2.1: Pregled ključnih elementov konceptualizacij, posledic socialnega kapitala in možne kategorizacije glede na posledice _____	17
Tabela 2.2: Ključne dimenzije socialnega kapitala in njihove značilnosti _____	20
Tabela 2.3: Socialni kapital: dimenzije in indikatorji _____	26
Tabela 2.4: »Dvojno knjigovodstvo« Putnamovega instrumenta _____	28
Tabela 2.5: Obstoječi empirični pristopi k raziskovanju socialnega kapitala glede na raven analize _____	30
Tabela 3.1: Klasifikacija zbranih indikatorjev socialnega kapitala v splošnih družboslovnih anketah v Sloveniji _____	40
Tabela 3.2: Statistika klasifikacije indikatorjev socialnega kapitala v okviru ADP glede na opredeljene dimenzije _____	50
Tabela 3.3: Korelacijska tabela indeksov iz raziskav SJM022, SJM042 in SJM061 _____	53
Tabela 3.4: Rezultati factorske analize na obravnavanih indikatorjih _____	56
Tabela 3.5: Korelacijska tabela – članstvo v prostovoljnih organizacijah in indikatorji SJM022 _____	58
Slika 3.1: Konceptualizacija in operacionalizacija socialnega kapitala _____	37

# 1 Uvod

V družboslovju danes obstaja mnogo konceptov, katerim se pripisuje velik pomen pri oblikovanju različnih ukrepov in političnih odločitev in so torej zanimivi tako na ravni znanstvenega družboslovja kot tudi ekonomije in politike. Eden izmed takšnih pojmov je tudi socialni kapital. Koncept socialnega kapitala je kompleksen pojem, o katerem ni konsenza glede definicije in merjenja, ima pa pomembne implikacije za politične in gospodarske odločitve, ki mu jih priznavajo tudi velike mednarodne institucije<sup>1</sup>. S tem je pojem pritegnil tudi mojo pozornost. Ob odkrivanju raznolikih definicij koncepta in različnih merskih instrumentov se mi je postavilo vprašanje, ali imajo vse te definicije kakšno skupno točko in ali različna merjenja prinašajo podobne oziroma enake rezultate. Temu želim posvetiti pozornost s svojim diplomskim delom.

Intenzivni razvoj metodologije, ki smo mu priča v zadnjih desetletjih, odpira družboslovnim raziskovalcem širok spekter novih možnosti za raziskovanje, zbiranje in pridobivanje podatkov ter njihovo analizo. Vzporedno s tem trendom smo priča tudi vedno bolj podrobni in poglobljeni, pa tudi vse bolj raznoliki obravnavi določenih konceptov v družboslovni znanosti; tako je tudi v primeru koncepta socialnega kapitala. Začetki podrobnih teoretičnih in empiričnih obravnav socialnega kapitala namreč segajo v 80. leta prejšnjega stoletja, koncept pa še danes pridobiva na pomembnosti in širini raziskovanja. Obravnavajo ga tako institucije (npr. Svetovna banka) kot posamezni raziskovalci.

Glavni cilj razvoja metodologije in obravnave družboslovnih podatkov, ki ga poudarja mednarodno povezovanje institucij in raziskovalcev, je zagotovo poenotenje raziskovanja na več ravneh. Enotni metodološki prijemi in nenazadnje tudi enotni postopki pri načrtovanju raziskav, oblikovanju merskih instrumentov, zbiranju podatkov in oblikovanju podatkovnih matrik so pogoj za primerjalno vrednost podatkov, analiz in interpretacij. Poudariti je treba, da raziskave večinoma niso zasnovane za namen primarne analize<sup>2</sup>, pač pa gre za namen sekundarne analize podatkov. »Izdelava resne raziskave od koncepta, operacionalizacije, zbiranja podatkov in do narejene analize zahteva veliko sredstev, znanja in izkušenj« (Štebe

---

<sup>1</sup> Npr. Svetovna banka, Evropska unija.

<sup>2</sup> Primarna analiza implicira primarno zbiranje podatkov z namenom analize in interpretacije le-teh za razliko od sekundarne analize, ki ponovno analizira že zbrane podatke (Neuman 2006).

1999: 232). Ker pa večina raziskovalcev teh sredstev nima na voljo, se morajo posluževati že obstoječih podatkov. Stremljenje po poenotenju metodologije in vzpostavitvi arhivov podatkov danes to delo olajšuje. Vse več raziskovalcev se tako poslužuje analize sekundarnih podatkov. »Je relativno poceni; omogoča primerjave med skupinami, narodi in v času; omogoča ponavljanje; in dopušča obravnavo tem, ki se jih drugi raziskovalci niso domislili« (Neuman 2006: 333). Med omejitve takšne analize po Neumanu (2006) pa sodijo tveganje, da uporabljeni podatki ne bodo ustrezni glede na oblikovano raziskovalno vprašanje, da bodo torej tudi izsledki in interpretacije zmotni, pogosta napaka pa je tudi uporaba preveč natančnih izračunov statistik. Pri primerjalnih analizah pa je predvsem pomembno tudi vprašanje methodske konstantnosti.

Cilj tega diplomskega dela ni oblikovanje nove konceptualizacije oziroma »pravilnejše« operacionalizacije koncepta socialnega kapitala, pač pa na podlagi pregleda dosedanjega dela oblikovati povzetek skupnih elementov ter preveriti konsistentnost obstoječih indikatorjev iz že izvedenih raziskav. Na tem mestu želim s praktičnim delom predvsem prikazati prednosti in možne načine uporabe arhiva sekundarnih podatkov.

Za ustrezen vpogled v problematiko v začetku podajam pregled glavnih teoretskih definicij koncepta od začetka pojava pojma pa do danes. V tem delu bom ob predpostavki, da obstajajo določeni dokazi, da gre dejansko za multidimenzionalni koncept, katerega dimenzije se tudi različno obnašajo, skušala odgovoriti na vodilno raziskovalno vprašanje, katere so te dimenzije v teoretskih konceptualizacijah, kako so si med seboj podobne in v katerih točkah različne. Na podlagi teh definicij so raziskovalci socialnega kapitala črpali ideje za operacionalizacijo koncepta v raziskovanju, kar predstavljam v drugem delu besedila. Glavni rezultat tega dela bo poskus klasifikacije indikatorjev, ki se pojavljajo v splošnih družboslovnih raziskavah za primer Slovenije, glede na opredeljene vsebinske in formalne kriterije. V tem delu si zastavljam novo raziskovalno vprašanje, in sicer, kakšne so različne operacionalne definicije koncepta (razlike in podobnosti) in ali je mogoče na podlagi le-teh oblikovati klasifikacijo indikatorjev. Ob pregledu glavne literature in raziskav s področja bom skušala izpeljati ustrezno konceptualno in operacionalno izhodišče za lastno analizo socialnega kapitala s pomočjo sekundarnih podatkov na primeru Slovenije. Kot tretje raziskovalno vprašanje si tu zastavljam problematiko, ali so izbrani indikatorji med seboj povezani in kakšni so vzorci povezav, ki se vzpostavljajo glede na opredeljene klasifikacijske dimenzije. Podatke bom pridobila s pomočjo Arhiva družboslovnih podatkov, analizo pa



izvedla s programom za analizo družboslovnih podatkov – SPSS. Zaključiti želim s kratkim povzetkom rezultatov in glavnimi ugotovitvami o ustreznosti predstavljenih teoretskih spremenljivk in indikatorjev za merjenje socialnega kapitala.

## 2 Socialni kapital

Socialni kapital je v strokovni literaturi največkrat označen kot empirično težko opredeljiv koncept<sup>3</sup>, pa vendar mu pripisujejo vlogo »lepila«, ki ohranja skupnosti (Stone 2002). »Termin množi svoje pomene in povzroča nasprotovanja« (Farr 2004: 6). S temi besedami lahko dobro ponazorimo dejansko stanje na področju teoretskih in empiričnih obravnav koncepta, ki se razkrije bralcu obstoječih del na tem področju.

Zaradi velikega razlagalnega oziroma pojasnjevalnega pomena (mnoge nacionalne in mednarodne institucije namreč temu konceptu pripisujejo pomembno vlogo pri razvoju civilne družbe, gospodarstva in države)<sup>4</sup>, ki se v preteklih letih pripisuje konceptu socialnega kapitala, je v strokovni literaturi do danes veliko število poročil o stanju socialnega kapitala, ki upoštevajo rezultate različnih raziskav, in posledično tudi zelo veliko različnih empiričnih konceptualizacij samega pojava. Stone (2001) v svojem preglednem članku navaja, da so bile v teh poročilih pogosto uporabljeni vprašljivi merski instrumenti, pogosto oblikovani za drugačne namene in brez zadostne teoretične opore, ki bi zagotovila veljavnost in zanesljivost merskega instrumenta. Tudi Paxtonova (1999) ugotavlja enak problem. Po njenem mnenju je bilo v preteklih raziskavah le malo pozornosti posvečene povezavi indikatorjev s teoretskimi definicijami. Iz tega posledično izhaja, da so bili uporabljeni vprašljivi indikatorji socialnega kapitala, pogosto tudi zgolj en indikator, kar se kaže v nekonsistentnih rezultatih<sup>5</sup>. Oorschot in drugi (2006) pa pravijo, da sta prevelika uporaba in nenatančnost koncept izpostavili problemoma izkrivljene in nejasne interpretacije ter nekritične uporabe. Še eden izmed kritikov, ki se ukvarjajo s to problematiko, pravi, da so bili konceptualna nejasnost, soobstoj multiplih definicij, kronično pomanjkanje ustreznih podatkov do sedaj ovira tako teoretičnemu kot empiričnemu raziskovanju pojavov, v katerih utegne igrati vlogo socialni kapital (Sabatini 2005). Na tem mestu lahko torej soočimo dva pogleda na problematiko. Po eni strani lahko zagovarjamo prednosti večjega števila različnih definicij z argumentom, da se v široki konceptualizaciji pokaže tudi teoretska širina koncepta, kar je pri socialnem kapitalu

---

<sup>3</sup> »Koncepti so gradbeni elementi teorij. Teoretični koncept je ideja, ki je izražena kot simbol ali z besedami« (Neuman 2006: 53).

<sup>4</sup> Na ravni priznavanja pomembnosti socialnega kapitala pri razvoju skupnosti in držav Grootaert (1998) omenja tudi Svetovno banko, ki je na podlagi analize svoje vloge v okolju oblikovala 5 področij, na katerih je njeno delovanje potrebno in je povezano s socialnim kapitalom.

<sup>5</sup> Paxtonova opozarja tudi na problem spreminjanja razumevanja pojmov skozi čas. Če se je spremenilo pojmovanje zaupanja v letih med raziskavami, lahko rezultati pokažejo spremembo v izmerjenem zaupanju, pa čeprav je le-to ostalo na enaki ravni (Paxton 1999: 90).

zagotovo pomembno. Po drugi strani pa je prednost teorije, ki je zgrajena na eni partikularni operacionalizaciji<sup>6</sup>, podrobna obravnava enega, zanimivega vidika koncepta. V nadaljevanju bom prikazala primere obeh pristopov h konceptu.

Presek med konceptualizacijo socialnega kapitala in dosedanjimi operacionalizacijami na tem področju nam lahko prinese boljše razumevanje empirične narave koncepta socialnega kapitala in lahko privede do kakovostne in potrebne informacije o ustreznosti posameznih operacionaliziranih indikatorjev, kar obravnam v tretjem delu besedila.

Stone (2001) navaja, da je prvo razlikovanje, ki je pomembno na tem mestu, na ravni primarnih in sekundarnih analiz. Večina raziskav o socialnem kapitalu do danes sodi med analize sekundarnih podatkov<sup>7</sup>. Ker so bili tovrstni podatki primarno zbrani z drugačnim namenom, kot je proučevanje socialnega kapitala, za njih ne moremo trditi, da nudijo konceptualno utemeljen merski instrument, so pa ključna začetna točka za novejša, primarna zbiranja podatkov, ki se v vedno večji meri osredotočajo na študije socialnega kapitala in prinašajo bolj sofisticirano in natančno zbiranje podatkov<sup>8</sup>.

Prepad med teoretskim razumevanjem koncepta in načinom merjenja socialnega kapitala, ki ga skušam prikazati s pričujočim delom, po mnenju mnogih teoretikov prinaša več problemov. Stone in Hughes (2002) v štirih točkah skušata prikazati osnovne principe merjenja socialnega kapitala, s katerimi se lahko določenim problemom izognemo. Prvič menita, da mora biti merjenje socialnega kapitala v praksi teoretsko podprto in utemeljeno. V nasprotnem primeru lahko s poimenovanjem socialni kapital označimo stare ideje in koncepte. Drugič – socialni kapital moramo razumeti kot vir kolektivne akcije; na tej točki namreč obstaja nevarnost, da socialni kapital zamenjamo z družbenim delovanjem oziroma drugimi posledicami socialnega kapitala. V empiriji moramo prav tako upoštevati, da gre za multidimenzionalni koncept. Na tej ravni se nam torej postavljajo vprašanja, kako so povezane različne dimenzije socialnega kapitala kot dimenzije enega, celostnega koncepta. Šele potem lahko razumemo, v kakšnem odnosu je socialni kapital do različnih posledic. Kot zadnje pa moramo prepoznati, da se socialni kapital razlikuje glede na vrsto omrežja in stopnjo družbe. Na to razlikovanje

---

<sup>6</sup> V procesu operacionalizacije se premaknemo od konceptualne definicije teoretskega konstrukta k specifičnim merilom, ki raziskovalcu omogočajo empirično opazovanje konstrukta (Neuman 2006).

<sup>7</sup> Glej tudi Van der Gaag in Snijders (2003).

<sup>8</sup> Ena izmed prvih organizacij, ki je začela z namenskim, primarnim zbiranjem podatkov o socialnem kapitalu je bila Svetovna banka, ki je kot glavne dimenzije definirala 5 elementov: skupine in omrežja, zaupanje, kolektivna akcija, družbena vključenost ter informacije in komunikacije.

opozarjajo tako teoretiki kot tudi empirični raziskovalci socialnega kapitala, na kar posebej opozarjam pri poskusu kategorizacije indikatorjev v nadaljevanju.

Zakaj je torej tovrstna obravnava merjenja socialnega kapitala, kot je pričujoča, pomembna in potrebna, čeprav ne prinaša novih definicij, podatkov ali dokazano boljših operacionaliziranih indikatorjev za merjenje. Montgomery (v Oorschot in drugi 2006) ugotavlja, da obstaja nevarnost, da bo ta privlačni intuitivni koncept ostal le črna škatla v družboslovni znanosti, če ne bo postalo raziskovanje bolj strukturirano. Rešitev problema t. i. »terminološkega dežnika«<sup>9</sup> (za združevanje precej širokega obsega družbenih pojavov) vidijo strokovnjaki v priznanju večplastnosti koncepta socialnega kapitala in temu prilagojene analize (Oorschot in drugi 2006). Ta argument sicer podpira multidimenzionalni pogled na koncept socialnega kapitala, hkrati pa poudarja pomembnost strukturiranja raziskovanja. Pričujoča pregled obstoječega stanja in statistična analiza lahko torej služita kot prikaz nujnosti podrobne in večplastne obravnave koncepta, kot to predlagajo tudi mnogi drugi.

## **2.1 O konceptualizacijah socialnega kapitala**

Za dobro teoretsko pojasnitev in razumevanje je v začetku potrebno osnovno razumevanje koncepta. Pri operacionalizaciji indikatorjev lahko izhajamo le iz podrobnih teoretskih definicij. Na tem mestu želim svojo pozornost preusmeriti na nekaj osnovnih teoretskih predpostavk pomembnih avtorjev, ki niso odvisne od empiričnega proučevanja socialnega kapitala. Operacionalizaciji indikatorjev in ključnim opredelitvam koncepta, ki so vplivale na le-te, bo v nadaljevanju posvečeno posebno poglavje.

Adam in Rončević (2003) v svojem članku opozarjata na problem, s katerim se soočajo avtorji pri definiranju socialnega kapitala. Pogosto se namreč dogaja, da avtor v svojem delu najprej razpravlja o konceptu, prikaže njegov intelektualni izvor in nerešena vprašanja glede uporabe. Posamezni avtorji se nato odločijo slediti določeni smeri konceptualizacije in celo znotraj tega izbora ponudijo svojo definicijo koncepta. Ta fenomen avtorja označita kot »preobilje definicij« (Adam in Rončević 2003), čemur lahko po mojem mnenju pripišemo vlogo vzroka za neenotnost teoretskega dela in raziskav na področju socialnega kapitala danes.

---

<sup>9</sup> Angl. terminological umbrella.

Koncept socialnega kapitala je bil v družboslovje vpeljan s strani dveh velikih družboslovnih znanstvenikov – Bourdieuja in Colemana (Paxton 1999). Bourdieu ponuja jedrnato definicijo pojava: »Socialni kapital je agregat dejanskih in potencialnih resursov, ki so povezani z posedovanjem trajnih omrežij bolj ali manj institucionaliziranih odnosov vzajemnega poznanstva in prepoznavanja – ali z drugimi besedami, s članstvom v skupini« (Bourdieu v Paxton 1999: 92). Izhajajoč iz te definicije, Dika in Singh (2002) trdita, da socialni kapital sestoji iz družbenih obvez ali povezav in je, v določenih pogojih, spremenljiv v ekonomski kapital. Coleman pa vidi obstoj socialnega kapitala v zaupanju, informacijah, normah in učinkovitih sankcijah, odnosih avtoritete in obsegu dolžnosti v skupini (Coleman v Paxton 1999: 92)<sup>10</sup>. »To ni ena sama entiteta, temveč niz različnih entitet, ki imajo dve skupni lastnosti: vse so sestavljene iz nekega aspekta družbenih struktur in pospešujejo določena delovanja akterjev – bodisi posameznikov ali korporativnih akterjev – znotraj strukture« (Coleman v Adam in Rončević 2003: 8).

Putnam, kateremu se pripisuje zasluge za pionirsko empirično delo na tem področju, v svoji definiciji pravi, da se »socialni kapital nanaša na značilnosti družbene organizacije, kot so omrežja, norme in družbeno zaupanje, ki olajšujejo koordinacijo in kooperacijo za vzajemno korist« (Putnam 1995: 2). Definicija izhaja iz analogije razumevanja fizičnega in človeškega kapitala kot orodja in urjenja za povečevanje posameznikove produktivnosti<sup>11</sup>. Po njegovem mnenju je torej socialni kapital orodje, ki povečuje uspešnost institucij na treh ravneh: civilne družbe, gospodarskega razvoja in dela nacionalnih vlad (Putnam 1995). Ključnega pomena za Putnama je, da imajo omenjena omrežja in norme določeno vrednost (Putnam 2000). »Predstavljajo korist za ljudi, ki so v njih in imajo, vsaj v določenih primerih, vidne eksternalije, torej obstajajo tako javni kot tudi zasebni vidiki socialnega kapitala« (Putnam 2000: 1). Po njegovem mnenju že samo sodelovanje v civilnih organizacijah oblikuje navade sodelovanja, solidarnosti in duha skupnosti (Putnam v Oorschot in drugi 2006)<sup>12</sup>. Z nekoliko bolj ekonomskega stališča analize podobno vlogo povečevanja produktivnosti pripisuje socialnemu kapitalu tudi Grootaert (1998: 8): »... socialni kapital je vložek v proces razvoja

---

<sup>10</sup> Zelo znan je slikovit primer trgovcev z diamanti, s katerim Coleman ponazori svoje razumevanje koncepta socialnega kapitala in njegove vloge (glej Coleman 1988).

<sup>11</sup> Podobno ugotavljajo tudi Brown in Ferris (2007), Oorschot in drugi (2006).

<sup>12</sup> Na tej točki je treba opozoriti, da večina raziskovalcev in teoretikov na področju socialnega kapitala posveča svojo pozornost predvsem pozitivnim posledicam pojava. Putnam (2000) pa opozori tako na pozitivne posledice (vzajemna podpora, sodelovanje, zaupanje in učinkovitost institucij) kot tudi na negativne posledice (sektaštvo, etnocentrižem in korupcija). Halpern oblikuje celo povezavo med močnim socialnim kapitalom znotraj skupine in večjo stopnjo sovražnosti do nečlanov te skupine (Halpern v Mohan in Mohan 2002). Glej tudi Grootaert (1998), Portes (1998).

skupaj z drugimi oblikami kapitala.« Tukaj avtor misli predvsem na fizični, naravni in človeški kapital, socialnemu kapitalu pa pripisuje še pomemben atribut, to je, da lahko napravi druge tipe kapitala in njihove produkcijske kombinacije bolj produktivne.

Farr (2004) raziskuje zgodovino koncepta socialnega kapitala in odkrije, da je bil koncept omenjan tudi že pred t. i. začetniki teorije socialnega kapitala (Bourdieu, Coleman in Putnam). Prvo omembo koncepta zasledimo že leta 1916, ko L. J. Hanifan zapiše:

*Z uporabo termina socialni kapital se ne navezujem na običajni pomen izraza kapital, razen v figurativnem smislu. Ne nanašam se na nepremičnine ali na osebno lastnino oziroma gotovino temveč na tisto v življenju, kar povzroča, da ta otipljiva imetja veljajo več v vsakdanjem življenju ljudi, namreč naklonjenost, tovarištvo, vzajemna naklonjenost in družbeni stiki znotraj skupine posameznikov in družin, ki oblikujejo družbeno enoto, ruralno skupnost, katere center je šola. V oblikovanju skupnosti mora biti, tako kot v poslovni organizaciji in širjenju, prisotna akumulacija kapitala preden se doseže konstruktivno delo (Hanifan v Farr 2004: 11).*

Že v tej najzgodnejši omembi pojma lahko zasledimo implikacijo, da ima pojav socialnega kapitala pomembno, če ne celo ključno vlogo pri razvoju skupnosti oziroma družbe. Avtor sicer obravnava še mnogo omemb socialnega kapitala od začetka pa do prvih velikih konceptualizacij s strani Putnama in Colemana. V svoji združitvi elementov teh posameznih definicij pa zapiše, da je socialni kapital kompleksno konceptualiziran kot omrežje združenj, dejavnosti ali odnosov, ki povezujejo ljudi v skupnosti preko določenih norm in psiholoških zmožnosti (opazno je zaupanje), ki so bistvene za civilno družbo, njihova posledica so tako kolektivne akcije in dobrine, kot tudi druge oblike kapitala (Farr 2004).

Tudi Portes (1998) v svoji obravnavi različnih definicij začetnikov teorije o socialnem kapitalu poskuša združiti skupne elemente teh definicij in socialni kapital jedrnato definira kot »zmožnost zagotoviti si koristi preko članstva v omrežjih in drugih družbenih strukturah« (Portes 1998: 8). Avtorju se pri raziskovanju socialnega kapitala zdi bistveno, da se razlikuje med viri socialnega kapitala ter možnimi posledicami, kjer pomembno vmesno vlogo igra socialni kapital. Portes skuša torej odgovoriti na vprašanje, kako socialni kapital kot mediator vpliva na različne vire socialnega kapitala in pripelje do različnih posledic (te pa so, kot je bilo omenjeno že prej, lahko pozitivne in negativne).

Omembe vredna je po mojem mnenju tudi definicija socialnega kapitala, kot jo je oblikovala Svetovna banka. »Socialni kapital se nanaša na institucije, odnose in norme, ki oblikujejo kvaliteto in kvantiteto interakcij v družbi« (World Bank v Halpern 2005: 17). Njihovo izhodišče je, da mnogo podatkov dokazuje, da je socialna kohezija ključnega pomena za ekonomsko prosperiteto družb in njihov razvoj. »Socialni kapital ni le vsota institucij, ki podpirajo družbo – je lepilo, ki jih združuje« (World Bank v Halpern 2005: 17). Definiciji Svetovne banke sledijo tudi raziskovalci<sup>13</sup>, ki so svoje empirično delo zasnovali na podlagi enotne formulacije: »socialni kapital so trajni družbeni odnosi zaupanja in recipročnosti, ki skupini povečujejo zmožnost koordinacije dejanj svojih članov v svojem delovanju za kolektivno dobro« (Montgomery in Inkeles 2000: V). S povsem ekonomsko obravnavo koncepta socialnega kapitala v odnosu do industrijskega razvoja in ekonomske uspešnosti sta se ukvarjala Knorringa in van Staveren<sup>14</sup>, ki podajata naslednjo definicijo: »Socialni kapital je zbir družbenih odnosov, ki omogočajo podjetnikom pridobiti, vzdrževati ali razširiti dostop do ekonomskih virov in ki jih podjetniki uporabijo za povečanje produktivnosti teh ekonomskih virov« (Knorringa in van Staveren 2006: 88). Čeprav je definicija zelo ekonomistično obarvana (kot je s tem zaznamovano tudi njuno delo), ima za raziskovanje socialnega kapitala pomemben in zanimiv pomislek. S poudarkom na družbenih odnosih avtorja namreč sporočata, da se socialni kapital ne nahaja na ravni posameznikov, pač pa v odnosih samih.

Nekoliko drugače koncept socialnega kapitala razume Fukuyama. »Socialni kapital je uveljavljena neformalna norma, ki spodbuja sodelovanje med dvema ali več posamezniki« (Fukuyama 1999: 1). Norme, ki osnujejo socialni kapital, pa lahko po njegovem mnenju segajo od recipročnosti med dvema prijateljema do kompleksnih artikuliranih doktrin, kot sta denimo krščanstvo in konfucionizem. S svojo definicijo Fukuyama izvzame komponente, kot so zaupanje, omrežja in civilna družba, saj pravi, da so to le posledice socialnega kapitala, ne pa elementi, ki bi ga oblikovali.

Stone (2001: 4) v svojem teoretskem okviru pravi, da socialni kapital predstavljajo mreže družbenih odnosov, ki so zaznamovani z normami zaupanja in recipročnosti. V nadaljevanju tudi povzema skupne ugotovitve klasikov teorije socialnega kapitala, Bourdieuja, Putnama in Colemana, ki razumejo socialni kapital kot vir kolektivne akcije, katere izidi vplivajo na

---

<sup>13</sup> Gre za več različnih študij, katerih najpomembnejši izsledki in implikacije so združene v zborniku *Social Capital as a Policy Resource*.

<sup>14</sup> Projekt omenjenih avtorjev je pod nazivom »Combating marginalization and poverty through industrial development« potekal pod okriljem »United nations industrial development organization«.

ekonomsko blagostanje, demokracijo na ravni nacionalne države in pridobivanje človeškega kapitala v obliki izobraževanja (Stone 2001: 4). Podobno tudi Paxton (1999: 92) navaja, da koncept socialnega kapitala potrjuje, da lahko določena družbena razmerja (gosta omrežja, norme in recipročnost) pospešujejo in olajšajo produkcijo.

Inkeles (2000) v svojih ugotovitvah povzema elemente, ki jih tipično najdemo v različnih definicijah koncepta; navaja: bolj ali manj institucionalizirane odnose vzajemnega poznanstva in prepoznavanja, odnose znotraj in med podjetji, značilnosti družbene organizacije, kot so zaupanje, norme in omrežja, ter sposobnost nadzorovanja redkih virov zaradi članstva v omrežjih.

Zanimivo tudi Grootaert (1998), ki v svojem delu povzema deficije Putnama, Colemana ter Northa in Olsona, povzema skupne značilnosti omenjenih opredelitev. Vse tri se namreč nanašajo na ekonomsko, družbeno in politično sfero, pripisujejo socialnemu kapitalu velik pomen za izboljšanje razvojnih učinkov, obravnavajo problem formalnih in neformalnih odnosov v organizacijah ter njihovega vpliva na učinkovitost ekonomske aktivnosti ter implicirajo, da imajo »željeni« družbeni odnosi in institucije pozitivne eksternalije. »Odločitve ekonomskih agentov so pogosto neučinkovite zaradi pomanjkanja ustreznih ali točnih informacij« (Grootaert 1998: 3). Na tej točki pripisuje torej socialnemu kapitalu velik pomen<sup>15</sup>.

Glavno vprašanje, ko obravnavamo tako različne teoretske definicije koncepta socialnega kapitala, je torej, kaj imajo te posamezne definicije skupnega in v čem se razlikujejo. Ob pregledu dela zelo različnih avtorjev iz različnih obdobj in teoretskih smeri lahko povzamem njihove ključne ugotovitve v naslednji preglednici (glej Tabelo 2.1).

---

<sup>15</sup> Predvsem pripisuje Grootaert (1998) socialnemu kapitalu pomen pri vplivu na gospodarsko rast, gospodarsko pravičnost in zmanjševanje revščine.



**Tabela 2.1: Pregled ključnih elementov konceptualizacij, posledic socialnega kapitala in možne kategorizacije glede na posledice**

Ključni elementi konceptualizacije	Avtor	Posledica socialnega kapitala	Kategorija
Norme, vrednote, odnosi in vedenje	<i>Coleman</i>	Pospeševanje določenih delovanj akterjev	Sodelovanje / kooperacija
Omrežja, norme in vrednote	<i>Farr</i>	Kolektivne akcije in dobrine ter druge oblike kapitala	
Institucije, odnosi, norme	<i>Svetovna banka</i>	Kvaliteta in kvantiteta interakcij v družbi	
Socialni kapital je neformalna norma	<i>Fukuyama</i>	Spodbujanje sodelovanja med dvema ali več posamezniki	
Mreže družbenih odnosov	<i>Stone</i>	Vir kolektivne akcije	
Omrežja, norme in družbeno zaupanje	<i>Putnam</i>	Olajševanje koordinacije in kooperacije za vzajemno korist Povečevanje uspešnosti institucij	Ekonomске koristi
Družbene obveze oz. povezave	<i>Dika in Singh</i>	Ekonomski kapital	
	<i>Grootaert</i>	Napravi druge tipe kapitala in njihove produkcijske kombinacije bolj produktivne	
Družbeni odnosi	<i>Knorringa in van Staveren</i>	Pridobivanje, vzdrževanje in razširitev dostopa do ekonomskih virov	
Družbena razmerja	<i>Paxton</i>	Pospeševanje, olajševanje produkcije	Dostop / nadzor nad resursi
Omrežja (članstvo v skupini)	<i>Bourdieu</i>	Resursi, povezani z omrežji	
Vrednote, družbeni stiki	<i>Hanifan</i>	Otipljiva imetja veljajo več v vsakdanjem življenju ljudi	
Članstvo v omrežjih	<i>Portes</i>	Osebnе koristi	
Odnosi, vrednote, norme, omrežja	<i>Inkeles</i>	Nadzorovanje redkih virov zaradi članstva v omrežjih	

Vir: povzeto po Coleman 1988, Far 2004, The World Bank 2008, Fukuyama 1999, Stone 2001, Putnam 2000, Dika in Singh 2002, Grootaert 1998, Knorringa in van Staveren 2006, Paxton 1999, Portes 1998 in Montgomery in Inkeles 2000

Iz preglednice je razvidno, da avtorji bolj ali manj neposredno poudarjajo pomembnost naslednjih elementov:

- družbenih odnosov oziroma družbenih omrežij (na različnih ravneh, od družine, prijateljskih omrežij do organizacij – na mezo in makro ravni) ter
- moralnih načel v družbi (vrednote, norme in vedenje) oziroma zaupanja v različne institucije in generaliziranega zaupanja v ljudi na splošno.

Skupna značilnost obravnavanih konceptualizacij je, da hkrati z definiranjem ključnih elementov že iščejo tudi posledice za družbo, gospodarstvo ali posameznika, kar lahko povzamemo v tri skupine:

- Prvi obravnavajo kot glavno posledico socialnega kapitala povečano oziroma spodbujeno sodelovanje na ravni posameznikov in družbenih skupin.
- Druga skupina povezuje socialni kapital z drugimi oblikami kapitala in predvsem poudarja ekonomski kapital ter možne ekonomske koristi.

- Tretja skupina pa omenja koristi na ravni posameznika, povezane z vključenostjo v določena družbena omrežja, glavna prednost pa je dostop do resursov oziroma nadzor nad njimi.

Na podlagi tega pregleda lahko potrdim tezo o multidimenzionalnosti koncepta, saj večina dosedanjih konceptualizacij poudarja več ključnih elementov. Tudi drugemu delu raziskovalnega vprašanja lahko pritrdim. Iz analize predvidenih posledic socialnega kapitala je namreč razvidno, da teoretiki posameznim elementom pripisujejo različne družbene posledice. Ob teh ugotovitvah je seveda treba upoštevati, da so si elementi med seboj relativno podobni (uporaba različne terminologije za prej omenjene skupine treh ključnih elementov), pripisujejo pa jim različne posledice (torej različna obnašanja) na različnih ravneh (mikro ravni – posameznik, mezo ravni – družbene skupine in organizacije, makro ravni – države, gospodarstva in družba).

## **2.2 Problematika operacionalizacij**

V prejšnjem poglavju prikazane različne definicije socialnega kapitala kažejo, da tako na teoretskem kot tudi raziskovalnem področju nimamo konsenza o definiciji koncepta socialnega kapitala, kar pomeni, da tudi ne poznamo enotne operacionalizacije koncepta (glej Halpern 2005, Bjørnskov in Svendsen 2003, Inkeles 2000, Brown in Ferris 2007, Oorschot in drugi 2006, Grootaert 1998, Farr 2004, Dika in Singh 2002, Sabatini 2005, Mohan in Mohan 2002, Portes 1998, Stone in Hughes 2002). Zato so v raziskavah in analizah uporabljeni zelo različni indikatorji socialnega kapitala.

Podobno ugotavljata tudi Adam in Rončević (2003), ki pa menita, da je množica teoretskih pristopov dejansko nuja, ki izhaja iz kontekstualno pogojene narave socialnega kapitala in različnih nivojev analize. Grootaert (1998) dobro povzame potrebe empiričnega proučevanja koncepta, ko pravi, da smiselna uporaba indikatorjev zahteva konceptualni okvir, v katerem služijo za oceno trenutnega stanja merilo povezanosti med politikami in posledicami ter kot ocena možnih ukrepov in politik<sup>16</sup>.

---

<sup>16</sup> Za podrobno obrazložitev željenih lastnosti indikatorjev glej Grootaert 1998: 10.

Na tem mestu se postavi vprašanje, ali koncept, ki je na različnih nivojih analize zelo različno operacionaliziran, lahko obravnavamo pod skupnim pojmom socialni kapital. Na to vprašanje bom poskusila odgovoriti z analizo sekundarnih podatkov različnih indikatorjev. Ta uvodni povzetek različnih dosedanjih empiričnih raziskav in obravnave koncepta pa naj služi kot prikaz izdatnega števila operacionalizacij in meril socialnega kapitala in kot pomoč pri izbiri ustreznih indikatorjev ter oblikovanja modela v analizi indikatorjev. Pregled vsebuje tako empirično preverjene modele kot tudi teoretske zamisli in modele, ki so izvedljivi le v primeru za ta namen zbranih primarnih podatkov<sup>17</sup>.

Eno najbolj utemeljenih (na konkretnih primerih in raziskavi) in razčlenjenih operacionalizacij, ki jih zasledimo v obstoječi literaturi, je zasnovala Wendy Stone (2001, 2002), s katero začnjam prikaz empiričnega dela na področju socialnega kapitala. Njen primer bom v nadaljevanju tudi uporabila kot osnovo za povzetek operacionalizacij in utemeljitev indikatorjev, ki bodo uporabljeni v analizi. Iz tega razloga prikazujem njeno in podobna dela v prvem delu. V drugem delu bom predstavila povzetek empiričnega dela začetnikov teorije socialnega kapitala (Putnam in Coleman) in druga podobna izhodišča. Temu pa sledijo druge operacionalizacije in indikatorji obravnavanega koncepta, ki so za celostno sliko problematike prav tako zelo pomembne in podajajo zanimiva izhodišča ter razmisleke.

### **2.2.1 Delo Wendy Stone in drugi, na empiriji temelječi pristopi**

Kot večina drugih raziskovalcev tega področja se tudi **Wendy Stone (2001)** v svojem delu najprej posveti teoretskim definicijam koncepta, na podlagi katerih pride do zaključka, da moramo pred določanjem ključnih komponent koncepta razlikovati med merilom, izidi in indikatorji socialnega kapitala. Stone (2001) indikatorje, ki so uporabljeni v raziskavah socialnega kapitala, deli na »bližnje« in »končne«<sup>18</sup>. V prvi skupini so indikatorji, ki so pravzaprav posledice socialnega kapitala, povezane z njegovimi ključnimi komponentami (omrežja, zaupanje in recipročnost). Drugo skupino pa nasprotno sestavljajo indikatorji, ki so posledice socialnega kapitala, vendar pa niso neposredno povezani s ključnimi komponentami

---

<sup>17</sup> Pomanjkanje posebej v ta namen zbranih primarnih podatkov je tudi eden izmed ključnih problemov prikazovanja stanja socialnega kapitala, saj si morajo raziskovalci pogosto pomagati z že obstoječimi sekundarnimi podatki, kar ima svoje prednosti in slabosti.

<sup>18</sup> Angl. »proximal« and »distal« grouping (glej Stone 2001: 5).

(tukaj gre npr. za pričakovano življenjsko dobo, stopnjo samomorilnosti, stopnjo kriminalitete, stopnjo vključenosti v terciarno izobraževanje, stopnjo zaposlenosti in brezposelnosti in druge). Takšna operacionalizacija indikatorjev je seveda vprašljiva z vidika tautološkega problema enačenja pojava socialnega kapitala z njegovimi posledicami. S tega vidika je bolj priporočljivo izhodišče teoretsko razumevanje koncepta. Na ta način prepoznamo socialni kapital kot multidimenzionalni koncept, ki je sestavljen iz družbenih omrežij, norm zaupanja in recipročnosti, uvidimo socialni kapital kot vir akcije in tudi empirično razločimo med socialnim kapitalom in njegovimi posledicami (Stone 2001: 6). Podobno hibo v merjenju ugotavljajo tudi drugi avtorji. »Velika pomanjkljivost empirične literature je ciklična razlaga socialnega kapitala: uspeh skupine se pripisuje socialnemu kapitalu, socialni kapital pa je merjen z uspešnostjo skupine.« (Durlauf v Knorringa in van Staveren 2006: 11)

»Socialni kapital sestoji iz omrežij družbenih odnosov, ki so zaznamovani z normami zaupanja in recipročnosti.« (Stone 2001: 4) Izhajajoč iz te osnovne definicije, Stone (2001) predstavi ključne merljive komponente socialnega kapitala v naslednji preglednici (glej Tabela 2.2). Po njenem mnenju sama definicija, ki opredeljuje družbene odnose kot omrežja, omogoča identificirati strukturo družbenih odnosov (to je strukturni element socialnega kapitala) ter njihovo vsebino.<sup>19</sup>

**Tabela 2.2: Ključne dimenzije socialnega kapitala in njihove značilnosti**

<b>Struktura družbenih odnosov: omrežja</b>	<b>Kakovost družbenih odnosov: norme</b>
<b>Vrsta:</b> neformalna ↔ formalna <b>Velikost / obseg:</b> omejena ↔ razširjena <b>Prostornost:</b> gospodinjstvo ↔ svet <b>Struktura:</b> odprta ↔ zaprta zgoščena ↔ razpršena homogena ↔ heterogena <b>Odnosi:</b> vertikalni ↔ horizontalni	<b>Norma zaupanja</b> družbeno zaupanje: - familiarno/osebno - generalizirano javno/institucionalno zaupanje  <b>Norma recipročnosti</b> - dejansko ↔ nadomestno - neposredno ↔ posredno - takojšnja ↔ odložena

Vir: Stone 2001: 7

<sup>19</sup> Razdelitev Stoneove bo tudi osnova za predlagano kategorizacijo v empiričnem delu besedila.

Stone (2001) zelo jasno s primeri (na podlagi konkretnih anketnih vprašanj) pojasni posamezne komponente, kar daje tej konceptualizaciji večjo opredeljenost in vrednost, bralcu pa zelo jasno prikaže osnovo za prej opredeljeno operacionalizacijo.

Stone in Hughes (2002) nato povzameta glavne ugotovitve in implikacije raziskave<sup>20</sup>. V raziskovanju moramo razumeti, da se socialni kapital pojavlja v različnih tipih družbenih omrežij (od omrežij znotraj družine preko zelo širokih omrežij med »neznanci« ter odnosov posameznikov in manjših skupnosti do institucij). Na podlagi tega avtorici opredelita tri področja, na katerih se ti odnosi vzpostavljajo: »neformalno področje«, »generalizirano področje« ter »institucionalno področje«. Konceptualni okvir prav tako implicira, da se glede na tip omrežja razlikujejo tudi norme<sup>21</sup>, ki veljajo v le-teh. Analogno s posameznimi področji tudi norme zavzamejo tri različne oblike. Prva oblika so norme, ki veljajo med posamezniki, ki se med seboj poznajo (gre za odnose znotraj t. i. neformalnih omrežij), drugi tip norm velja za odnose med neznanci (te odnose opisujemo kot generalizirane odnose), osnova za te norme pa so pričakovana vedenja drugih oziroma občutek za skupne vrednote, zadnje pa so norme, ki določajo zaupanje posameznikov v določene institucije (tukaj pa gre za institucionalne odnose).

V tej delitvi tudi avtorici sami prepoznavata analogijo z delitvijo oblik socialnega kapitala na povezovalni, premostitveni in vezivni socialni kapital<sup>22</sup>. Povezovalni socialni kapital se nanaša na odnose znotraj zgoščenih in zaprtih omrežij, ki omogočajo vsakodnevno preživetje. Premostitveni kapital po drugi strani omogoča preseganje meja določenih omrežij in pridobivanje dostopa do resursov iz širših omrežij. Vezivni socialni kapital pa vključuje družbene odnose z institucijami in posamezniki, ki so na položajih moči, s čimer se prav tako zagotavlja dostop do resursov in moči (Stone in Hughes 2002).

Čeprav Stone (2001) opozarja, da je za merjenje socialnega kapitala nujno razlikovanje med komponentami le-tega in njegovimi posledicami, pa Stone in Hughes (2002) izpostavita tudi njegove posledice kot ključen element razumevanja celostnega koncepta. Kot možne posledice navajata: blagostanje posameznika/družine, blaginjo celotne družbe, moč civilne družbe, stanje politike, gospodarstva in podobno. Ti indikatorji se nanašajo na druge oblike

---

<sup>20</sup> Gre za projekt Families, Social capital and Citizenship pod okriljem Australian Institute of Family Studies.

<sup>21</sup> Na tem mestu je treba opozoriti, da je pozornost usmerjena predvsem na normi zaupanja in recipročnosti.

<sup>22</sup> Za podrobnejšo opredelitev glej Halpern 2005.

»kapitala«, denimo človeški kapital in finančni kapital. »Socialni kapital, kot druge oblike 'kapitalov', povečujejo določeni dejavniki, le-ta zatem producira različne posledice. Te posledice pa lahko služijo za nadaljnje povečevanje socialnega kapitala« (Stone in Hughes 2002: 6). Gre torej za primer kumulativnega vzročnega kroga, ki pa je zaradi analitične kompleksnosti v družbenih vedah le redko obravnavan (Stone in Hughes 2002).

**Brown in Ferris (2007)** sta za svojo empirično pojasnjevanje odnosa med filantropijo in socialnim kapitalom uporabila podatke raziskave »Social Capital Community Benchmark Survey« (2000). V izhodišču navajata svojo definicijo človekoljublja, ki je pomembna za teoretično utemeljitev povezave le-tega s socialnim kapitalom. »Filantropija – privatno delovanje za javno dobro – je kritični indikator zmožnosti neke skupnosti, da identificira javne probleme in razvije strategije za soočanje z njimi« (Brown in Ferris 2007: 85). Po njunem mnenju je torej verjetnost, da obstaja značilna povezava med prostovoljnim delovanjem in socialnim kapitalom, zelo velika. »Socialni kapital, omrežja v skupnosti in norme zaupanja ter recipročnosti, ki pospešujejo kolektivno akcijo, imajo zelo verjetno pomembno vlogo pri spodbujanju človekoljubnega vedenja pri posameznikih v skupnosti« (Brown in Ferris 2007: 86).

Na podlagi analize podatkov prej omenjene raziskave je raziskovalna skupina Harvarda razvila 10 indeksov socialnega kapitala: družbeno zaupanje, medrasno zaupanje, volilno vedenje, protestno vedenje, državljsko vodenje, vključenost v združenja, neformalno druženje, raznolikost prijateljstev, delovanje na podlagi vere in dobrodelno udejstvovanje. S pomočjo faktorske analize sta avtorja skušala odgovoriti na vprašanje, ali je možno oblikovati tudi širše kazalce socialnega kapitala<sup>23</sup>.

Izhajajoč iz mnogih konceptualizacij socialnega kapitala, Brown in Ferris (2007) povzemata, da obstajata dve obliki socialnega kapitala: omrežja in norme. Udeležba v omrežjih socialnega kapitala naj bi se pokazala v merilih, ki se navezujejo na organizacijsko delovanje, norme pa v indeksih zaupanja (ti pa vplivajo na vrednote recipročnosti in dobrega državljanstva, zato tukaj upoštevata tudi indeks volilnega vedenja). Njuna ugotovitev je vzporedna razdelitvi

---

<sup>23</sup> S faktorsko analizo sta Brown in Ferris (2007) potrdila ustreznost nekaterih predlaganih indikatorjev socialnega kapitala. Glavna ugotovitev pa je, da socialni kapital vsekakor vpliva na človekoljubno udejstvovanje. »Posamezniki z večjo zalogo na omrežjih osnovanega socialnega kapitala več darujejo za verske namene in dajo več za sekularne namene. Posamezniki z višjo ravno na normah osnovanega socialnega kapitala pa delajo več prostovoljnega dela in dajo več v sekularne namene« (Brown in Ferris 2007: 96).

Stoneove na strukturo družbenih odnosov (omrežja) ter kakovost družbenih odnosov (norme zaupanja in recipročnosti).

Podobno tudi **Pamela Paxton (1999)** v svojem poskusu izdelave modela, z vključitvijo multiplih indikatorjev, deli socialni kapital na dve glavni komponenti: zaupanje in omrežja<sup>24</sup>. Paxtonova (2007) nadgradi svoj model s predpostavko, da na individualni ravni članstvo v t. i. »povezanih« omrežjih (angl. connected associations<sup>25</sup>) oblikuje več zaupanja<sup>26</sup> kot članstvo v t. i. »izoliranih« omrežjih (angl. isolated associations<sup>27</sup>). Na nacionalni ravni to pomeni, da več povezanih omrežij povišuje raven zaupanja, več izoliranih omrežij pa zaupanje zmanjšuje (Paxton 2007). Svojo teorijo Paxtonova utemeljuje na Barberjevi definiciji zaupanja, ki pravi, da je zaupanje »sklop družbeno naučenih in družbeno odobrenih pričakovanj ljudi drug do drugega, pričakovanj od organizacij in institucij, v katerih ljudje živijo in od naravnih in moralnih družbenih redov, ki determinirajo osnovno razumevanje njihovih življenj« (Barber v Paxton 2007: 48).

**Fabio Sabatini (2005)** v svojo empirično analizo zbere kar 51 spremenljivk<sup>28</sup>, ki jih preko analize komponent združi v 5 glavnih dimenzij socialnega kapitala: močne družinske vezi, šibke neformalne vezi, prostovoljne organizacije, civilna zavest in politična participacija. Izhodiščna točka empirične analize je priznanje multidimenzionalnosti koncepta, torej tega, da ne more biti orisan zgolj z enim indikatorjem.

Svojo izbiro dimenzij utemeljuje z dvema glavnima problemoma empiričnih obravnav socialnega kapitala. Prvi je uporaba makro indikatorjev, ki niso neposredno povezani s ključnimi komponentami socialnega kapitala (npr. stopnja kriminala, delež krvodajalcev). Po njegovem mnenju to vodi v nejasno razlikovanje med elementi socialnega kapitala ter njegovimi posledicami; raziskava, ki se bo zanašala na posledico kot indikator za socialni kapital, bo zagotovo našla povezavo. Socialni kapital je prisoten vedno, ko je opazovana posledica le-tega (Portes 1998, Durlauf 1999 in Stone 2001 v Sabatini 2005). Kot drugi

---

<sup>24</sup> Tukaj termin »associations« prevajam kot omrežja, saj je koncept širši od organizacij oziroma združenj, termin omrežja pa omogoča tudi širšo obravnavo.

<sup>25</sup> »Povezana omrežja so prostovoljna omrežja, ki so povezana z drugimi prostovoljnimi omrežji preko večkratnega članstva njihovih članov« (Paxton 2007: 51).

<sup>26</sup> Paxton (2007) v svojem delu govori o generaliziranem zaupanju.

<sup>27</sup> Po mnenju Paxtonove (2007) so ta omrežja po svoji naravi omejena in povečujejo delitev sveta v smislu »mi« versus »oni«, kar pa ne povečuje zaupanja med posamezniki.

<sup>28</sup> Podatki, ki jih uporabi, so bili zbrani v anketah Italijanskega nacionalnega statističnega inštituta na vzorcu 20000 gospodinjstev med leti 1998 in 2002.

problem pa Sabatini omenja spojitev<sup>29</sup>. Tu omenja primer merjenja socialnega kapitala z zaupanjem, ki se v anketnih raziskavah meri na mikro ravni, med analizo pa se prenese na makro raven kot družbeno zaupanje. S tem prenosom po mnenju avtorja merilo zaupanja izgubi povezavo z družbenimi in zgodovinskimi okoliščinami, iz katerih izhaja to zaupanje. Zaupanje, ki smo ga merili na mikro ravni, je namreč zaznamovano z določenimi okoliščinami, ki pa po mnenju avtorja na makro ravni izgubijo povezavo z merjenim pojavom.

Na podlagi svojega empiričnega dela Sabatini razlikuje dve obliki omrežij; prva so zaznamovana z močnimi družinskimi vezmi<sup>30</sup>, druga pa s šibkimi vezmi med prijatelji in sosedi ter formalnimi vezmi, ki povezujejo posameznike iz različnih socialnih ozadij znotraj meja prostovoljnih organizacij<sup>31</sup>. Čeprav avtor sam prepoznava problem uporabe enega indikatorja za analizo, pa tudi sam ponudi sestavljeni indikator, ki ga poimenuje »razvojni socialni kapital«<sup>32</sup>, vendar le kot ustrezno izhodišče za kompleksnejše in podrobnejše statistične analize.

Tudi **Van der Gaag in Snijders (2003)** sta se s konceptom ukvarjala na empirični ravni. Osredotočila sta se na merjenje posameznikovega dostopa do socialnega kapitala (torej na mikro ravni) in opozarjata, da bi morala biti izbira merila za socialni kapital prilagojena tudi določeni temi, ki jo raziskujemo. Ugotavljata, da so bila merila, uporabljena v dosedanjem empiričnem raziskovanju, predvsem merila obsega, raznolikosti in specifičnih resursov. Zanimiv pomislek predstavlja tudi njuna dilema med uporabo deduktivnega in induktivnega pristopa. V prvem primeru bi na podlagi teorije določili pomembna področja, v katerih bi posamezno merili socialni kapital in pridobili tudi več serij podatkov za posamezna področja. Pri induktivnem pristopu pa v danih podatkih s statističnimi analizami poiščemo korelacije med posameznimi elementi socialnega kapitala. Večina analiz je danes zasnovanih na induktivnem pristopu, saj so opravljene na nizu sekundarnih podatkov, ki so le izjemoma zbrani z namenom merjenja socialnega kapitala.

V svoji raziskavi<sup>33</sup> sta avtorja uporabila tri različne merske instrumente:

---

<sup>29</sup> Angl. aggregation.

<sup>30</sup> Ta oblika je analogna povezovalnemu socialnemu kapitalu.

<sup>31</sup> Ta oblika je analogna premostitvenemu in vezivnemu socialnemu kapitalu.

<sup>32</sup> Angl. developmental social capital.

<sup>33</sup> Gre za raziskavo Social Survey on the Networks of the Dutch (N=1004) leta 1999/2000.



1. Generator imen<sup>34</sup> zariše egocentrično socialno omrežje anketiranca. Na podlagi navedb udeležencev so oblikovali sliko socialnega omrežja anketiranca, s sociodemografskimi značilnostmi njegovih članov ter odnosi med dvojicami navedenih.
2. Generator položaja<sup>35</sup> meri dostop do določenih poklicev preko članov omrežja, poklici namreč predstavljajo družbeni resurs na podlagi hierarhične delitve prestiža glede na zaposlitev.
3. Generator resursov<sup>36</sup> pa je iskal odgovor na vprašanje, ali imajo udeleženci vez s kakšno osebo, ki bi jim lahko nudila dostop do določenih resursov (33 postavk).

Van der Gaag in Snijders (2003) sta torej ponudila še en alternativni pogled na podrobno proučevanje socialnega kapitala, saj proučujeta socialna omrežja posameznika in implikacije teh omrežij za dostop do resursov oziroma družbenih položajev, ki prinašajo korist in ugled.

Naslednja skupina avtorjev je za svoje delo uporabila sekundarne podatke. **Wim van Oorschot, Wil Arts in John Gelissen (2006)** so v svojem iskanju strukturiranega, enotnejšega načina raziskovanja socialnega kapitala uporabili podatke Evropske raziskave vrednot (1999/2000) in izvedli analizo na ravni posameznikov in na agregatni ravni. Na podlagi predpostavke, da ima socialni kapital lahko pozitivne posledice na širšo družbo, znotraj katere je lociran, menijo, da se socialni kapital lahko pojavlja v agregirani obliki in ga torej lahko obravnavamo tudi kot lastnost (ali lastnino) držav in regij.

Socialni kapital ima poleg objektivne, strukturne dimenzije tudi subjektivno, kulturno dimenzijo (Oorschot in drugi 2006). Ključna komponenta prve dimenzije so »trajna družbena omrežja bolj ali manj institucionaliziranih pozitivnih odnosov«, subjektivne dimenzije pa »niz vrednot in vedenj posameznikov povezanih z zaupanjem, recipročnostjo in pripravljenostjo na sodelovanje« (Oorschot in drugi 2006: 151).

V svojem delu predlagajo analizo preko treh dimenzij: omrežij, zaupanja in načela dobrega državljanstva<sup>37</sup>, za vsako dimenzijo pa razlikujejo po dva vidika, ki jih merijo z operacionaliziranimi indikatorji iz Evropske raziskave vrednot.<sup>38</sup>

---

<sup>34</sup> Angl. Name Generator.

<sup>35</sup> Angl. Position Generator.

<sup>36</sup> Angl. Resource Generator.

<sup>37</sup> Angl. civism.

<sup>38</sup> Avtorji so s faktorsko analizo tudi potrdili ustreznost njihove operacionalizacije indikatorjev.

**Tabela 2.3: Socialni kapital: dimenzije in indikatorji**

Dimenzije	Indikatorji
<b>Omrežja</b>	
Sodelovanje v prostovoljnih organizacijah	Pasivno sodelovanje
	Aktivno sodelovanje
Družabnost	Druženje s prijatelji
	Druženje z družino
<b>Zaupanje</b>	
Generalizirano zaupanje	Splošno zaupanje v druge
Zaupanje v institucije	Zaupanje v državne institucije (institucije blaginje)
<b>Državljanstvo</b>	
Zanesljivost	Predanost državi in moralna načela
Politična aktivnost	Razpravljanje o in spremljanje političnih tem

Vir: povzeto po Oorschot in drugi 2006: 153

Delo avtorjev je klasifikaciji dimenzij socialnega kapitala Stoneove predvsem podobna v dimenziji zaupanja, ker tako podobno delijo generalizirano zaupanje in institucionalno zaupanje, Stoneova pa tu dodaja še dimenzijo osebno oziroma familiarno zaupanje.

Več načinov merjenja socialnega kapitala v svojem delu prepoznava tudi **Fukuyama (1999)**, med katerimi je tudi uporaba anketnih podatkov o ravneh zaupanja in civilnega udejstvovanja (tukaj se torej spet srečamo z merjenjem dveh dimenzij: norme zaupanja in omrežij).

## 2.2.2 Empirično delo začetnikov koncepta

Izmed treh družboslovcev, ki jim stroka pripisuje pionirsko delo na področju socialnega kapitala, se le Bourdieu ni dotaknil pisanja o empirični analizi tega koncepta (Adam in Rončević 2003). Močan vpliv na empirično raziskovanje pa sta s svojim delom imela Putnam in Coleman.

**Robert Putnam<sup>39</sup> (2000)**, podobno kot drugi teoretiki, kot dano dejstvo sprejema, da ne obstaja ena sama oblika socialnega kapitala, in je zato treba v razmislek vzeti multiple dimenzije tega koncepta. V svoji grobi delitvi socialni kapital deli na formalne oblike (te so v formalno organiziranih institucijah) in neformalne oblike.<sup>40</sup> V obeh primerih se oblikujejo mreže, v katerih se razvije recipročnost od katere imajo posamezniki določene koristi. Na tej

<sup>39</sup> Podrobno kritično obravnavo impikacij Putnamovega koncepta socialnega kapitala najdemo v McLean in drugi (2002).

<sup>40</sup> Kot prikaz velike pomembnosti neformalnih omrežij (ta so prav tako pomembna kot formalna omrežja) navaja zanimiv primer. Empirične raziskave so pokazale, da ima posameznik, ki na hodniku običajno pokima neznanecem, več možnosti, da mu bodo ti ljudje priskočili na pomoč v primeru srčnega infarkta (Putnam 2000).

ravni lahko najdemo tudi v delu Stoneove podoben pristop k razlikovanju vrst omrežij na formalna in neformalna.

»Najbolj znano in razširjeno merilo je t. i. Putnamov instrument« (Adam in Rončević 2003: 10, glej tudi Bjørnskov in Svendsen 2003). Gre za podatke o članstvu v prostovoljnih organizacijah, kar meri tretjo komponento socialnega kapitala – omrežja. Prva komponenta – zaupanje – je ponavadi merjena z izražanjem splošnega zaupanja ljudem, druga komponenta – norme recipročnosti – pa z množico spremenljivk »politične kulture« (Adam in Rončević 2003). Putnam (2000) sam opozarja na dve zavajajoči problematiki pri uporabi teh indikatorjev. Kot prvo je problematična vezanost na formalno članstvo v določenih stalnih organizacijah, kot drugo pa navaja zmotno mnenje nekaterih interpretov njegovega dela, da imajo tovrstne organizacije neko privilegirano obliko socialnega kapitala. Ta indikator je v največji meri uporabljen le zato, ker o tem obstajajo določeni longitudinalni podatki in je tudi zbiranje novih podatkov najlažje.

Veliko se z indikatorjem, ki ga predlaga Putnam, ukvarja tudi **Martin Paldam (2000)**, katerega teorijo zaradi tesne navezave na Putnamov instrument predstavljam na tem mestu. Paldam (2000) deli različne definicije socialnega kapitala v tri družine, in sicer definicije, ki se nanašajo na zaupanje, na sodelovanje in na omrežja. V svojem članku nato obravnava vprašanja razmerij med obravnavanimi definicijami in njihove implikacije za merjenje koncepta. Za pričujoče delo so zanimivi poskusi poenotenja terminologije in njegovih operacionalizacij določenih indikatorjev. Nekaj ključnih definicij<sup>41</sup>:

- Definicija sodelovanja: Socialni kapital,  $\omega_i$ , je zmožnost  $p_i$ , da prostovoljno sodeluje z drugimi v A za skupni interes v skupini oziroma organizaciji.
- Definicija zaupanja: Socialni kapital,  $\omega_i$ , je velikost zaupanja, ki ga ima  $p_i$  do drugih članov A.
- Definicija izplačila zaupanja<sup>42</sup>: Socialni kapital je obseg koristi, ki jih lahko posameznik pridobi iz zgrajenega zaupanja.
- Socialni kapital v A,  $\Omega_A$ , pa je povprečje  $\omega_i$  vseh članov populacije A. (Paldam 2000: 7).

---

<sup>41</sup> Paldam (2000) uporablja naslednje označbe: A – obravnavana populacija,  $p_i$  – oseba v A ( $i = 1, \dots, n$ ),  $\Omega_A$  – socialni kapital v A,  $\omega_i$  – socialni kapital osebe  $p_i$ .

<sup>42</sup> Angl. trust payoff.

Paldam (2000) nato obravnava Putnamov instrument, ki je po njegovem mnenju približek za socialni kapital. »Glavna razlika med organizacijami je v intenziteti kontaktov, ki jih ima posameznik z organizacijo« (Paldam 2000: 9). Iz tega izhaja Paldamov predlog popravka Putnamovega instrumenta, ki bi bil utežen glede na intenziteto kontaktov (število kontaktov posameznika z organizacijo).

V drugo družino definicij spadajo tiste, ki se navezujejo na omrežja. Tukaj Paldam ponudi naslednji dve definiciji:

- Definicija omrežja: Socialni kapital,  $\omega_i$ , je mera obsega omrežja, ki si ga izoblikuje oseba  $i$ .
- Definicija izplačila omrežja<sup>43</sup>: Socialni kapital osebe  $p_i$ ,  $\omega_i$ , je skupni obseg koristi, ki jih lahko  $p_i$  pridobi (brez stranskih stroškov ali visokih obresti) iz svojega omrežja, če je to potrebno.

Putnamov instrument lahko izračunamo na dva načina, kot je predstavljeno v Tabeli 2.4:

**Tabela 2.4: »Dvojno knjigovodstvo« Putnamovega instrumenta<sup>44</sup>**

Definicija	Število oseb	Število organizacij
Oseba $p_i$ pripada $y_i$ organizacijam. Organizacija $j$ ima $z_j$ članov.	$i = 1, \dots, n$ oseb $N = \sum_i y_i$	$j = 1, \dots, m$ organizacij $M = \sum_j z_j$
Putnamov instrument: $\Pi = N/n = M/n$		

Vir: povzeto po Paldam 2000: 16

Pri merjenju  $\Pi$  (Putnamovega instrumenta) se srečamo s tremi glavnimi problemi (Paldam 2000): problematična je definicija prostovoljne organizacije<sup>45</sup>, intenziteta stikov članov z organizacijo (članstvo v nekaterih organizacijah ne zahteva praktično nobenega stika) ter problem uteževanja organizacij, ki očitno niso nenevarne (tukaj gre za kriminalne, nasilniške organizacije, ki očitno ne proizvajajo pozitivnih eksternalij za socialni kapital).

**Coleman**, kot drugi pomembni začetnik teorije socialnega kapitala, pa v svojem delu uporabi precej drugačne indikatorje, saj socialni kapital v družini meri s fizično prisotnostjo odraslih ter s pozornostjo, ki jo starši namenjajo svojim otrokom (Coleman 1988). Ker v svoji nalogi

<sup>43</sup> Angl. network payoff.

<sup>44</sup> Angl. »The double-entry bookkeeping of Putnam's Instrument«.

<sup>45</sup> Prostovoljne organizacije pogosto enačijo z neprofitnimi prostovoljnimi organizacijami, kar implicira, da so nasprotne vladnim organizacijam. Na tem mestu je problematično to, da so torej te organizacije pogosto vzdrževane s strani države in torej tudi na različne načine nadzorovane (Putnam 2000).

ne bom posvetila posebne pozornosti socialnemu kapitalu znotraj specifičnih skupnosti (kot je denimo družina), njegove operacionalizacije ne bom podrobneje predstavila.

K pregledu dela začetnikov je treba dodati še glavne zaključke teorije **David Halperna (2005)**, na podlagi katerih sloni marsikatero izhodišče za raziskovanje socialnega kapitala, kot je predstavljeno v nadaljevanju. Za izhodišče in strukturiran pregled problematike je zelo uporaben naslednji konceptualni načrt socialnega kapitala. V svojem pregledu je Halpern identificiral tri glavne komponente, ki se med seboj sekajo:

- komponente: omrežja, norme in sankcije
- ravni analize: posameznik, skupina, skupnost, narodi itn.
- lastnosti oziroma funkcije: povezovalni, premostitveni in vezivni (angl. bonding, bridging in linking)<sup>46</sup>

Svojo shematizacijo predstavi v trodimenzionalnem modelu socialnega kapitala, kjer poudari medsebojni prečni presek ravni socialnega kapitala (mikro, mezo in makro) s ključnimi komponentami na vseh ravneh ter tremi identificiranimi lastnostmi posameznih presekov socialnega kapitala. Na podlagi teh lastnosti oziroma funkcij tudi identificira tri oblike socialnega kapitala: povezovalni, premostitveni in vezivni socialni kapital.

Izhajajoč iz svojega modela Halpern (2005) tudi argumentira svoje mnenje, da lahko te različne komponente, ravni in lastnosti obravnavamo v okviru enega samega koncepta, to je socialnega kapitala, saj meni, da so medsebojno vzročno povezane. Prav tako zapiše, da gre med njimi tudi za določeno stopnjo funkcionalne ekvivalence in stopnja substitucije med njimi je visoka.

### **2.2.3 Obstoječi pregledi raziskav in operacionalizacij**

V literaturi obstaja več zanimivih tako zgodovinskih, kot tudi zgolj metodoloških pregledov dosedanjega dela na področju socialnega kapitala. Na tem mestu želim prikazati povzetke ugotovitev dveh skupin avtorjev, ki nam s svojim pregledom dela skušajo sporočiti

---

<sup>46</sup> Zanimivo obrazložitev razlikovanja med »bonding« in »bridging« socialnim kapitalom ponudita Brown in Ferris (2007: 97): »Dejavnosti, ki zbirajo skupaj osebe z bistveno različnimi družbenimi ozadji premostijo družbene delitve, medtem ko dejavnosti, ki povezujejo osebe, ki imajo v izhodišču veliko skupnega, prispevajo k socialnem kapitalu znotraj podskupin.« Glej tudi Knorringa in van Staveren (2006).

pomembnejše elemente dosedanjega dela in kako nam lahko le-ti služijo za oporo pri nadaljnem delu.

Pristop **Bjørnskov in Svendsena (2003)** je zelo sistematičen, njuna obravnava problematike pa je povezana z vprašanjem vloge socialnega kapitala pri oblikovanju javnih politik. »V kolikor je možen razvoj standardizirane metodologije za merjenje socialnega kapitala, se bodo odprla vrata do širokega obsega novih raziskovalnih pristopov« (Bjørnskov in Svendsen 2003: 5). V svojem članku predstavita deset različnih empiričnih pristopov k raziskovanju socialnega kapitala, ki jih obravnavata glede na raven analize (mikro, mezo in makro).

**Tabela 2.5: Obstoječi empirični pristopi k raziskovanju socialnega kapitala glede na raven analize**

Raven analize	Avtor	Uporabljeni indikatorji
Mikro	Whiteley (2000)	Tri spremenljivke zaupanja <sup>47</sup>
Mikro	Brehm in Rahn (1997)	Strukturni model socialnega kapitala sestavljen iz interakcije med tremi koncepti: javno udejstvovanje, medosebno zaupanje in zaupanje v vlado <sup>48</sup> .
Mikro	Rose (1999)	Več različnih indikatorjev, ki obravnavajo obseg formalnih in neformalnih omrežij ter interakcijo med tema dvema kategorijama omrežij.
Mikro in mezo	Narayan in Pritchett (1999)	Članstvo v prostovoljnih organizacijah in zaupanje
Mikro in mezo	Krishna in Uphoff (1999)	Indeks k razvoju usmerjene kolektivne akcije Indeks socialnega kapitala (sestavljeno s faktorsko analizo iz 6 spremenljivk)
Mezo	Uslaner (2001)	Generalizirano zaupanje Stopnja korupcije
Mezo	Putnam (1993)	Članstvo v prostovoljnih organizacijah <sup>49</sup>
Mezo	Grootaert (1999)	6 dimenzij socialnega kapitala (indeks socialnega kapitala): - članstvo v prostovoljnih organizacijah - notranja heterogenost prost. organizacij - pogostost srečanj (v okviru prost. organizacij) - participacija članov prostovoljnih organizacij v procesih odločanja - plačilo članarine - orientiranost organizacije na skupnost
Makro	Svetovna banka	Indeks ekonomske svobode
Makro	Paldam in Svendsen (2001 in 2004)	Kot pomemben vpliv na socialni kapital odkrijeta stopnjo decentralizacije <sup>50</sup> .

Vir: povzeto po Bjørnskov in Svendsen 2003

<sup>47</sup> Uporabljeni so bili podatki, zbrane v tretjem valu Svetovne raziskave vrednot (World Value Survey).

<sup>48</sup> Uporabljeni so bili podatki iz General Social Survey (1972-1994).

<sup>49</sup> Indikator (angl. the density of voluntary organisations) je po svojem avtorju poimenovan tudi Putnamov instrument (glej Bjørnskov in Svendsen 2003).

<sup>50</sup> Avtorja sta skušala s stopnjo decentralizacije pojasniti skoraj polovico nižjo stopnjo socialnega kapitala v bivših komunističnih družbah Vzhodne Evrope v primerjavi z Zahodno Evropo (Bjørnskov in Svendsen 2003).

Na podlagi analize glavnih komponent sta avtorja članka prišla do zaključka, da je možno socialni kapital obravnavati kot eno-dimenzionalni koncept, kjer pridejo v poštev naslednji štirje indikatorji:

- Kot indikator socialnega kapitala na mikro ravni predlagata generalizirano zaupanje, za katero menita, da je merilo normalnega obsega zaupanja populacije.
- Indikator socialnega kapitala na mezo ravni je po njunih rezultatih javno udejstvovanje, ki meri članstvo v prostovoljnih organizacijah v državi (število organizacij, v katere je vključen povprečni državljani) in je merilo gostote omrežij posameznika.
- Na mezo in makro ravni lahko kot posredni indikator socialnega kapitala uporabimo stopnjo korupcije.
- Letna ocena ekonomske svobode posamezne države<sup>51</sup>.

»Razlog izbora teh indikatorjev je v dejstvu, da so številne študije pokazale, da so bistveno povezani npr. z gospodarsko rastjo, čeprav jih nobena ni obravnavala kot socialni kapital« (Bjørnskov in Svendsen 2003: 21)<sup>52</sup>.

Delo na področju socialnega kapitala vse od 16. stoletja pa do danes nam odkriva **Montgomery (2000)** v preprosti shemi, ki jo poimenuje »kognitivni teren raziskovanja socialnega kapitala«<sup>53</sup>. V njej skuša prikazati, kateri dogodki so med znanstveniki spodbudili obravnavo koncepta socialnega kapitala (čeprav šele v zadnjih desetletjih pod tem imenom) in katere rezultate oziroma posledice le-tega so raziskovali. Kot začetnika navaja Hobbesa in Rousseauja, ki sta v svoji teoriji od družbeni pogodbi obravnavala problematiko odločanja za sodelovanje med posamezniki za določen cilj oziroma namen. Ključna izbira posameznikov na tej ravni je ali sodelovati z drugimi ali ne. Dogodki si po tem sledijo v naslednjem zaporedju: posamezniki izberejo strategijo sodelovanja, sodelovanje obrodi zaupanje, posamezni voditelji preoblikujejo zaupanje v socialni kapital oziroma vir določene skupine, socialni kapital prinaša pozitivne in negativne učinke, v zadnji fazi pa politični voditelji selektivno uporabljajo socialni kapital za javne namene. Avtorji, ki jih danes imenujemo za začetnike teorije socialnega kapitala (denimo Coleman in Putnam) so se ukvarjali predvsem s pozitivnimi stranskimi učinki socialnega kapitala in skušali ugotoviti kako skupine vrednotijo

---

<sup>51</sup> Letne ocene za države izdaja Freedom House, in sicer jim prisoja status svobodne, delno svobodne in nesvobodne države ali teritorija, na podlagi ocen političnih pravic in državljanskih svoboščin (Bjørnskov in Svendsen 2003).

<sup>52</sup> V svojih prvih člankih, kjer obravnava socialni kapital, kot indikator najpogosteje uporablja delež določene populacije, ki je vključen v večje civilne organizacije v Ameriki (npr. delež moških, ki so vključeni v določene oblike »moških klubov«) (Putnam 2000).

<sup>53</sup> Glej Montgomery in Inkeles 2000: 237.

in uporabljajo svoj socialni kapital. V tem so namreč videli izboljšane pogoje za razvoj demokracije in kapitalizma.

**Inkeles (2000)** predlaga štiri komponente socialnega kapitala na ravni skupnosti in ob tem opozarja, da je potrebno zavedanje, da se te kategorije med seboj ne izključujejo. Kot prvo kategorijo navaja socialne institucije (npr. družina, svojci, zdravstveni sistem, sistem izobraževanja in podobno), ki jih pogosto najdemo pod oznako institucionalni kapital. Le-te so po mnenju Inkelesa ključne za reprodukcijo članov družbe in njeno vzdrževanje. Kulturni vzorci so druga kategorija, kamor uvršča predvsem dominantne ideologije, ki se izražajo v religiji, znanosti, filozofiji, poleg kulturnih norm (ki segajo vse od recipročnosti do maščevanja). Oblike komunikacije in povezovanja med posamezniki in kolektivnimi entitetami se navezujejo predvsem na močno širitev prostovoljnih organizacij od časa de Tocquevilla naprej. V to, tretjo kategorijo, prišteva Inkeles predvsem pogostost in sproščenost stikov znotraj organizacij, med organizacijami in med sklopi zasebnih ter javnih organizacij. Kot zadnjo kategorijo navaja avtor psihosocialne značilnosti posameznega naroda oziroma skupnosti, sem pa prišteva vprašanja o tendenci zaupanja drugim ljudem. »Glede na teoretsko orientacijo raziskovalca, lahko ta poda večjo ali največjo težo katerikoli kategoriji ali tudi posameznemu elementu znotraj katerekoli kategorije« (Inkeles 2000: 249).

V vseh teh primerih gre torej za teoretsko dobro razdelane pristope, ki pa so povečini operacionalno in izvedbeno prezahtevni za uresničevanje na empirični ravni (razen v primeru na tem področju redkih primarnih raziskav, ki bi bile posvečene le tej problematiki).



### 3 Merjenje socialnega kapitala

Merjenje je deduktivni proces, ki se začne z opredelitvijo teoretičnega pojma, nadaljuje z razvojem merskega postopka in konča z eno ali več izmerjenimi spremenljivkami tega pojma (Ferligoj in drugi 1995). Merjenje torej poteka v več stopnjah. Proces pričnemo s konceptualizacijo teoretskega pojma preko pregleda možnih definicij. Pregled konceptualizacij socialnega kapitala je predstavljen v prvem poglavju. Proces nadaljujemo z izborom ustrezne definicije in razčlenitvijo pojma na določene razsežnosti. V ta namen mi bo služila predstavitev dosedanjih različnih operacionalizacij koncepta (glej Poglavje 2). V skladu s ciljem tega dela, ki je povzeti čim širši krog možnih razsežnosti, v definicijo in razčlenitev vključujem vse razsežnosti, ki se v predstavljenih delih pojavljajo pogosteje. Pri dimenzioniranju pa bom temu večrazsežnostnemu konstrukt (kar socialni kapital zagotovo je) priredila ustrezne teoretične spremenljivke.

Odločitev o vključitvi širokega kroga možnih teoretskih spremenljivk za prikaz socialnega kapitala utemeljujem tudi z mnenjem Halperna. »Vprašanje nekonsistentnosti merjenja je delno razrešeno s prejšnjo konceptualno razpravo v kateri identificiramo širok obseg družbenih omrežij in norm, ki so lahko legitimno predstavljene kot socialni kapital« (Halpern 2005: 31). Halpern torej meni, da lahko velik del vprašanja konsistentnosti merjenja socialnega kapitala razrešimo z upoštevanjem široke definicije koncepta in velikega števila ustreznih indikatorjev samega koncepta.

V toku operacionalizacije koncepta in oblikovanja merskega instrumenta se lahko srečamo še z drugimi problemi, ki jih moramo vzeti v premislek. »Problem merjenja je bistveno otežen, ko upoštevamo problematiko kulturnih razlik v izrazu socialnega kapitala« (Halpern 2005: 36). Nedvomno obstajajo razlike med državami in regijami v oblikah in dojemanju socialnega kapitala, ki jih je v obširnih kvantitativnih raziskavah težko zaobjeti. Halpern (2005) meni, da imajo skupnosti in države kvalitativno in kvantitativno različne oblike socialnega kapitala, kar lahko vodi tudi do različnih variacij vzročnega odnosa med socialnim kapitalom in njegovimi posledicami. Predpostavljamo lahko torej, da je slika, ki bo prikazana v empiričnem delu besedila, specifična za slovensko družbo in njene značilnosti.

Grootaert (1998) opozori na zanimivo problematiko pri empiričnih dokazovanjih. Po njegovem mnenju imamo precej dokazov koristi socialnega kapitala, ni pa podatkov o stroških spodbujanja socialnega kapitala. »Lažje je določiti strošek stroja ali stavbe, ker sta jasno določeni, kot pa strošek oblikovanja združenja ali določene ravni zaupanja« (Grootaert 1998: 8). Po načelu tehtanja stroškov in koristi sicer ravnajo posamezniki (denimo pri vključevanju v organizacijo), za institucije ali vlade, ki želijo vlagati v socialni kapital, pa je izrednega pomena dobra operacionalna definicija koncepta.

»Če obstajajo že zbrani podatki o temi, ki nas zanima (obstoječe baze podatkov, arhivi, uradna statistika, pretekle raziskave), potem najprej pogledamo le-te« (Hlebec 2004/2005). Ker je bil socialni kapital v preteklih letih pogosto obravnavan in so bili posamezni indikatorji vključeni v več obsežnih raziskav, sem se odločila za analizo sekundarnih podatkov. »Sekundarna analiza je raziskovalna metoda, katere posebnost je uporaba podatkov za namen, ki se razlikuje od izvirnega namena zbranih podatkov« (Štebe 1999: 233). Za tovrstno analizo sem se odločila ker obstoj podatkov v arhivih omogoča prednosti longitudinalne analize (obravnave enakih podatkov iz večih obdobj) in s tem omogoča fleksibilno analizo. Predvsem je prednost sekundarnih podatkov tudi v zmanjšanju stroškov in časa za pridobivanje kakovostnih reprezentativnih podatkov in to je po mojem mnenju največja prednost tovrstne analize pri oblikovanju diplomskega dela in drugih znanstvenih člankov.

Na podlagi predstavljenih operacionalizacij in obravnav koncepta socialnega kapitala, bom poskušala sistematično razdeliti indikatorje socialnega kapitala, ki obstajajo v Arhivu družboslovnih podatkov, oblikovati klasifikacijo indikatorjev glede na specifične dimenzije, izvesti analizo na podlagi izbranih ustreznih indikatorjev in ugotoviti morebitne vzorce povezanosti.

### **3.1 Konceptualizacija socialnega kapitala**

V namen pričujoče analize bom za izhodiščno definicijo socialnega kapitala uporabila Putnamovo definicijo socialnega kapitala, ki vključuje glavne elemente pojma, ki jih zasledimo pri večini drugih teoretikov in je hkrati dovolj široka in splošna, da ne izključuje uporabe širokega spektra teoretičnih spremenljivk in torej tudi ustreznih indikatorjev.

»Socialni kapital se nanaša na značilnosti družbene organizacije, kot so **omrežja, norme in družbeno zaupanje**, ki olajšujejo koordinacijo in kooperacijo za vzajemno korist« (Putnam 1995: 2).

Ta definicija je tudi podobna definiciji, ki jo predlaga Stone, katere kategorizacija ključnih dimenzij socialnega kapitala mi bo v nadaljevanju v pomoč pri predlagani klasifikaciji indikatorjev socialnega kapitala.

»Socialni kapital sestoji iz **omrežij družbenih odnosov**, ki so zaznamovani z normami **zaupanja in recipročnosti**« (Stone 2001: 4).

Iz predlaganih definicij sta izpostavljena dva glavna elementa, ki se (kot je bilo prikazano že v prvem in drugem poglavju) pojavljata pri veliki večini teoretikov in raziskovalcev socialnega kapitala. To sta so družbena omrežja (oziroma omrežja družbenih odnosov) ter zaupanje in norme (oziroma recipročnost).

### **3.2 Operacionalizacija socialnega kapitala**

Hlebec (2004/2005) ugotavlja, da za predstavitev teoretičnega koncepta potrebujemo izbrano skupino empiričnih indikatorjev, zato je priporočljivo pregledati že narejene raziskave, ki so se ukvarjale z enako ali podobno temo. Na podlagi podrobnega pregleda tematike v prejšnjih poglavjih lahko torej identificiramo ključne teoretične spremenljivke<sup>54</sup> socialnega kapitala:

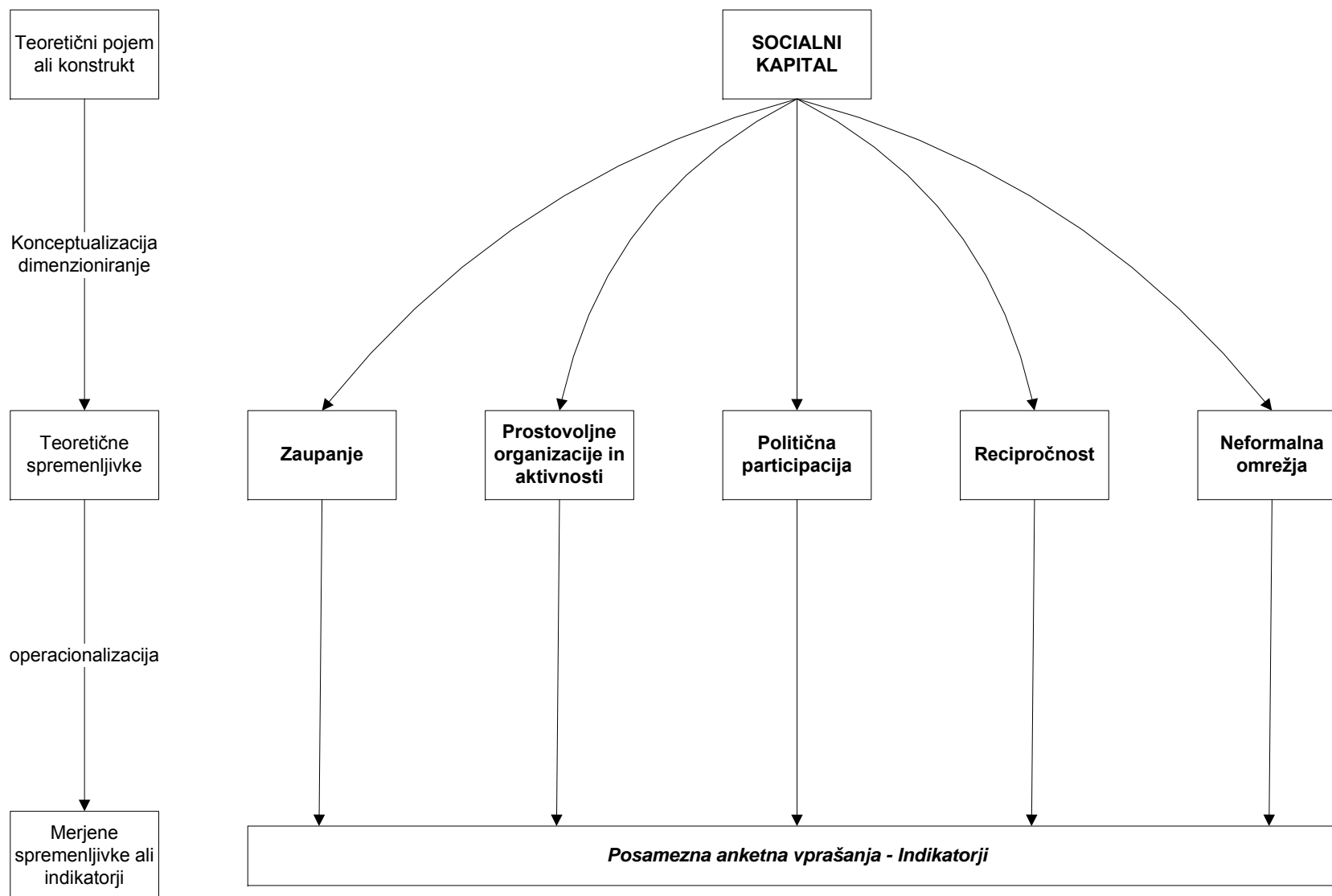
- Zaupanje je ena izmed najpogosteje obravnavanih norm. Gre za zaupanje na več ravneh analize, najpogosteje pa je merjeno kot generalizirano zaupanje, torej zaupanje drugim (tujcem) ali institucionalno zaupanje (zaupanje v različne, često politične, institucije).
- Recipročnost kot druga pomembna norma za socialni kapital je obravnavana kot oblika kooperacije med posamezniki in skupinami in je njihov vir koristi. Pogosto je merjena kot dostop do določenih resursov ali položajev preko vezi s posamezniki ali skupinami.
- Spremenljivke članstvo v prostovoljnih organizacijah in aktivnosti v povezavi s tem se nanašajo na komponento omrežij in merijo gostoto in intenziteto (aktivnost ali pasivnost članstva) omrežij posameznika in skupnosti.
- Politično udejstvovanje se nanaša na raven politične kulture skupnosti (aktivnost ali pasivnost v političnem delovanju, politična participacija, državljanska zavest), raven kolektivnih akcij in delovanja v institucionalnih odnosih.
- Neformalna omrežja pa obravnavam kot posebno spremenljivko, saj gre za obseg in intenziteto posebnih odnosov, ki niso vpletena v formalne organizacije in združenja in torej tudi nimajo formaliziranega vzroka za oblikovanje. Gre za pogostost in naravo stikov s posamezniki v neformalnem okolju.

Razvidno je, da lahko vse teoretične spremenljivke umestimo v predlagano definicijo, hkrati pa je tudi ta dovolj obširna, da bom lahko v statistično analizo vključila več različnih indikatorjev.

---

<sup>54</sup> Obravnavane teoretične spremenljivke so tiste, ki so se v neposredni ali posredni obliki pojavljale pri večini obravnavanih avtorjev.

**Slika 3.1: Konceptualizacija in operacionalizacija socialnega kapitala**



### **3.3 Indikatorji socialnega kapitala**

V iskanju ustreznih indikatorjev za socialni kapital, s pomočjo katerih bi lahko analizirala vzorce povezav in podobnost ter razlikovanje po dimenzijah, sem z orodjem naprednega iskanja pregledala baze podatkov, ki jih hrani Arhiv družboslovnih podatkov. V pregled zajete raziskave, katerih seznam je v Prilogi A, vključujejo kar precej posrednih in neposrednih indikatorjev socialnega kapitala, ki jih lahko uvrstimo glede na prej opredeljene teoretske spremenljivke. Celoten seznam indikatorjev (anketna vprašanja in možni odgovori) je v Prilogi B. Indikatorji so označeni s kratico raziskave in šifro vprašanja. Seveda je treba na tem mestu opozoriti, da je zaradi velikega števila baz podatkov ADP pregled bolj informativne narave, predvsem pa mi bo služil kot okvir za izbiro ustreznih podatkov za analizo. Prva omejitev je obravnava zgolj enega takšnega arhiva, ki kljub obsežnemu pokritju raziskav ne vsebuje vseh relevantnih podatkov. Kot drugo pa obstaja tudi verjetnost, da v množici anketnih vprašanj, katerega od indikatorjev tudi spregledamo.

Indikatorje, ki merijo različne ravni in vrste *zaupanja* v splošnih družboslovnih raziskavah v Sloveniji (ADP 2008), lahko razvrstimo v naslednje skupine:

- A) indikatorji generaliziranega zaupanja (vprašanja o zaupanju ljudem oz. poštenosti ljudi),
- B) indikatorji zaupanja v institucije (to so najpogosteje politične in civilnodružbene institucije),
- C) indikatorji zaupanja v osebe na položajih (gre za položaje moči, ki zagotavljajo zadovoljevanje določenih potreb),
- D) indikatorji korupcije in
- E) indikatorji tolerance (tu gre za vprašanje tolerance do določenih družbenih skupin; najpogostejše vprašanje tukaj je, katere od teh skupin ne bi želeli imeti za sosede).

Zanimiv indikator, ki sem ga našla v raziskavi SJM041 je tudi vprašanje o zaupanju posameznim evropskim narodom. Tudi to vprašanje je lahko posredni indikator stopnje zaupanja in odprtosti ter tolerance v družbi. Prav tako je pomembno opozoriti, da so vprašanja pogosto obširna in sprašujejo po zaupanju v institucije in osebe na položajih hkrati (to je razvidno tudi iz razvrstitve indikatorjev zaupanja v Prilogi B).

*Področje prostovoljnih organizacij* in prostovoljnega dela (aktivizacije) na različnih področjih prav tako meri več indikatorjev, za nas relevantne pa lahko razvrstimo v tri skupine:

- A) indikatorji, ki merijo članstvo v prostovoljnih organizacijah,
- B) indikatorji, ki merijo aktivno delo, sodelovanje v prostovoljnih organizacijah in na drugih področjih (glede na različna referenčna časovna obdobja, najpogosteje se vprašanje nanaša za zadnjih 12 mesecev) in
- C) indikatorji, ki hkrati merijo članstvo in stopnjo aktivnosti v prostovoljnih organizacijah.

Na ravni *politične participacije* imamo naslednje skupine indikatorjev:

- A) indikatorji neposredne (udeležba na volitvah) in posredne politične participacije (drugo politično naravnano udejstvovanje, poskusi vplivanja na spremembe),
- B) članstvo v družbenopolitičnih organizacijah, strankah in
- C) razpravljanje o politiki – okolje in pogostost.

*Normo recipročnosti* v raziskavah merijo z vprašanji, ki se nanašajo bolj na socialna omrežja anketirancev, npr. na koga bi se lahko obrnili po pomoč, v kolikšni meri so pripravljeni pomagati drugim in podobno.

*Neformalnim omrežjem* (obsegu in intenziteti stikov) pa so v nekaterih raziskavah namenjeni kar celotni vprašalniki ali pa vsaj del vprašalnika. Gre za t. i. analizo socialnih omrežij, kateri zaradi preobsežnosti v tem besedilu ne bom posvetila večje pozornosti. Kot ponazoritev pa v prilogi prikazujem nekaj možnih indikatorjev, ki se pojavljajo v splošnih družboslovnih anketah.

Vendar pa v merjenju kompleksnih konceptov (kot je socialni kapital) sami indikatorji niso tako jasno razločljivi, kot je prikazano v tem primeru. Že na ravni teoretičnih spremenljivk lahko pride do medsebojnega prekrivanja posameznih ravni in z določenim indikatorjem pogosto merimo več kot le eno spremenljivko (ali pa vsaj določeno spremenljivko v navezavi na drugo).

### 3.3.1 Klasifikacija indikatorjev socialnega kapitala

V začetku zastavljeno raziskovalno vprašanje o multidimenzionalnosti koncepta je delno potrjeno že s prikazom množice različnih indikatorjev, ki jih lahko uporabimo za merjenje socialnega kapitala. V tem delu bom prikazala, da je socialni kapital dejansko multidimenzionalni koncept, ki ga merimo z več različnimi indikatorji. Le-ti se med seboj razlikujejo glede na raven aplikacije in vidik socialnega kapitala, ki ga merijo.

Zelo podrobno je indikatorje obravnavala prej predstavljena avtorica Wendy Stone (2001), ki je podrobno kategorizacijo oblikovala na primeru indikatorjev, ki so bili uporabljeni v primarni raziskavi (namenjeni merjenju socialnega kapitala), in sicer v okviru projekta Družine, socialni kapital in državljanstvo. V nadaljevanju želim njeno kategorizacijo povzeti in jo prilagoditi indikatorjem, ki so bili za merjenje socialnega kapitala uporabljeni v Sloveniji. Na tem mestu torej obravnavam razlago klasifikacije z značilnimi primeri indikatorjev, medtem ko so vsi indikatorji po opredeljenih dimenzijah označeni v prilogi.

Prva ključna delitev, ki jo prepozna Stoneova in se mi zdi osnova za tovrstno klasifikacijo, je delitev indikatorjev na tiste, ki merijo strukturo socialnih odnosov (omrežja) in tiste, ki merijo kakovost socialnih odnosov (norme). V nadaljevanju je predstavljen prilagojeni sestav ključnih komponent, na podlagi katerih lahko razvrščamo zbrane indikatorje, ki se pojavljajo v splošnih družboslovnih anketah v Sloveniji (glej Tabelo 3.1).

**Tabela 3.1: Klasifikacija zbranih indikatorjev socialnega kapitala v splošnih družboslovnih anketah v Sloveniji**

<b>Struktura družbenih odnosov: omrežja</b>	<b>Kakovost družbenih odnosov: norme</b>
<b>Vrsta:</b> neformalna ↔ formalna	<b>Norma zaupanja</b> famiarno/osebno zaupanje
<b>Struktura:</b> odprta ↔ zaprta	generalizirano zaupanje javno/institucionalno zaupanje
<b>Odnosi:</b> vertikalni ↔ horizontalni	<b>Norma recipročnosti</b>

Vir: povzeto po Stone 2001: 7



### 3.3.1.1 Struktura družbenih odnosov: omrežja

Prva delitev indikatorjev na tej ravni se ponudi v obliki indikatorjev, ki merijo *neformalna oziroma formalna omrežja*. Stoneova (2001) tu uporabi definicijo Putnama, ki opredeljuje neformalne vezi kot tiste, ki se vzpostavijo v družini, sorodstvu, med prijatelji in sosedi, medtem ko so formalne vezi tiste, ki se navezujejo na prostovoljne organizacije in podobno.

Nekaj primerov indikatorjev, ki merijo socialni kapital v neformalnih vezeh:

- *Ali bi rekli, da ljudje v vaši soseski, vasi na splošno zaupajo drug drugemu, ko gre za posojanje ali izposojanje denarja?*
- *Če ne upoštevate moža, žene, partnerja in družinskih članov – ali imate kakega dobrega prijatelja, s katerim se lahko posvetujete o osebnih in pomembnih stvareh?*
- *Ali poleg skrbi za lastne otroke kdaj brez plačila pomagata tudi članom širše družine ali sorodnikom, ki niso člani vašega gospodinjstva, npr. z varstvom otrok ali drugih odvisnih članov, ali z delom v njihovem gospodinjstvu?*
- *Kolikokrat ste v zadnjih 12 mesecih za sorodnike, prijatelje, sosede ali druge znance naredili katero od naslednjih stvari?*
  - o *Pomagali pri hišnih opravilih ali nakupih nekomu, ki ni iz vašega gospodinjstva.*
  - o *Posodili nekomu večjo vsoto denarja.*
  - o *Se posvetili pogovoru z nekom, ki je bil nekoliko otožen oziroma depresiven.*
  - o *Pomagali nekomu najti zaposlitev.*

Delitev indikatorjev glede na formalno ali neformalno raven vezi pa je problematična pri indikatorjih (anketnih vprašanjih), ki so sestavljena in se nanašajo lahko tudi na obe ravni. Takšen primer je denimo naslednje vprašanje:

- *Ljudje morajo nekomu zaupati in imeti občutek, da se lahko zanesejo nase in na druge. V kolikšni meri lahko vi zaupate naslednjim: Družini in sorodnikom, Cerkvi in duhovnikom, Sosedom, TV, časopisom, radiu, Šolam, izobraževalnim ustanovam, Sindikatom, Bogu, Političnim strankam, Državnemu zboru, Predsedniku republike, Vladi Republike Slovenije, Predsedniku vlade, Vojski, Sodiščem, Policiji, Bankam, Gospodarstvu, podjetjem, Slovenskemu tolarju, Banki Slovenije, Organizaciji NATO, Evropski uniji, Organizaciji združenih narodov – OZN.*

Tovrstna vprašanja se sicer po naboru institucij in družbenih skupin, po katerih sprašujejo, ponavadi razlikujejo. Ta primer sem izbrala, ker že v začetku prikaže, da s tem vprašanjem merimo tako zaupanje v institucije, s katerimi posameznik vzpostavlja formalne vezi (cerkev, šole, sindikati in podobno), kot tudi zaupanje v skupine, s katerimi posameznik vzpostavlja neformalne vezi (družina in sorodniki, sosedje). Včasih je opredelitev določene navedene skupine lahko tudi dvoumna. Vendar pa glede na osnovno opredelitev postavke, kot so TV, časopis, radio, Bog in slovenski tolar, obravnavamo kot širše družbene elemente in jih uvrščamo med indikatorje formalnih vezi.

Naslednji primer prikazujem kot (glede na Putnamovo opredelitev) značilno vprašanje, ki meri formalne vezi, saj lahko vse navedene kategorije opredelimo kot organizacije na prostovoljni bazi:

- *Veliko ljudi pripada različnim skupinam in organizacijam. Navedli vam bomo nekatere med njimi. Prosim vas, da nam za vsako od njih poveste, ali ste v zadnjih 12 mesecih sodelovali pri njeni aktivnosti.*
  - o *Politična stranka*
  - o *Sindikati ali politično združenje*
  - o *Cerkev ali druge verske organizacije*
  - o *Športni, kulturni in podobni hobi klubi*
  - o *Dobrodelna organizacija ali skupina*
  - o *Sosedsko združenje ali skupina (KS)*
  - o *Druga združenja in skupine*

Podobno torej formalne vezi merijo vprašanja, ki se nanašajo na članstvo, participacijo, prispevanje denarja (ali druge materialne pomoči) ter prostovoljno delo v okviru organizacij ali družbenih skupin, ki se oblikujejo na podlagi prostovoljnega članstva. Tudi vprašanje, ki je sicer zastavljeno na individualni ravni, pa vendar meri javno udejstvovanje posameznika (poskus vplivanja na neko javno dejstvo, splošno stanje v družbi), bi lahko uvrstili med indikatorje formalnih vezi, na primer:

- *Če odštejete vse tisto, kar naredite za svojo družino, kar naredite pri delu ali v prostovoljnih organizacijah – kako pogosto, če sploh, pomagate tudi drugim ljudem?*
- *Ali ste v zadnjih treh letih osebno naredili kaj od naštetega?*
  - o *Volili na volitvah*
  - o *Se osebno obrnili na kako vplivno politično osebo*

- *Obvestili časopise, radio ali TV o nekem problemu*
- *Aktivno sodelovali v kaki informacijski kampanji (kajenje, vožnja brez alkohola ...)*
- *Aktivno sodelovali v volilni kampanji*
- *Se udeležili protestnega shoda ali demonstracije*
- *Stopili v stik s poslancem, ki ste ga volili*
- *Protestirali proti ukrepom kake državne ustanove, skušali ovirati njeno dejavnost (npr. cestne zapore ...)*
- *Razpravljali z več ljudmi v vaši soseski/vasi o nekem problemu*
- *Obvestili policijo ali sodišče o nekem problemu*
- *Dali prostovoljni denarni prispevek kaki organizaciji*

S podobnega vidika tudi vprašanja, ki se sicer nanašajo na individualno raven ter tudi na osebe, s katerimi imamo neformalne stike, uvrščam med formalne vezi, saj je fokus vprašanja usmerjen na politično participacijo, ki pa se nanaša na širšo družbeno raven, naprimer:

- *Menite, da se o politiki pogovarjate veliko, občasno, redko ali nikoli?*
  - *S prijatelji*
  - *S partnerjem*
  - *Z drugimi sorodniki*
  - *S sodelavci*
  - *Z drugimi ljudmi*

Druga delitev, ki se zdi glede na identificirane indikatorje smiselna je delitev na *odprta in zaprta družbena omrežja*. Tudi tukaj se nanašam na razlago Stoneove (2001), ki navaja Colemana. Zaprto družbeno omrežje je tisto, v katerem družbeni odnosi obstajajo med vsemi člani tega družbenega omrežja. Ob tej razlagi lahko kot zaprta družbena omrežja smatramo le majhne družbene skupine, za katere lahko z veliko verjetnostjo trdimo, da se vsi člani te skupine med seboj poznajo in torej med njimi obstaja določen družbeni odnos. Takšna delitev je seveda smiselna, saj v tem besedilu obravnavam socialni kapital kot multidimenzionalni koncept. Takšna lastnost družbene skupine pa je zagotovo pomembna lastnost, ki vpliva na socialni kapital, ki se v takšnih skupinah oblikuje. Poleg družine ter kroga prijateljev in sorodnikov tukaj smatramo kot zaprta omrežja tudi soseske oziroma vasi. Za razmere v Sloveniji je namreč značilno, da gre v teh primerih za relativno ozke, (tudi teritorialno) omejene skupnosti, kjer je dejansko z veliko verjetnostjo mogoče trditi, da se posamezniki

med seboj poznajo in med njimi tudi obstaja nek družbeni odnos. Seveda pa je takšno delitev zelo težko začrtati nedvoumno in pri interpretaciji tako obravnavanih indikatorjev je vedno treba upoštevati točne definicije, ki avtorju služijo kot osnova za kategorije.

Primeri indikatorja, ki merijo socialni kapital v zaprtih omrežjih, so denimo naslednji:

- *Prosimo povejte še, koliko soglašate oziroma ne soglašate z naslednjimi trditvami v zvezi z vašim krajem, soseško, vasjo ...*
  - o *Večina ljudi v naši soseški/vasi je v temelju poštenih in jim zaupam.*
  - o *Ljudem iz naše soseške/vasi je na splošno mogoče zaupati bolj, kot drugim.*
  - o *V naši soseški/vasi moraš biti previden, ali pa te bo kdo skušal izkoristiti.*
  - o *Če imam kak problem, se tu vedno najde kdo, ki mi pomaga.*
- *Kolikokrat ste v zadnjih 12 mesecih za sorodnike, prijatelje, sosede ali druge znance naredili katero od naslednjih stvari?*
  - o *Pomagali pri hišnih opravilih ali nakupih nekomu, ki ni iz vašega gospodinjstva.*
  - o *Posodili nekomu večjo vsoto denarja.*
  - o *Se posvetili pogovoru z nekom, ki je bil nekoliko otožen oziroma depresiven.*
  - o *Pomagali nekomu najti zaposlitev.*

Na odprta omrežja pa se na primer nanaša naslednji indikator:

- *Gledano na splošno, ali bi rekli, da lahko ljudem zaupamo, ali bi rekli, da nismo nikoli dovolj previdni v odnosih z ljudmi?*
- *Naštel/a bom različne skupine ljudi. Povej prosim, katere od njih ne bi želel/a imeti za sosede: ljudje, ki so bili sodno kaznovani; ljudje druge rase; politični skrajneži; pijanci; čustveno nestabilni ljudje; muslimani; priseljenci, tuji delavci; ljudje z aidsom; narkomani; homoseksualci; Romi itd.*

Ker so kategorije zelo splošno zastavljene tudi z najmanjšo verjetnostjo ne moremo predvidevati, ali med posamezniki s temi lastnostmi obstaja dejansko zaprto omrežje oziroma poznanstvo med njimi.

Tudi pri tej razdelitvi se pojavi podobna dilema pri vprašanju o zaupanju, ki navaja več skupin ljudi ali institucij. Delitev na odprta in zaprta omrežja je tu odvisna od izhodiščne definicije (nekatero prostovoljne organizacije in združenja so namreč lahko tipičen primer zaprtega omrežja, kjer se vsi člani med seboj poznajo in so vpleteni v neko obliko odnosa, po

drugi strani pa tega brez določenega vedenja o tej organizaciji ne moremo predvidevati). Podobno kot prej, lahko tudi tu govorimo o indikatorjih, ki merijo oboje (kjer so navedene tako družbene institucije kot tudi tipične majhne, zaprte družbene skupine, npr. družina in prijatelji). Prav tako je vprašljiva razporeditev institucij, kot so slovenski tolar (oziroma navedena valuta) in bog. Za obravnavo le-teh kot odprtih omrežij sem se odločila, ker gre za široke družbene koncepte, na odnos do le-teh pa vpliva več dejavnikov (tudi javnost, družbena klima in podobno).

Naslednja delitev, ki je za prikaz multidimenzionalnosti koncepta zelo zanimiva, je delitev na *homogena in heterogena omrežja*. Gre za sklope indikatorjev, ki skušajo pojasniti, kakšne so značilnosti oseb v omrežjih ljudi. Takšne značilnosti so denimo verska pripadnost, spol, politična opredelitev, poklic, starost in izobrazba. Za indikatorje, ki sem jih zbrala večinoma v splošnih družboslovnih raziskavah, ne morem trditi, da vključujejo takšno dimenzijo. Ti indikatorji so bolj prisotni v specifičnih analizah socialnih omrežij, katerih primarni namen je odkrivati takšne značilnosti socialnih omrežij. Vprašanje, ki se raziskovalcem postavlja na tej ravni je, ali več socialnega kapitala proizvedejo bolj heterogena ali bolj homogena omrežja. Na podlagi tukaj zbranih indikatorjev pa tega ne moremo presojati.

Zadnja delitev, ki se zdi pomembna in je ustrezna za aplikacijo na zbranih indikatorjih, pa je delitev na *vertikalne in horizontalne odnose v omrežjih*. Latham (v Stone 2001) pojasnjuje, da so vertikalni (hierarhični) odnosi tisti, ki se vzpostavljajo med državljani in institucijami avtoritete (denimo policija), horizontalni (enakovredni, demokratični) pa tisti, ki se vzpostavijo med državljani samimi. Prvi odnosi so pomembni za razumevanje zaupanja v avtoriteto, drugi pa za razumevanje zaupanja znotraj civilne družbe.

V primeru vprašanj o zaupanju v različne institucije predpostavljam, da je v tem primeru mišljena institucija kot avtoriteta na svojem področju (tudi denimo prostovoljne organizacije in združenja civilne družbe, ki niso nujno v položaju avtoritativne organizacije), kar jo postavi v vertikalni (nadrejeni) odnos do anketiranca, ki se v vprašanju opredeljuje. Iz tega razloga vse takšne institucije in družbene skupine obravnavam kot primer vertikalnih odnosov. Takšen primer je denimo naslednji indikator:

- *Ljudje morajo nekomu zaupati in imeti občutek, da se lahko zanesejo nase in na druge. V kolikšni meri lahko vi zaupate naslednjim (navedene institucije) ...*

V tem indikatorju so lahko navedene različne družbene skupine, ki jih po omenjeni razdelitvi tudi različno opredeljujem. Kategoriji družina in sorodniki ter sosedje, bi po predlagani definiciji opredelili kot primera horizontalnih odnosov; ostale kategorije, kot so vlada, šole, politične stranke, bog, prostovoljne organizacije in podobno, pa uvrstimo med primere vertikalnih odnosov.

Indikatorji, ki se nanašajo na politično participacijo, prav tako spadajo med vertikalne odnose (v kolikor ni v vprašanju eksplicitno obravnavana raven družine ali prijateljev), saj gre za hierarhični odnos političnega do posameznika. Takšen primer je tudi naslednji indikator:

- *Ali ste v zadnjih petih letih kdaj:*
  - o *Podpisali kakšno peticijo v zvezi z varstvom okolja.*
  - o *Dali denar kakšni skupini za varstvo okolja.*
  - o *Sodelovali pri protestu ali demonstraciji, ko je šlo za varstvo okolja.*

Da gre za povpraševanje po vertikalnih vezeh posameznika, lahko predpostavljamo tudi pri indikatorjih, ki sprašujejo po doseganju izjemnih stvari, ki jih v običajnih razmerah ne bi bili zmožni pridobiti.

- *Pogosto predstavlja prednost, če imate stike z ljudmi, ki lahko nekaj naredijo za vas. Ali ste se vi (ali pa kdo drug iz vašega gospodinjstva) v zadnjem letu ali zadnjih dveh letih kdaj obrnili na koga, da bi za vas nekaj naredil, ali pa, da bi z njegovo pomočjo nekaj dobili, česar po normalni poti ne bi mogli dobiti?*

Obrazložene delitve indikatorjev kažejo, da je struktura družbenih omrežij, znotraj katerih proučujemo socialni kapital, zelo pomembna za samo naravo socialnega kapitala. Tudi znotraj baze splošnih družboslovnih raziskav, katerih primarni namen ni bil proučevanje socialnega kapitala, lahko najdemo množico indikatorjev, ki predstavljeno porazdelitev potrjujejo in nam lahko pomagajo izrisati teoretsko dobro utemeljeno sliko stanja.

### **3.3.1.2 Kakovost družbenih odnosov: norme**

Coleman (1988) s svojim opisom norm, ki oblikujejo družbene odnose znotraj omrežij, dobro opiše povezavo med normama zaupanja in recipročnosti. V svoji definiciji pravi, da v kolikor oseba A naredi nekaj za osebo B in zaupa osebi B, da ji bo to v prihodnosti povrnila, se

vzpostavi pričakovanje na strani osebe A in obligacija, dolžnost na strani osebe B. To dolžnost lahko smatramo kot kredit osebe A za delovanje osebe B. Zaupanje, kot ga definira Fukuyama (v Stone 2001), pa je pričakovanje, ki nastane v skupnosti, kjer vlada redno, iskreno in kooperativno obnašanje osnovano na skupnih normah, o delovanju drugih članov te skupnosti. Iz opisanih definicij lahko vidimo, da sta koncepta zaupanja in recipročnosti kot glavnih norm, ki jih poudarja teorija socialnega kapitala, med seboj nedvomno povezana.

Prva delitev, ki jo ponudi Stoneova (2001) je delitev na tri vrste zaupanja. Prvo je *familiarno, osebno zaupanje*, ki se oblikuje znotraj trdnih, vzpostavljenih omrežij. Drugo vrsto zaupanja najpogosteje imenujemo *generalizirano zaupanje* in pomeni zaupanje, ki se vzpostavi v odnosu do tujcev. Ta norma je osnovana na pričakovanem vedenju glede na splošno veljavne norme. Zadnja oblika pa je *javno oziroma institucionalno zaupanje*, ki obsega osnovno zaupanje v formalne institucije in vlado. Predstavljeno razlikovanje tudi pomeni, da je za merjenje posameznega tipa zaupanja treba oblikovati različne indikatorje. Razporeditev glede na to klasifikacijsko dimenzijo pa lahko seveda opredelimo le za indikatorje v skupini indikatorjev zaupanja.

Primer merjenja familiarnega oziroma osebnega zaupanja je denimo naslednji indikator:

- *Ali bi rekli, da ljudje v vaši soseski, vasi na splošno zaupajo drug drugemu, ko gre za posojanje ali izposojanje denarja?*

V tem primeru gre za ožjo skupnost, za katero lahko predpostavljamo da so družbeni odnosi že oblikovani in obstajajo določene skupne norme delovanja.

V splošnih družboslovnih raziskavah je najpogostejši indikator generaliziranega zaupanja naslednje vprašanje, ki se pojavlja v več podobnih oblikah:

- *Gledano na splošno, ali bi rekli, da ljudem lahko zaupamo, ali bi rekli, da nismo nikoli dovolj previdni v odnosih z ljudmi?*

Med indikatorje generaliziranega zaupanja pa uvrstimo tudi naslednji indikator:

- *Naštel/a bom različne skupine ljudi. Povej, prosim, katere od njih ne bi želel/a imeti za sosede: ljudje, ki so bili sodno kaznovani, ljudje druge rase, politični skrajneži, pijanci, čustveno nestabilni ljudje, muslimani, priseljenci, tuji delavci, ljudje z aidsom, narkomani, homoseksualci, Romi.*

Gre za indikator, ki skuša ugotoviti odnos posameznika do teh družbenih skupin, torej občutke zaupanja in varnosti v okoliščinah bližine določene tuje družbene skupine. Lahko bi

tudi rekli, da se ta indikator nanaša na raven tolerance do raznolikosti v družbi, kar se zagotovo nanaša na zaupanje v tujce. Podoben primer je tudi naslednji indikator:

- *Koliko zaupate navedenim narodom (našteti Evropski narodi)?*

Tretjo vrsto, institucionalno zaupanje, najbolj neposredno merijo indikatorji, kot je naslednji:

- *Povejte, ali poznate in koliko zaupate naslednjim institucijam? Zaupanje ocenite na lestvici od 1 do 4, pri čemer 1 pomeni, da tej instituciji sploh nič ne zaupate, in 4, da instituciji v celoti zaupate.*
  - o *Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi*
  - o *Evropska unija*
  - o *Zveza NATO*
  - o *Organizacija Združenih narodov (OZN)*
  - o *Svet Evrope*

Navedene institucije so lahko seveda zelo različne in segajo od političnih do gospodarskih ali civilnodružbenih institucij, katerim je skupna določena formalna oblika delovanja. Ob tem je pomembno opozoriti, da je pogosto takšen indikator pravzaprav sam po sebi multidimenzionalen, saj lahko navaja tako ožje družbene skupine (v katerih torej meri osebno zaupanje), splošne oz. široke družbene skupine (s tem meri generalizirano zaupanje) in formalne družbene institucije. Med indikatorje institucionalnega zaupanja bi lahko uvrstili tudi vprašanja, ki se nanašajo na stanje korupcije v družbi, saj se to zaupanje nanaša na formalne politične ali gospodarske institucije.

V okviru indikatorjev recipročnosti, ki so bili uporabljeni v obravnavanih anketah, pravzaprav ne moremo uvesti podrobnejše kategorizacije. Primer anketnega vprašanja je denimo:

- *Kaj bi rekli, ali so ljudje večinoma pripravljeni pomagati drugim ali pa večinoma gledajo predvsem nase?*

Včasih je tudi težko razločiti katero raven dejansko meri nek indikator. V eni izmed raziskav se je denimo pojavilo naslednje vprašanje:

- *Prosimo, povejte še, koliko soglašate oziroma ne soglašate z naslednjimi trditvami v zvezi z vašim krajem, sosesko, vasjo ...*
  - o *Večina ljudi v naši soseski/vasi je v temelju poštenih in jim zaupam.*
  - o *Ljudem iz naše soseske/vasi je na splošno mogoče zaupati bolj, kot drugim.*
  - o *V naši soseski/vasi moraš biti previden, ali pa te bo kdo skušal izkoristiti.*
  - o *Če imam kak problem se tu vedno najde kdo, ki mi pomaga.*



- *Večina ljudi v naši soseski/vasi ti je pripravljena pomagati, če pomoč potrebuješ.*

V tem primeru bi za prve tri trditve lahko rekli, da se nanašajo bolj na osebno ali familiarno zaupanje, medtem ko se zadnji dve trditvi nanašata na normo recipročnosti.

Poudariti je treba, da je predlagana klasifikacija arbitrarna in uvrstitev določenih indikatorjev v kategorije je lahko problematična. Gre bolj za teoretični poskus prikaza dejanske multidimenzionalnosti koncepta in dejstev, na katera ob anketnem raziskovanju pojava ne gre pozabiti. Končna razvrstitev indikatorjev in njihova interpretacija je odvisna od teoretičnih izhodišč posamezne raziskave. Za večjo primerjalno vrednost takšnih raziskav bi torej morali začeti s poenotenjem že v fazi teoretskih osnov, kar pa se v trenutnem stanju teorije socialnega kapitala ne zdi verjetno. S tem je še bolj pomembno pri branju rezultatov in analiz raziskav v zakup vzeti dobro poznavanje teorije, ki jo pri oblikovanju raziskave upoštevajo avtorji.

Naslednja tabela (glej Tabelo 3.2) prikazuje pogostost posameznih vrst indikatorjev oziroma dimenzij, ki jih z indikatorji merimo. Gre za pogostost teh dimenzij v indikatorjih, ki sem jih našla s pregledom raziskav v Arhivu družboslovnih podatkov. Iz tabele je razvidno, da največ indikatorjev meri formalna omrežja, ki so po svoji strukturi odprta omrežja, odnosi v njih pa so pretežno vertikalni. Na ravni norme zaupanja so najbolj pogosti indikatorji, ki merijo institucionalno zaupanje, kar je posledica anketnih vprašanj z navedbami različnih institucij. Na drugem mestu po pogostosti so indikatorji generaliziranega zaupanja.

**Tabela 3.2: Statistika klasifikacije indikatorjev socialnega kapitala v okviru ADP glede na opredeljene dimenzije**

Skupina indikatorjev	Skupno število indikatorjev v kategoriji	Vrsta omrežja		Struktura omrežja		Odnosi		Norma zaupanja		
		Formalno	Neformalno	Odrpto	Zaprto	Vertikalni	Horizontalni	Osebno	Generalizirano	Institucionalno
Zaupanje	<b>301</b>	205	94	284	15	203	94	15	79	205
Prostovoljne organizacije in aktivnosti	<b>189</b>	189	0	184	5	176	13			
Politična participacija	<b>138</b>	138	0	119	17	123	15			
Recipročnost	<b>26</b>	0	26	12	14	1	25			
Neformalna omrežja	<b>26</b>	0	26	0	26	0	26			
<b>Skupaj</b>	<b>680</b>	<b>532</b>	<b>146</b>	<b>599</b>	<b>77</b>	<b>503</b>	<b>173</b>	<b>15</b>	<b>79</b>	<b>205</b>

### **3.4 Analiza povezanosti indikatorjev v raziskavah SJM**

#### **3.4.1 Podatki in metoda**

Ob pregledu indikatorjev kaj hitro ugotovimo, da jih je veliko in se pojavljajo v več družboslovnih raziskavah (npr. Slovensko javno mnenje, Evrobarometer, Evropska družboslovna raziskava in druge). Problem primerjave tako pridobljenih podatkov nastane predvsem zaradi oblikovanja indikatorja oziroma anketnega vprašanja. Pogosto se anketna vprašanja med seboj razlikujejo, kar seveda onemogoča nedvoumno primerjavo, razlikujejo pa se tudi ponujeni možni odgovori oziroma merske lestvice. Za uporabo takšnih podatkov bi bilo treba upoštevati vplive lastnosti metod ločeno od konceptualnih lastnosti, kar pa presega okvire pričujoče analize. Takšen pristop nas sicer sili, da razmišljamo bolj abstraktno o mnogoterih oblikah pojavnosti splošnih konceptov (kar je sicer tudi ena od prednosti sekundarne analize). Nasprotno nam tukaj izbrani pristop, ko z vztrajanjem pri formalni ekvivalenci indikatorjev obdržimo vplive metod konstantne, dopušča raziskovanje morebitnih sprememb v povezanostih med indikatorji.

Iz pregleda indikatorjev sem izbrala 6 anketnih vprašanj, na podlagi katerih sem oblikovala 7 indikatorjev. To so anketna vprašanja, ki se v identični obliki pojavijo v treh valovih raziskave Slovensko javno mnenje v letih 2002, 2004 in 2006. Tako lahko analizo povezanosti podkrepim še s časovno komponento. Dejstvo, da so bili podatki zbrani v sklopu istih raziskav, pa krepi tudi vidik methodske konstantnosti. Raziskave SJM so izvedene na slučajnem stratificiranem vzorcu polnoletnih prebivalcev Republike Slovenije. Ta vzorec je reprezentativen za celotno populacijo. Za analizo in izhodiščno vprašanje o multidimenzionalnosti koncepta socialnega kapitala je tudi pomembno, da z izbranimi indikatorji pokrijemo več identificiranih dimenzij socialnega kapitala, in sicer:

- generalizirano zaupanje (indikatorja I1 in I2)
- recipročnost (indikator I3)
- neformalna omrežja (indikator I4)
- zaupanje v politične institucije (indikator I5) in
- politična participacija (indikatorja I6 in I7).

Indikatorji so predstavljeni v Prilogi C.

Analizo sem izvedla v programu SPSS na bazah podatkov, pridobljenih preko ADP<sup>55</sup>. Nekateri indikatorji so bili preoblikovani kot je prikazano v prilogi C. Pri vprašanjih z večimi navedbami sem najprej izvedla faktorsko analizo in glede na rezultate le-te oblikovala 3 indekse. Faktorske strukture, ki so se pokazale, so bile stabilne skozi čas (za leta 2002, 2004 in 2006), kar potrjuje pravilnost odločitve za oblikovanje indeksov.

### **3.4.2 Rezultati analiz**

Ključno vprašanje analize je, ali dejansko ti indikatorji, ki se očitno nanašajo na različne dimenzije koncepta, merijo isti družbeni pojav (socialni kapital). Za preverjanje povezanosti sem uporabila Pearsonov koeficient korelacije. V kolikor bi indikatorji dejansko merili isto spremenljivko bi bile korelacije med njimi visoke in statistično značilne. Rezultate prikazuje Tabela 3.3.

---

<sup>55</sup> Arhiv družboslovnih podatkov. Dostopno na <http://www.adp.fdv.uni-lj.si/>.

**Tabela 3.3: Korelacijska tabela indeksov iz raziskav SJM022, SJM042 in SJM061**

Korelacijska tabela		11 Ali ljudem lahko zaupamo, ali moras biti z ljudmi zelo previden?			12 Bi vas ljudje skusali izkoristiti?			13 So ljudje pripravljeni pomagati drugim?			14 Kako pogosto se iz družabnih razlogov dobivate s prijatelji ...?			15 Indeks zaupanja v politične institucije			16 Indeks političnega delovanja			17 Indeks družbene angažiranosti		
		2002	2004	2006	2002	2004	2006	2002	2004	2006	2002	2004	2006	2002	2004	2006	2002	2004	2006	2002	2004	2006
11 Ali ljudem lahko zaupamo, ali moras biti z ljudmi zelo previden?	Pearsonov koef. korelacije	1	1	1																		
	Stopnja značilnosti																					
	n	1510	1437	1472																		
12 Bi vas ljudje skušali izkoristiti?	Pearsonov koef. korelacije	0,52**	0,53**	0,50**	1	1	1															
	Stopnja značilnosti	0	0	0																		
	n	1498	1427	1459	1505	1432	1462															
13 So ljudje pripravljeni pomagati drugim?	Pearsonov koef. korelacije	0,43**	0,41**	0,39**	0,48**	0,44**	0,40**	1	1	1												
	Stopnja značilnosti	0	0	0	0	0	0															
	n	1504	1428	1465	1500	1422	1454	1511	1432	1468												
14 Kako pogosto se iz družabnih razlogov dobivate s prijatelji ...?	Pearsonov koef. korelacije	0,11**	0,09**	0,11**	0,06*	0,08**	0,09**	0,10**	0,08**	0,09**	1	1	1									
	Stopnja značilnosti	0	0	0	0,01	0	0	0	0	0												
	n	1507	1433	1466	1502	1428	1457	1508	1428	1462	1516	1438	1470									
15 Indeks zaupanja v politične institucije	Pearsonov koef. korelacije	0,34**	0,28**	0,26**	0,31**	0,27**	0,27**	0,31**	0,26**	0,27**	0,09**	0,07*	0,09**	1	1	1						
	Stopnja značilnosti	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,01	0									
	n	1264	1195	1251	1263	1194	1247	1266	1195	1252	1267	1195	1250	1269	1199	1254						
16 Indeks političnega delovanja	Pearsonov koef. korelacije	0,03	0,04	0,04	0	0,04	0,03	-0,03	0,04	-0,02	0,08**	0,03	0,08**	0,07*	0,06*	0,09**	1	1	1			
	Stopnja značilnosti	0,23	0,17	0,16	0,99	0,1	0,25	0,19	0,18	0,47	0	0,26	0	0,01	0,05	0						
	n	1486	1422	1467	1482	1418	1457	1488	1417	1463	1492	1424	1466	1252	1188	1251	1495	1427	1471			
17 Indeks družbene angažiranosti	Pearsonov koef. korelacije	0,04	0,03	0,07*	0,03	0,04	0,06*	0	0,02	0,04	0,10**	0,10**	0,12**	0,01	-0,01	0,06*	0,26**	0,24**	0,26**	1	1	1
	Stopnja značilnosti	0,11	0,19	0,01	0,26	0,15	0,02	0,87	0,42	0,14	0	0	0	0,61	0,69	0,03	0	0	0			
	n	1487	1426	1459	1482	1422	1449	1488	1421	1455	1494	1428	1458	1254	1191	1243	1490	1426	1460	1496	1431	1463

\*\* Korelacija je statistično značilna pri stopnji 0,01.

\* Korelacija je statistično značilna pri stopnji 0,05.

Vir: Baze podatkov SJM022, SJM042 in SJM061

Izračunani koeficienti so stabilni skozi čas, kar potrjuje predpostavko, da enaka anketna vprašanja merijo isto spremenljivko v različnih časovnih točkah. Vpliva specifičnih okoliščin in dogodkov, vsaj kolikor zadeva sicer relativno kratek časovni interval štirih let, torej ne morem potrditi. Stabilnost koeficientov tudi potrjuje, da so opazovane konceptualne dimenzije trdno izoblikovane.

Glede na opredeljene klasifikacijske dimenzije gre torej pričakovati močne povezanosti med tistimi indikatorji, ki imajo več prekrivajočih se dimenzij (za podrobno klasifikacijo glej Priloge B in C). Iz tega izhodišča v nadaljevanju interpretiram rezultate analize. Vse povezanosti, ki jih v nadaljevanju navajam, so statistično značilne, saj je stopnja značilnosti manjša od 0,001.

Koeficienti korelacije kažejo srednje močno povezanost med indikatorji generaliziranega zaupanja in indikatorjem recipročnosti (I1, I2 in I3), saj se vrednost Pearsonovega koeficienta korelacije giblje okoli 0,50. Ti indikatorji so si med seboj podobni glede na opredeljene dimenzije v klasifikaciji indikatorjev, saj se nanašajo na neformalna, odprta omrežja v katerih prevladujejo horizontalni odnosi in se nanašajo na splošno (generalizirano) družbeno raven. Gre za pozitivno povezanost. Osebe z višjo stopnjo generaliziranega zaupanja imajo višjo stopnjo zaupanja v normo recipročnosti s strani drugih.

Nekoliko manj močna povezanost se pokaže med indeksom zaupanja v politične institucije (I5) ter indikatorji I1, I2 (generalizirano zaupanje) in I3 (recipročnost). Pearsonov koeficient korelacije se giblje okoli ali malo pod vrednostjo 0,30. Bolj šibka povezanost je lahko posledica drugačne narave indikatorja glede na klasifikacijske dimenzije, saj ta meri formalna, odprta omrežja, v katerih prevladujejo vertikalni odnosi, ki se vzpostavljajo na institucionalni ravni. Še vedno pa lahko sklepamo, da indikator I5 sodi med indikatorje, ki se nanašajo predvsem na norme oziroma vrednote. Povezanost je pozitivna, kar pomeni, da je za osebe z višjo stopnjo generaliziranega zaupanja oziroma recipročnosti značilna tudi višja stopnja zaupanja v politične institucije.

Tretja povezanost pa je šibka povezanost med indeksom političnega delovanja (I6) in indeksom družbene angažiranosti (I7). Pearsonov koeficient korelacije se giblje okrog 0,25. Ta rezultat nam pove, da se s povečevanjem pogostosti političnega delovanja posameznika povečuje tudi družbena angažiranost in obratno. Oba indikatorja sta glede na klasifikacijske

dimenzije enaka, saj merita v formalnih, odprtih omrežjih, kjer prevladujejo vertikalni odnosi. Indikatorja sta bila oblikovana iz sklopa navedb v okviru istega anketnega vprašanja in sta bila oblikovana na podlagi predhodne faktorske analize. Ta je pokazala dve ločeni komponenti, kar potrjuje, da gre dejansko za dve ločeni dimenziji. Konceptualno gre za razliko med neposrednim političnim delovanjem posameznikov in bolj alternativnimi oblikami družbene angažiranosti. Na podlagi teh ugotovitev lahko sklepamo, da se poleg dimenzij, ki smo jih opredelili kot relevantne v okviru konceptualizacije socialnega kapitala, v indikatorje prikradejo tudi vsebine, ki jih lahko razločujemo po kakšni drugem konceptualnem okviru, v tem primeru npr. po teoriji o družbeni participaciji.

Drugih povezanosti med spremenljivkami analiza ni pokazala. Rezultati so po mojem mnenju presenetljivi, saj lahko s tem ovržemo trditve, da ti različni indikatorji merijo isti, enodimenzionalni in enostavni koncept. Indikatorji zaupanja (generaliziranega zaupanja ali zaupanja v institucije) niso statistično značilno povezani z indikatorji družbenega ali političnega delovanja. Zanimivo je tudi, da indikator neformalnih omrežij ni statistično povezan z nobenim drugim indikatorjem. To pomeni, da obseg in narava posameznikovega omrežja nista povezana z generaliziranim zaupanjem posameznika in tudi ne s posameznikovo angažiranostjo za delovanje v družbi. Ena možnih razlag je ta, da se omenjeni indikator nanaša na individualno raven, medtem ko se ostali indikatorji nanašajo na splošno, družbeno raven.

Kot dodatno podkrepitev našim rezultatom sem izvedla faktorsko analizo z obravnavanimi sedmimi indikatorji. S pomočjo faktorske analize skušamo ugotoviti, ali lahko zveze med opazovanimi spremenljivkami pojasnimo z manjšim številom latentnih dimenzij oziroma faktorjev<sup>56</sup>. Faktorska analiza je torej v tem primeru pokazala tri latentne dimenzije, ki sovpadajo s prej opredeljenimi klasifikacijskimi dimenzijami<sup>57</sup> (rezultate prikazuje Tabela 3.4). Vrednosti so po letih skoraj identične, kar ponovno potrjuje metodsko konstantnost. Rezultati analize pa potrjujejo prej obrazložene povezanosti: močnejšo povezanost med indikatorji I1, I2 in I3 ter I5 (nekoliko šibkejša) ter povezanost med indikatorjema I6 in I7. Potrdimo lahko tudi, da se indikator I4 razlikuje od preostalih (kot sem ga različno opredelila

---

<sup>56</sup> »S faktorsko analizo analiziramo povezave med spremenljivkami tako, da poizkušamo najti novo množico spremenljivk, ki predstavljajo to, kar je skupnega opazovanim spremenljivkam.« (GfK – Statistične analize. Dostopno na [http://www.gfk.si/3\\_4\\_stat\\_anal.php](http://www.gfk.si/3_4_stat_anal.php)).

<sup>57</sup> Najprej je bila izvedena osnovna faktorska analiza, ki je pokazala dva latentna faktorja. Ker pa v drugem faktorju nismo našli smiselne interpretacije, smo se odločili za nadaljno analizo z iskanjem treh faktorjev in rotacijo Varimax. Rezultati te analize so prinesli bolj smiselno interpretacijo in so predstavljeni v besedilu.

tudi glede na klasifikacijske dimenzije), saj se glede na faktorsko analizo ni pokazala povezava z drugimi indikatorji. Kot možno razlago navajam ugotovitve Paxtonove (1999), ki razlikuje med povezanimi in izoliranimi omrežji, ki imajo različne značilnosti (glej poglavje o operacionalizaciji). Indikator I4 se uvršča med izolirana omrežja, medtem ko se ostali indikatorji uvrščajo med povezana. Očitno je torej, da indikatorji dejansko merijo več različnih dimenzij, ki jih lahko opišemo z opredeljenimi klasifikacijskimi kategorijami. Glede na poudarjene dimenzije so faktorji opredeljeni z naslednjimi lastnostmi: prvi faktor zaznamujejo norme in vrednote, drugi faktor družbena omrežja in tretji faktor neformalna omrežja<sup>58</sup>. To se ujema tudi z ugotovitvami Stone in Hughes (2002).

**Tabela 3.4: Rezultati faktorske analize na obravnavanih indikatorjih**

		SJM2002			SJM2004			SJM2006		
		faktorji			faktorji			faktorji		
		1	2	3	1	2	3	1	2	3
<b>I1</b>	Ali ljudem lahko zaupamo, ali moraš biti z ljudmi zelo previden?	0,80			0,79			0,78		
<b>I2</b>	Bi vas ljudje skušali izkoristiti?	0,81			0,80			0,79		
<b>I3</b>	So ljudje pripravljeni pomagati drugim?	0,75			0,73			0,73		
<b>I4</b>	Kako pogosto se iz družabnih razlogov dobivate s prijatelji?			0,99			0,96			0,99
<b>I5</b>	Indeks zaupanja v politične institucije	0,60			0,57			0,56		
<b>I6</b>	Indeks političnega delovanja		0,82			0,81			0,82	
<b>I7</b>	Indeks družbene angažiranosti		0,77			0,73			0,76	

Rotacija: Varimax, Metoda glavnih osi

Vir: Baze podatkov SJM022, SJM042 in SJM061

Še eden od indikatorjev, ki se pri merjenju socialnega kapitala zelo pogosto pojavlja, je t. i. Putnamov instrument, in sicer članstvo v prostovoljnih organizacijah. Ker vse obravnavane tri raziskave ne vključujejo podatkov o članstvu in aktivnosti v posameznih prostovoljnih organizacijah, sem uporabila le podatke iz raziskave Slovensko javno mnenje 2002/2. Anketno vprašanje je prav tako predstavljeno v Prilogi C.

<sup>58</sup> Na tem mestu je pomembno opozoriti, da indikatorjev neformalnih omrežij, ki se najpogosteje uporabljajo na ravni analize socialnih omrežij, ki je posebna usmeritev znotraj sociologije, ne razdelamo popolnoma. Primer tega indikatorja pa zgolj potrjuje to, da gre za indikatorje, ki se v določeni dimenziji očitno razlikujejo od ostalih indikatorjev socialnega kapitala, in jim gre torej posvetiti več pozornosti, kar pa ni namen tega diplomskega dela.



Faktorska analiza je pokazala, da je smiselno oblikovanje treh različnih indikatorjev, in sicer:

- članstvo v civilnodružbenih organizacijah (indikator O1),
- članstvo v sindikatu (indikator O2) in
- članstvo v politični stranki (indikator O3).

Za preverjanje povezanosti med temi in prej omenjenimi indikatorji sem uporabila Pearsonov koeficient korelacije. Rezultati so predstavljeni v spodnji tabeli (Tabela 3.5) in kažejo srednje močno pozitivno povezanost med indikatorjem O3 (članstvo v politični stranki) in indikatorjem političnega delovanja (indikator I6), Pearsonov koeficient korelacije je 0,49. Za osebe, ki so člani političnih strank, je bolj značilno politično delovanje. Šibka povezanost se nato kaže še med indikatorjem članstva v civilnodružbenih organizacijah (indikator O1) in političnim delovanjem (I6), koeficient 0,26. Rezultat je pričakovan in nakazuje na to, da je članstvo v prostovoljnih organizacijah pozitivno povezano s posameznikovim političnim delovanjem. Povezanosti sta statistično značilni s stopnjo tveganja manj kot 1%. Statistično značilnih povezanosti z drugimi indikatorji analiza ni pokazala.

**Tabela 3.5: Korelacijska tabela – članstvo v prostovoljnih organizacijah in indikatorji SJM022**

Korelacijska tabela		I1 Ali ljudem lahko zaupamo, ali moras biti z ljudmi zelo previden	I2 Bi vas ljudje skušali izkoristiti?	I3 So ljudje pripravljeni pomagati drugim?	I4 Kako pogosto se iz družabnih razlogov dobivate s prijatelji ...	I5 Indeks zaupanja v politične institucije	I6 Indeks političnega delovanja	I7 Indeks družbene angažiranosti	O2 Članstvo v sindikatu	O3 Članstvo v političnih strankah	O1 Članstvo v civilnih organizacijah
O2 Članstvo v sindikatu	Pearsonov koef. korelacije	0,05	0,01	0,01	-0,07*	0,03	0,02	0,05*	1		
	Stopnja značilnosti	0,06	0,62	0,81	0,01	0,23	0,42	0,04			
	n	1.502	1.497	1.503	1.508	1.263	1.488	1.489	1.511		
O3 Članstvo v političnih strankah	Pearsonov koef. korelacije	0,06*	0,04	0,00	0,01	0,10**	0,49**	0,11**	0,05*	1	
	Stopnja značilnosti	0,02	0,11	0,96	0,75	0,00	0,00	0,00	0,04		
	n	1.501	1.496	1.502	1.507	1.263	1.487	1.488	1.506	1.510	
O1 Članstvo v civilnih organizacijah	Pearsonov koef. korelacije	0,12**	0,10**	0,10**	0,15**	0,13**	0,26**	0,19**	0,05	0,14**	1
	Stopnja značilnosti	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,05	0,00	
	n	1.484	1.480	1.485	1.490	1.251	1.470	1.472	1.490	1.491	1.493

\*\* Korelacija je statistično značilna pri stopnji 0,01.

\* Korelacija je statistično značilna pri stopnji 0,05.

Vir: Baze podatkov SJM022, SJM042 in SJM061

### 3.4.3 Sklepi

V začetku drugega poglavja sem izpostavila dva pogleda na problematiko; prvi je pristop večjega števila definicij, ki kažejo teoretsko širino koncepta, drugi pa osredotočenost na eno, partikularno operacionalizacijo, ki podrobno obravnava en vidik koncepta. Glede na rezultate analize lahko v primeru raziskovanja socialnega kapitala zagovarjam pristop, ki bi vključeval oba vidika. V prvi vrsti je pomembno jasno razločiti dimenzije in vidike koncepta ter oblikovati ustrezne merske instrumente za merjenje le-teh. Temu lahko sledi preverjanje povezanosti med dimenzijami in medsebojnih odnosov spremenljivk, kar zariše širšo sliko problema, ki je v skladu s teoretsko široko zastavljenim konceptom.

Rezultati potrjujejo izsledke Stoneove ter Browna in Ferrisa (2007), ki delijo socialni kapital v dve obliki: omrežja in norme (oziroma zaupanje). Sama bi v skladu s predpostavko, da obravnavamo multidimenzionalni koncept, zapisala, da sta to pravzaprav dve ključni dimenziji tega pojava. Iz rezultatov je namreč razvidna predvsem povezanost med indikatorji, ki se nanašajo na norme (recipročnost in zaupanje), ter tistimi, ki se nanašajo na omrežja (prostovoljne organizacije, politično udejstvovanje). Do podobnih zaključkov so prišli tudi drugi obravnavani raziskovalci (glej Poglavje 2).

Splošen povzetek rezultatov analize nam pokaže, da je socialni kapital dejansko multidimenzionalni koncept, katerega dimenzije je treba skrbno definirati in razločiti ter jih tudi ločeno analizirati in interpretirati. Dokaz tega so nizke ali neobstoječe povezanosti med indikatorji, ki sodijo v različne klasifikacijske dimenzije. Izkazalo se je namreč, da lahko povezave potrdimo v dveh ravneh:

- 1) Med indikatorji, ki merijo v sferi neformalnih, odprtih omrežij in v katerih prevladujejo horizontalni odnosi. Izjema na tej ravni (kot je pokazala faktorska analiza) se zdi indikator I5 (indeks zaupanja v politične institucije), vendar pa na konceptualni ravni tudi ta indikator lahko uvrstimo v skupino, ki se pretežno nanaša na **norme in vrednote**, saj se anketno vprašanje nanaša neposredno na zaupanje, ki je v očeh posameznikov zagotovo ena pomembnejših vrednot oz. norm.
- 2) Med indikatorji, ki merijo v sferi formalnih, odprtih omrežij, v katerih prevladujejo vertikalni odnosi na institucionalni ravni. Tu gre za indikatorje, ki se nanašajo predvsem na **omrežja**. Dodaten dokaz tega je tudi (sicer šibka) povezanost indikatorjev članstva v

organizacijah z indeksi političnega delovanja in družbene angažiranosti. Ti indikatorji se namreč pokrivajo tudi v klasifikacijskih dimenzijah.

Ta ugotovitev je tudi v skladu z rezultati analiz Oorschota in drugih (2006), ki so v sferi socialnega kapitala opredelili objektivno, strukturno dimenzijo (to so omrežja) ter subjektivno dimenzijo (vrednote in norme)<sup>59</sup>.

Splošna slika torej potrjuje skladnost klasifikacijskih dimenzij in empiričnih povezanosti med indikatorji. V posamičnih primerih lahko nastopi navzkrižje, kjer pa bi za potrditev ali ovrženje sklepa o obstoju klasifikacijske dimenzije bilo treba upoštevati ostale specifične konceptualne vsebine in učinke metod (npr. tudi oblike vprašanj in lestvic). Analiza tudi potrjuje kritike, obravnavane v drugem poglavju (Stone 2001 in Paxton 1999), da je področje merskih instrumentov v raziskovanju socialnega kapitala res eno ključnih področij, na katerem je potrebno še precej raziskovalnega dela in poenotenja<sup>60</sup>.

---

<sup>59</sup> Oorschota in drugi (2006) so sicer predlagali analizo glede na tri dimenzije socialnega kapitala: omrežja, zaupanje in državljanstvo. Uporabili so podatke Evropske raziskave vrednot 1999/2000 in prišli do podobnih zaključkov glede povezanosti med indikatorji.

<sup>60</sup> S problematiko anketnega vprašalnika v merjenju socialnega kapitala se denimo ukvarjata Paldam (2000) in Stone (2001).

## 4 Zaključek

Z uporabo podatkov Arhiva družboslovnih podatkov sem torej prikazala prednosti sekundarne analize, ki mi je omogočila oblikovanje pregleda obstoječih indikatorjev v glavnih splošnih družboslovnih raziskavah v Sloveniji, njihovo klasifikacijo glede na utemeljene dimenzije in tudi empirično analizo nekaterih indikatorjev. Pomembno je poudariti, da bi bila izvedba tovrstnega dela brez pomoči ADP zagotovo dolgotrajna ali celo nemogoča. Poleg pridobivanja anketnih podatkov za posamezne analize sem tako prikazala še drugo prednost uporabe ADP in njegovih podatkov za sekundarno analizo, saj omogoča hkratni pregled več baz podatkov in torej tudi širšo analizo na določenem raziskovalnem področju (kot je denimo področje socialnega kapitala).

V prvem delu besedila sem podala ključne definicije koncepta, ki so služile kot opora pri iskanju skupnih in različnih dimenzij za uporabo v klasifikaciji. V drugem delu pa sem obravnavala operacionalizacije koncepta, ki so bile uporabljene v dosedanjem raziskovanju. Skupni izsledki analize dokumentov so pokazali, da gre na podlagi dosedanjih teoretskih in empiričnih obravnav koncepta za multidimenzionalni pojav, katerega raziskovanje in teoretične obravnave danes niso poenoteni. Večina obravnavanih avtorjev in raziskav obravnava socialni kapital kot multidimenzionalni koncept z nekaj izjemami (npr. Bjørnskov in Svendsen 2003, ki pa tudi ob tem močno poudarjata pomembnost uporabe multiplih indikatorjev, ki se razlikujejo po značilnih dimenzijah). Na podlagi zbira indikatorjev, ki sem jih našla v različnih raziskavah Arhiva družboslovnih podatkov, sem oblikovala pregled indikatorjev po dimenzijah, ki pokaže, da se skupine indikatorjev središčijo po posameznih sklopih klasifikacijskih dimenzij, in jih lahko v najširšem smislu razdelimo v dve skupini. Na eni strani so indikatorji, ki merijo strukturno dimenzijo pojava, ki jo lahko opredelimo z omrežji, na drugi strani pa so norme in vrednote kot kakovostna dimenzija. Dopuščam seveda tudi možnost, da je dimenzij, ki opredeljujejo socialni kapital, več, vendar tako obsežna analiza presega okvire in cilje tega besedila. Poudariti je treba, da je takšna razdelitev indikatorjev arbitrarna, uvrstitev indikatorjev v posamezne kategorije pa je lahko včasih problematična. Je pa takšna klasifikacija dobro izhodišče za posamezne empirične analize, saj vključuje dobre teoretske informacije o indikatorjih.

Zgornje izsledke potrjujejo rezultati empiričnega dela besedila, v katerem sem potrdila, da obstajajo povezanosti med posameznimi indikatorji po značilnih vzorcih. Med seboj so povezani indikatorji, ki merijo neformalna, odprta omrežja, v katerih prevladujejo horizontalni odnosi, ter na drugi strani indikatorji, ki se nanašajo na formalna odprta omrežja, v katerih prevladujejo vertikalni odnosi. Ena izmed možnih razlag teh izsledkov je tudi, da ti indikatorji dejansko ne merijo istega koncepta. Glede na izsledke drugih avtorjev, ki pa so odkrili povezave tudi znotraj klasifikacijskih dimenzij, ne le med njimi, pa je bolj pravilno sklepati, da gre za več dimenzij istega pojava, ki ga imenujemo socialni kapital, in dopustiti, da se te dimenzije različno obnašajo. Ena od pomembnih delitev, ki se nakazujejo skozi klasifikacijo in tudi analizo, je tudi delitev na formalne in neformalne odnose in vzporedno s tem tudi vrednote, ki v njih prevladujejo. Za natančnejšo opredelitev tega bi bila potrebna podrobnejša analiza izbora večjega števila indikatorjev. Pomembna implikacija za raziskovanje, ki izhaja iz teh izsledkov, je pomembnost uporabe več raznovrstnih indikatorjev v obravnavi socialnega kapitala. V raziskovanju namreč moramo pokriti vse obravnavane dimenzije in njihove povezave. Šele s takšno analizo namreč lahko trdimo, da smo obravnavali socialni kapital kot celostni koncept in ne le v okviru ene dimenzije.

Kaj to torej pomeni za področje merjenja socialnega kapitala? S pričujočim delom sem prikazala, da socialnega kapitala ne gre meriti zgolj z enim indikatorjem, pač pa mu je nujno priznati večplastnost in ga raziskovati kot celostni koncept. Raziskovanje mora biti torej sistematično in celostno, z metodsko konstantnostjo in upoštevanjem družbenih in kulturnih posebnosti. Merski instrument mora pokriti več dimenzij. Čeprav se zdi, da so takšna priporočila uporabna zgolj v primeru primarne izvedbe raziskave, prikaz uporabe podatkov ADP dokazuje drugače. Prikazala sem namreč, da je možno dostopati tudi do sekundarnih podatkov, katerih metode pridobitve niso vprašljive (metodska konstantnost) in s katerimi je mogoče pokriti vsaj nekaj, če ne vseh opredeljenih klasifikacijskih dimenzij.

Empirična analiza, ki sem jo izvedla, je le omejen izsek možnih analiz. Zanimivi za raziskovanje so tudi drugi vidiki, ki bi denimo obravnavali razumevanje nekaterih pojmov in konceptov med generacijami ali pa glede na katero drugo sociodemografsko značilnost (npr. spol, regijo oziroma velikost naselja, izobrazbo in podobno), ki so povečini dostopne v vseh obravnavanih splošnih družboslovnih raziskavah. Prav tako bi lahko v okviru zbranih indikatorjev ter obravnavanih konceptualizacij in operacionalizacij izpostavili problem veljavnosti. S pričujočo analizo lahko potrdim vsebinsko veljavnost, saj izsledki mojih analiz

niso v protislovju oziroma sovpadajo z obstoječim vedenjem na tem področju. Deloma lahko potrdim tudi veljavnost konstrukta, če predpostavim, da v izhodišču obravnavam koncept kot multidimenzionalni pojav in se povezanost med spremenljivkami pojavlja v nekem določenem, vnaprej pričakovanem vzorcu.

V načrtovanju raziskovanja in interpretacijah odgovorov je treba upoštevati mnogo dejavnikov, ki jih v svojem delu nisem obravnavala. To so denimo različni zgodovinski vplivi, medgeneracijski vplivi, kolektivni dogodki, stanje enakosti v družbi in kakovost javnih institucij (oziroma institucij nasploh). Le-ti lahko ključno vplivajo na opredeljene dimenzije – na obliko in intenzivnost omrežij in vrednot – in s tem sooblikujejo stanje socialnega kapitala v družbi.

Vidikov in vprašanj, ki ostajajo odprta na področju merjenja socialnega kapitala, je torej mnogo. S svojim diplomskim delom sem želela prikazati možen vidik osnove za celostno obravnavo koncepta od teoretske konceptualizacije preko operacionalizacije do dejanske obravnave podatkov in njihove interpretacije. Na podlagi obravnavane klasifikacije bi lahko razširili nabor indikatorjev za empirično analizo in s tem povečali veljavnost analiz. Poskusila sem sicer izbrati indikatorje, ki bi pokrili čim več različnih dimenzij koncepta, vendar pa bi lahko z bolj raznovrstnim izborom povečali vsebinsko raznovrstnost in pa tudi metodsko (glede na to, da so bili uporabljeni indikatorji izbrani iz istih valov raziskave Slovensko javno mnenje). Prav tako je časovni razpon, v katerem so bili zbrani podatki, relativno kratek in podaljšanje le-tega bi prineslo več informacij (na primer o vidiku vpliva družbenih okoliščin). Pomembno je tudi poudariti, da gre za analizo indikatorjev socialnega kapitala (in ne pojava samega) v Sloveniji, kar lahko pomeni tudi vpliv več specifičnih družbenih in kulturnih dejavnikov, katerih v analizi nisem preverjala. Z uporabo podatkov za več držav hkrati bi pridobili tudi mednarodni primerjalni vidik, ki bi osvetlil prej omenjeni problem vpliva spremenljivk iz okolja. Vsaki od naštetih komponent lahko pripišemo določen vpliv na socialni kapital in merjenje le-tega. Zavedanje teh izzivov pa je zelo pomembno za implikacije nadaljnjega dela na tem področju.

## Literatura:

- Adam, Frane in Borut Rončević (2003): Socialni kapital: opredelitve in raziskovalne strategije. V Matej Makarovič (ur.): *Socialni kapital v Sloveniji*, 5–32. Ljubljana: Založba Sophia.
- Bjørnskov, Christian in Gert Tinggaard Svendsen (2003): *Measuring social capital: Is there a single underlying explanation?* Dostopno na [http://www.hha.dk/nat/WPER/03-5\\_gts.pdf](http://www.hha.dk/nat/WPER/03-5_gts.pdf) (27. december 2007).
- Brown, Eleanor in James M. Ferris (2007): Social capital and philanthropy: An analysis of the impact of social capital on individual giving and volunteering. *Nonprofit and voluntary sector quarterly* 36, 85–99.
- Coleman, James S. (1988): Social Capital in the Creation of Human Capital. *American Journal of Sociology* 94, 95–120.
- Dika, Sandra L. in Kusum Singh (2002): *Applications of social capital in educational literature: a critical synthesis*. Dostopno na <http://rer.sagepub.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/cgi/reprint/72/1/31> (28. februar 2008).
- Farr, James (2004): *Social capital: A conceptual history*. Dostopno na <http://ptx.sagepub.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/cgi/reprint/32/1/6> (26. december 2007).
- Ferligoj, Anuška, Karmen Leskošek in Tina Kogovšek (1995): *Zanesljivost in veljavnost merjenja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Fukuyama, Francis (1999): *Social capital and civil society*. Dostopno na <http://www.imf.org/external/pubs/ft/seminar/1999/reforms/fukuyama.htm> (28. december 2007).



- Grootaert, Christiaan (1998): *Social capital: The missing link?* Dostopno na <http://siteresources.worldbank.org/INTSOCIALCAPITAL/Resources/Social-Capital-Initiative-Working-Paper-Series/SCI-WPS-03.pdf> (28. december 2007).
  
- GfK (2008): *Statistične analize*. Dostopno na [http://www.gfk.si/3\\_4\\_stat\\_anal.php](http://www.gfk.si/3_4_stat_anal.php) (15. avgust 2008).
  
- Halpern, David S. (2005): *Social Capital*. Cambridge: Polity Press.
  
- Hlebec, Valentina (2004/2005): *Študijsko gradivo za predmet Oblikovanje anketnega vprašalnika. Kakovost anketnega vprašalnika*. Ljubljana: FDV.
  
- Knorringa, Peter in Irene van Staveren (2006): *Social capital for industrial development: operationalizing the concept*. Dostopno na [http://siteresources.worldbank.org/INTSOCIALCAPITAL/Resources/social\\_capital\\_industrialization.pdf](http://siteresources.worldbank.org/INTSOCIALCAPITAL/Resources/social_capital_industrialization.pdf) (28. december 2007).
  
- Kropivnik, Samo, Tina Kogovšek in Meta Gnidovec (2006): *Analize podatkov z SPSS-om 12.0. Predavanja in vaje*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
  
- McLean, Scott L., David Andrew Schultz in Manfred B. Steger, ur. (2002): *Social Capital*. New York and London: New York University Press.
  
- The World Bank (2008): *Measuring the Dimensions of Social Capital*. Dostopno na <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTSOCIALDEVELOPMENT/EXTTSOCIALCAPITAL/0,,contentMDK:20305939~menuPK:994404~pagePK:148956~piPK:216618~theSitePK:401015,00.html> (13. februar 2008).
  
- Mohan, Giles in John Mohan (2002): *Placing social capital*. Dostopno na <http://phg.sagepub.com/cgi/content/abstract/26/2/191> (26. december 2007).
  
- Montgomery, John D. in Alex Inkeles, ur. (2000): *Social Capital as a Policy Resource*. The Netherlands: Kluwer Academic Publishers.

- Neuman, W. Lawrence (2006): *Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches*. Boston: Pearson international edition.
  
- Paldam, Martin (2000): *Social capital: One or many? Definition and measurement*. Dostopno na <http://www.umar.gov.si/conference/2000/pdf/paldam.pdf> (28. december 2007).
  
- Paxton, Pamela (1999): Is social capital declining in the United states? A multiple indicator assessment. *American Journal of Sociology* 105/1, 88–127.
  
- Paxton, Pamela (2007): *Association Memberships and Generalizes Trust: A Multilevel Model Across 31 Countries*. Dostopno na <http://proquest.umi.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/pqdweb?index=0&did=1324757961&SrchMode=1&sid=1&Fmt=6&VInst=PROD&VType=PQD&RQT=309&VName=PQD&TS=1203490986&clientId=16601> (13. januar 2008).
  
- Portes, Alejandro (1998): *Social capital: its origins and applications in modern sociology*. Dostopno na <http://proquest.umi.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/pqdweb?index=1&did=33571325&SrchMode=1&sid=2&Fmt=6&VInst=PROD&VType=PQD&RQT=309&VName=PQD&TS=1204266067&clientId=16601> (29. februar 2008).
  
- Putnam, Robert D. (1995): Bowling alone: America's declining social capital. V *Študijsko gradivo pri seminarju Socialni kapital v politični sociologiji, študijsko leto 2007/2008*. Ljubljana: FDV.
  
- Putnam, Robert (2000): *Social capital: Measurement and Consequences*. Dostopno na <http://www.oecd.org/dataoecd/25/6/1825848.pdf> (4. februar 2008).
  
- Sabatini, Fabio (2005): *Social capital as social networks. A new framework for measurement*. Dostopno na <http://www.socialcapitalgateway.org/Social%20capital%20as%20social%20networks,%20a%20new%20framework.pdf> (28. december 2007).

- Stone, Wendy (2001): *Measuring social capital. Towards a theoretically informed measurement framework for researching social capital in family and community life*. Australian Institute of Family Studies. Dostopno na <http://www.aifs.gov.au/institute/pubs/RP24.pdf> (28. november 2007).
- Stone, Wendy in Jody Hughes (2002): *Social capital: empirical meaning and measurement validity*. Australian Institute of Family Studies. Dostopno na <http://www.aifs.gov.au/institute/pubs/RP27.pdf> (28. december 2007).
- Štebe, Janez (1999): Izkoriščanje zapuščine slovenske empirične sociologije v današnje namene v okviru sekundarne analize. *Družboslovne razprave* 15 (30/31), 232–244.
- Van der Gaag, Martin in Tom A. B. Snijders (2003): *A comparison of measures for individual social capital*. Dostopno na [http://www.xs4all.nl/~gaag/work/comparison\\_paper.pdf](http://www.xs4all.nl/~gaag/work/comparison_paper.pdf) (28. december 2007).
- Van Oorschot, Wim, Wil Arts in John Gelissen (2006): Social capital in Europe: Measurement and social and regional distribution of a multifacet phenomenon. *Acta sociologica* 49(2), 149–167.

## Viri:

- Arhiv družboslovnih podatkov, Univerza v Ljubljani. Dostopno na <http://www.adp.fdv.uni-lj.si/>.
- Toš, Niko et al. Slovensko javno mnenje 2002/2: Evropska družboslovna anketa [datoteka podatkov]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij [izdelava], 2002. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Arhiv družboslovnih podatkov [distribucija], 2002.
- Toš, Niko et al. Slovensko javno mnenje 2004/2: Evropska družboslovna raziskava [datoteka podatkov]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij [izdelava], 2004. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Arhiv družboslovnih podatkov [distribucija], 2005.
- Toš, Niko in Malnar, Brina in skupina. Slovensko javno mnenje 2006/1: Evropska družboslovna raziskava [datoteka podatkov]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij [izdelava], 2006. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Arhiv družboslovnih podatkov [distribucija], 2006.

## Priloga A: Seznam raziskav

Kratika raziskave	Celotni naslov raziskave
ESS03	Evropska družboslovna raziskava 2002/2003 (European Social Survey)
ESS04	Evropska družboslovna raziskava 2004
EQLS03	Evropska raziskava kakovosti življenja, 2003
CCEB011	Evrobarometer držav kandidatk 2001.1 oktober 2001
CCEB021	Evrobarometer držav kandidatk 2002.1 marec–april 2002: Družbene razmere v državah kandidatkah
CCEB022	Evrobarometer držav kandidatk 2002:2 september–oktober 2002
CCEB034	Evrobarometer držav kandidatk 2003.4 oktober–november 2003
CCEB035	Evrobarometer držav kandidatk 2003.5 november–december 2003
CCEB041	Evrobarometer držav kandidatk 2004.1 februar–marec 2004
ISSP98	Mednarodna splošna družboslovna anketa (ISSP): Raziskava o vernosti in cerkvi II
KORUP02	Stališča o korupciji 2002
MLA00	Mladina 2000
MLA93	Mladina 1993: Vrednote in življenjski stili mladih
MLA95	Mladina 1995: Mladi in družbene spremembe
MLA98	Mladina 1998: Socialna ranljivost mladih
PBSI0001	Politbarometer Slovenija 2000/1 januar 2000
SJM72	Slovensko javno mnenje 1972
SJM73	Slovensko javno mnenje 1973
SJM76	Slovensko javno mnenje 1975/76
SJM84	Slovensko javno mnenje 1984
SJM86	Slovensko mnenje 1986
SJM87	Slovensko javno mnenje 1987
SJM88	Slovensko javno mnenje 1988
SJM90	Slovensko javno mnenje 1990
SJM911	Slovensko javno mnenje SJM 1991/1: Demokratizacija v vzhodnoevropskih državah
SJM912	Slovensko javno mnenje 1991/2: Slovenska družba na prehodu v demokracijo in mednarodna raziskava o vernosti in cerkvi
SJM921	Slovensko javno mnenje 1992/1: Mednarodna raziskava vrednot
SJM922	Slovensko javno mnenje 1992/2: Mednarodna raziskava o neenakosti in socialno-ekonomskih orientacijah
SJM923	Slovensko javno mnenje 1992/3: Procesi demokratizacije
SJM931	Slovensko javno mnenje 1993/1
SJM932	Slovensko javno mnenje 1993/2: Mednarodna raziskava o okolju in družini
SJM941	Slovensko javno mnenje 1994/1: Razvojne vrednote in prostor in stališča o zdravju in zdravstvu
SJM942	Slovene Public Opinion Survey 1994/2: Slovenian-Austrian Comparative Values Survey
SJM952	Slovensko javno mnenje 1995/2: Mednarodna raziskava vrednot
SJM962	Slovensko javno mnenje 1996/2: Stališča o zdravju in zdravstvu, športne aktivnosti in stališča o športu in mednarodna raziskava volilnih sistemov
SJM973	Slovensko javno mnenje 1997/3: Mednarodna raziskava Stališča o delu in ekološka sondaža
SJM981	Slovensko javno mnenje 1998/1: Mednarodna raziskava o neenakosti in religiji
SJM991	Slovensko javno mnenje 1999/1: Demokratizacija v vzhodnoevropskih državah (mednarodna raziskava) in Nacionalna varnost
SJM992	Slovensko javno mnenje 1999/2: Stališča o zdravju in zdravstvu III in Mednarodna raziskava o kakovosti življenja

<b>SJM993</b>	Slovensko javno mnenje 1999/3: Evropska raziskava vrednot
<b>SJM001</b>	Slovensko javno mnenje 2000/1
<b>SJM002</b>	Slovensko javno mnenje 2000/2: Raziskava o okolju in raziskava o medčloveških stikih
<b>SJM012</b>	Slovensko javno mnenje 2000/2: Slovensko javno mnenje in Mednarodna raziskava Procesi demokratizacije v Srednji in Vzhodni Evropi
<b>SJM013</b>	Slovensko javno mnenje 2001/3: Raziskava o zdravju in zdravstvu IV. in Raziskava o obrambi in varnosti
<b>SJM021</b>	Slovensko javno mnenje 2002/1: Stališča Slovencev o pridruževanju Evropski uniji in NATU
<b>SJM022</b>	Slovensko javno mnenje 2002/2: Evropska družboslovna anketa
<b>SJM031</b>	Slovensko javno mnenje 2003/1
<b>SJM032</b>	Slovensko javno mnenje 2003/2: Mednarodna raziskava o družini in narodni identiteti in Stališča o lokalni demokraciji
<b>SJM033</b>	Slovensko javno mnenje 2003/3: Nacionalna in mednarodna varnost; vojaški poklic
<b>SJM034</b>	Slovensko javno mnenje 2003/4: Razumevanje vloge državljana / Mednarodna raziskava ISSP
<b>SJM041</b>	Slovensko javno mnenje 2004/1: Evropska volilna raziskava – ESS
<b>SJM042</b>	Slovensko javno mnenje 2004/2: Evropska družboslovna raziskava
<b>SJM052</b>	Slovensko javno mnenje 2005/2: Nacionalna in mednarodna varnost (CRP Znanost za varnost in mir) in Mednarodna povolilna raziskava
<b>SJM053</b>	Slovensko javno mnenje 2005/3+4: Svetovna raziskava vrednot, stališča o reformah
<b>SJM061</b>	Slovensko javno mnenje 2006/1: Evropska družboslovna raziskava
<b>SJM062</b>	Slovensko javno mnenje 2006/2: Mednarodni raziskavi: Vloga države (ISSP 2006), Prosti čas in šport (ISSP 2007)
<b>STILIO1</b>	Življenjski stili v medijski družbi 2001
<b>KONTAL88</b>	Creativity and identification of talents: The making of instruments for identification of talents – The influence of social and physical environment on development of youth creativity, 1988
<b>KONTAL90</b>	Creativity and identification of talents: The making of instruments for identification of talents – The influence of social and physical environment on development of youth creativity, 1990
<b>JJM90</b>	Jugoslovansko javno mnenje 1990 : Jugoslavija na prelomu krize

## **Priloga B: Seznam in klasifikacija indikatorjev**

Indikatorji so predstavljeni v obliki vprašanj, kot so le-ta dostopna v Arhivu družboslovnih podatkov. Vsak indikator je označen z oznako, ki je sestavljena iz kratice raziskave ter označbe vprašanja v sami raziskavi. Poleg tega so predstavljene še nekatere raziskave, kjer se je pojavilo isto anketno vprašanje. Klasifikacija posameznega indikatorja je označena na podlagi naslednje legende:

- **Formalno omrežje: F**
- **Neformalno omrežje: N**
  
- **Odprto omrežje: O**
- **Zaprto omrežje: Z**
  
- **Vertikalni odnosi: V**
- **Horizontalni odnosi: H**
  
- **Osebno/familiarno zaupanje: O**
- **Generalizirano zaupanje: G**
- **Institucionalno/javno zaupanje: I**

## Zaupanje

	Oznaka indikatorja	Vprašanje	Možni odgovori	Druge raziskave	N / F	O / Z	V / H	O / G / I
generalizirano zaupanje	ESS03-A8 in SJM022-A8	Using this card, generally speaking, would you say that most people can be trusted, or that you can't be too careful in dealing with people? Please tell me on a score of 0 to 10, where 0 means you can't be too careful and 10 means that most people can be trusted.	Lestvica 0 - 10; 0 - you can't be too careful, 10 - most people can be trusted	EQLS03-Q28	N	O	H	G
		<i>Če govorimo na splošno, ali bi rekli, da večini ljudi lahko zaupamo, ali menite, da je treba biti z ljudmi zelo previden? Izberite ustrezno vrednost na lestvici od 0 do 10, pri čemer 0 pomeni, da je treba biti z ljudmi zelo previden, 10 pa, da večini ljudi lahko zaupamo</i>	<i>Lestvica 0 - 10; 0 treba je biti zelo previden, 10 - večini ljudi lahko zaupamo</i>	<i>SJM042, SJM061</i>	N	O	H	G
	ESS03-A9 in SJM 022-A9	Using this card, do you think that most people would try to take advantage of you if they got the chance, or would they try to be fair?	Lestvica 0 - 10; 0 - most people try to take advantage of me, 10 - most people try to be fair		N	O	H	G
		<i>Ali menite, da bi vas večina ljudi skušala izkoristiti, če bi za to dobila priložnost, ali pa bi večina skušala ravnati pošteno?</i>	<i>Lestvica 0 - 10; 0 - večina bi me skušala izkoristiti, 10 - večina bi skušala ravnati pošteno</i>	<i>SJM042, SJM061</i>	N	O	H	G
	ISSP98-V18	People take advantage or try to be fair?	1 - Adv. All the time, 2 - Adv. Most time, 3 - Be fair most time, 4 - Be fair all time, 8 - Can't choose, 9 - No answer		N	O	H	G
	SJM034-V113	Kaj mislite, kako pogosto bi vas ljudje poskušali izkoristiti, če bi se jim ponudila priložnost, in kako pogosto bi poskušali biti do vas pošteni?	1 - skoraj vedno bi me poskušali izkoristiti, 2 - večinoma bi me poskušali izkoristiti, 3 - večinoma bi poskušali biti pošteni, 4 - skoraj vedno bi poskušali biti pošteni, 8 - ne vem, neodločen	SJM981	N	O	H	G
ISSP98-V19	Trust in people or can't be too careful	1 - Always be trusted, 2 - Usually be trusted, 3 - Usually to careful, 4 - Always too careful, 8 - Can't choose, 9 - No answer		N	O	H	G	



Oznaka indikatorja	Vprašanje	Možni odgovori	Druge raziskave	N / F	O / Z	V / H	O / G / I
SJM034-V114	Gledano na splošno, ali bi rekli, da lahko ljudem zaupamo, ali bi rekli, da nismo nikoli dovolj previdni v odnosih z ljudmi?	1 - ljudem lahko skoraj vedno zaupam, 2 - ljudem lahko običajno zaupam, 3 - pogosto se zgodi, da bi moral biti bolj previden v odnosih z ljudmi, 8 - ne vem, neodločen	SJM981	N	O	H	G
SJM002-N35A-C	Prosimo, povejte, koliko soglašate oziroma ne soglašate z naslednjimi trditvami.	1 - močno soglašam, 2 - soglašam, 3 - niti soglašam, niti ne soglašam, 4 - ne soglašam, 5 - sploh ne soglašam, 9 - ne vem		N	O	H	G
	<i>Le malo je ljudi, ki jim popolnoma zaupam.</i>			N	O	H	G
	<i>Navadno si lahko prepričan, da ti drugi ljudje želijo le najboljše.</i>			N	O	H	G
	<i>Če nisi dovolj previden, te bodo ljudje skušali izkoristiti.</i>			N	O	H	G
SJM002-H5	Ali bi rekli, da ljudje v vaši soseski, vasi na splošno zaupajo drug drugemu, ko gre za posojanje ali izposojanje denarja?	1 - zaupajo, 2 - ne zaupajo, 9 - ne vem, ne morem oceniti		N	Z	H	O
SJM002-H6	Prosimo, povejte še, koliko soglašate oziroma ne soglašate z naslednjimi trditvami v zvezi z vašim krajem, sosesko, vasjo ...	1 - močno soglašam, 2 - soglašam, 3 - ne soglašam, 4 - sploh ne soglašam, 9 - ne vem		N	Z	H	O
	<i>Večina ljudi v naši soseski/vasi je v temelju poštenih in jim zaupam.</i>			N	Z	H	O
	<i>Ljudem iz naše soseske/vasi je na splošno mogoče zaupati bolj, kot drugim.</i>			N	Z	H	O
	<i>V naši soseski/vasi moraš biti previden, ali pa te bo kdo skušal izkoristiti.</i>			N	Z	H	O
	<i>Če imam kak problem se tu vedno najde kdo, ki mi pomaga.</i>			N	Z	H	O
	<i>Večina ljudi v naši soseski/vasi ti je pripravljena pomagati, če pomoč potrebuješ.</i>		N	Z	H	O	
SJM053-V23	Ali večini ljudi lahko zaupamo, ali je treba biti z ljudmi previden?	1 - večini ljudi lahko zaupamo, 2 - z ljudmi moramo biti previdni, 0 - brez odgovora, 9 - ne vem	SJM952-V27	N	O	H	G
SJM062-V514	Gledano na splošno, ali bi rekli, da lahko ljudem zaupamo, ali da nismo nikoli dovolj previdni v odnosih z ljudmi?	1 - ljudem lahko skoraj vedno zaupamo, 2 - ljudem običajno lahko zaupamo, 3 - ponavadi nismo dovolj previdni v odnosih z ljudmi, 4 - skoraj nikoli nismo dovolj previdni v odnosih z ljudmi, 8 - ne vem, 9 - brez odgovora		N	O	H	G

	Oznaka indikatorja	Vprašanje	Možni odgovori	Druge raziskave	N / F	O / Z	V / H	O / G / I
	SJM992-V6_10	Kaj bi rekli, ali je ljudem na splošno mogoče zaupati, ali pa mora biti človek na splošno z ljudmi zelo previden?	1 - ljudem je skoraj vedno mogoče zaupati, 2 - vedno je treba biti precej previden z ljudmi, 9 - ne vem, brez odgovora		N	O	H	G
	STILI01-V48	Povejte, prosim, v kolikšni meri se vi osebno strinjate z naslednjimi stališči. Ali se torej vi osebno z navedenimi stališči 1 "popolnoma ne strinjate", 2 "deloma ne strinjate", 3 "niti strinjate niti ne strinjate", 4 "deloma strinjate" ali 5 "popolnoma strinjate"?	Lestvica 1 - 5		N	O	H	G
	19	<i>Redkokomu je mogoče zaupati.</i>			N	O	H	G
	21	<i>Danes človek res ne ve, komu lahko zares zaupa</i>			N	O	H	G
	SJM022-BHS10	Če ocenjujete na splošno, ali bi rekli, da večini ljudi lahko zaupamo, ali menite, da je treba biti z ljudmi zelo previden? Prosim, izberite ustrežno vrednost na lestvici od 0 do 5, pri čemer 0 pomeni, da je treba biti z ljudmi zelo previden, 5 pa, da večini ljudi lahko zaupamo.	Lestvica 0 - 5; 0 - treba je biti zelo previden, 5 - večini ljudi lahko zaupamo, 88 - ne vem		N	O	H	G
	SJM022-BHS11	Ali menite, da bi vas večina ljudi skušala izkoristiti, če bi za to dobila priložnost, ali pa bi večina skušala ravnati pošteno?	Lestvica 0-5; 0 - večina bi me skušala izkoristiti, 5 - večina bi skušala ravnati pošteno, 88 - ne vem		N	O	H	G
korupcija	SJM052-V636	Kako razširjena je po vašem mnenju danes korupcija in podkupovanje med politiki v Sloveniji?	1 - zelo razširjena, 2 - precej razširjena, 3 - ne kaj dosti razširjena, 4 - skorajda je ni, 8 - ne vem, 9 - brez odgovora		F	O	V	I
	SJM034-V125	Kaj mislite, kako razširjena je korupcija v javnih službah v Sloveniji?	1 - skoraj nihče ni vpleten v korupcijo, 2 - le majhno število ljudi je vpletenih, 3 - kar nekaj ljudi je vpletenih, 4 - veliko ljudi je vpletenih, 5 - skoraj vsak je vpleten v korupcijo, 8 - ne vem, ne morem oceniti, brez odgovora		F	O	V	I
	SJM052-V636	Kako razširjena je po vašem mnenju danes korupcija in podkupovanje med politiki v Sloveniji? (en odgovor)	1 - zelo razširjena, 2 - precej razširjena, 3 - ne kaj dosti razširjena, 4 - skorajda je ni, 8 - ne vem, 9 - brez odgovora		F	O	V	I

	Oznaka indikatorja	Vprašanje	Možni odgovori	Druge raziskave	N / F	O / Z	V / H	O / G / I
	SJM911-V16	Ali bi rekli, da se je v zadnjem letu korupcija v politiki in podjetjih povečala, ostala enaka, ali se je zmanjšala?	1 - povečala, 2 - ostala enaka, 3 - zmanjšala, 9 - ne vem, brez odgovora		F	O	V	I
	SJM952-V213	V kolikšni meri sta po vaši oceni v Sloveniji razširjeni podkupovanje in korupcija?	1 - skoraj noben državni uslužbenec ni vpleten v to, 2 - nekaj državnih uslužbencev je vpletenih v to, 3 - večina državnih uslužbencev je vpletena v to, 4 - skoraj vsi državni uslužbenci so vpleteni v to, 9 - ne vem		F	O	V	I
	KORUP02-V5	Kako velik problem je korupcija v današnji Sloveniji? Ocenite na lestvici od 1 do 5, pri čemer 1 pomeni, da je korupcija zelo majhen problem, 5 da je korupcija zelo velik problem, 3 pa je nekje vmes.	1 - zelo majhen problem, 2 - majhen problem, 3 - niti velik niti majhen problem, 4 - velik problem, 5 - zelo velik problem, 6 - ne vem, brez odgovora	KORUP03, KORUP04, KORUP05	F	O	V	I
	KORUP02-V8	Kaj menite, ali je v primerjavi z obdobjem pred letom 90 korupcija v današnji Sloveniji ...	1 - močno narasla, 2 - nekoliko narasla, 3 - ostala na isti ravni, 4 - nekoliko upadla, 5 - močno upadla, 8 - ne vem, brez odgovora	KORUP03, KORUP04, KORUP05	F	O	V	I
toleranca	MLA00	Naštel/a bom različne skupine ljudi. Povej, prosim, katere od njih ne bi želel/a imeti za sosede.	1 - ne bi jih želel/a za sosede		N	O	H	G
	MLA00-V318	<i>ljudje, ki so bili sodno kaznovani</i>		N	O	H	G	
	MLA00-V319	<i>ljudje druge rase</i>		N	O	H	G	
	MLA00-V320	<i>politični skrajneži</i>		N	O	H	G	
	MLA00-V321	<i>pijanci</i>		N	O	H	G	
	MLA00-V322	<i>čustveno nestabilni ljudje</i>		N	O	H	G	
	MLA00-V323	<i>muslimani</i>		N	O	H	G	
	MLA00-V324	<i>priseljenci, tuji delavci</i>		N	O	H	G	
	MLA00-V325	<i>ljudje z aidsom</i>		N	O	H	G	
	MLA00-V326	<i>narkomani</i>		N	O	H	G	
	MLA00-V327	<i>homoseksualci</i>		N	O	H	G	
	MLA00-V328	<i>Romi</i>		N	O	H	G	

Oznaka indikatorja	Vprašanje	Možni odgovori	Druge raziskave	N / F	O / Z	V / H	O / G / I
SJM001-V1_11A-N	Na tem seznamu so različne skupine ljudi. Prosim vas, da mi poveste, katere od njih ne bi želeli imeti za sosede.	1 - ne bi želel za sosede, 2 - mašilo	SJM012, SJM021, SJM053 (nekatero skupine), SJM952	N	O	H	G
	<i>ljudje, ki so bili sodno kaznovani</i>		N	O	H	G	
	<i>ljudje druge rase</i>		N	O	H	G	
	<i>levi skrajneži</i>		N	O	H	G	
	<i>pijanci</i>		N	O	H	G	
	<i>desni skrajneži</i>		N	O	H	G	
	<i>ljudje z velikimi družinami</i>		N	O	H	G	
	<i>čustveno nestabilni ljudje</i>		N	O	H	G	
	<i>Muslimani</i>		N	O	H	G	
	<i>priseljenci, tuji delavci</i>		N	O	H	G	
	<i>ljudje z AIDS-om</i>		N	O	H	G	
	<i>narkomani</i>		N	O	H	G	
	<i>homoseksualci</i>		N	O	H	G	
	<i>Židje</i>		N	O	H	G	
<i>Romi</i>	N	O	H	G			
SJM021 - dodatno	<i>antiglobalisti</i>			N	O	H	G
	<i>pedofili</i>		N	O	H	G	
zaupanje narodom	Koliko zaupate ...	1 - precej zaupam, 2 - ne prav dosti, 8 - ne vem, 9 - brez odgovora		N	O	H	G
	<i>Avstrijcem</i>		N	O	H	G	
	<i>Belgijcem</i>		N	O	H	G	
	<i>Britancem</i>		N	O	H	G	
	<i>Bolgarom</i>		N	O	H	G	
	<i>Ciperčanom</i>		N	O	H	G	
	<i>Čehom</i>		N	O	H	G	
	<i>Dancem</i>		N	O	H	G	

Oznaka indikatorja	Vprašanje	Možni odgovori	Druge raziskave	N/ F	O/ Z	V/ H	O/ G/I
	<i>Nizozemcem</i>			N	O	H	G
	<i>Estoncem</i>			N	O	H	G
	<i>Fincem</i>			N	O	H	G
	<i>Francozom</i>			N	O	H	G
	<i>Nemcem</i>			N	O	H	G
	<i>Grkom</i>			N	O	H	G
	<i>Madžarom</i>			N	O	H	G
	<i>Ircem</i>			N	O	H	G
	<i>Italijanom</i>			N	O	H	G
	<i>Latvijcem</i>			N	O	H	G
	<i>Litvancem</i>			N	O	H	G
	<i>Luksemburžanom</i>			N	O	H	G
	<i>Maltežanom</i>			N	O	H	G
	<i>Poljakom</i>			N	O	H	G
	<i>Portugalcem</i>			N	O	H	G
	<i>Romunom</i>			N	O	H	G
	<i>Slovakom</i>			N	O	H	G
	<i>Slovencem</i>			N	O	H	G
	<i>Špancem</i>			N	O	H	G
	<i>Švedom</i>			N	O	H	G
	<i>Turkom</i>			N	O	H	G
zaupanje v institucije	SJM052-V401A-E	Povejte, ali poznate in koliko zaupate naslednjim institucijam? Zaupanje ocenite na lestvici od 1 do 4, pri čemer 1 pomeni, da tej instituciji sploh nič ne zaupate, in 4, da instituciji v celoti zaupate.	SJM033, SJM991	F	O	H	I
		<i>Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi</i>		F	O	V	I
		<i>Evropska unija</i>		F	O	V	I
		<i>Zveza NATO</i>		F	O	V	I
		<i>Organizacija združenih narodov (OZN)</i>		F	O	V	I
		<i>Svet Evrope</i>		F	O	V	I

Oznaka indikatorja	Vprašanje	Možni odgovori	Druge raziskave	N/F	O/Z	V/H	O/G/I	
ESS03-B7-12 in SJM022-B7-12	Using this card, please tell me on a score of 0-10 how much you personally trust each of the institutions I read out. 0 means you do not trust an institution at all, and 10 means you have complete trust. Firstly... .. [country]'s parliament?			F	O	V	I	
	<i>(Country's) parliament</i>	Lestvica 0 - 10; 0 - No trust at all, 10 - Complete trust		F	O	V	I	
	<i>The legal system</i>			F	O	V	I	
	<i>The police</i>			F	O	V	I	
	<i>The politicians</i>			F	O	V	I	
	<i>The European parliament</i>			F	O	V	I	
	<i>The United Nations</i>			F	O	V	I	
	Prosim, da s pomočjo lestvice od 0-10 ocenite, koliko vi osebno zaupate vsaki od naslednjih ustanov. 0 pomeni, da ustanovi sploh ne zaupate, 10 pa, da ji povsem zaupate.			SJM042, SJM061	F	O	V	I
	<i>državnemu zboru</i>	Lestvica 0 - 10; 0 - sploh ne zaupam, 10 - povsem zaupam		F	O	V	I	
	<i>pravnemu sistemu</i>			F	O	V	I	
	<i>policiji</i>			F	O	V	I	
	<i>politikom</i>			F	O	V	I	
	<i>Evropskemu parlamentu</i>			F	O	V	I	
	<i>Združenim narodom</i>			F	O	V	I	
				F	O	V	I	
CCEB011-Q13	Zanima nas, koliko zaupate posameznim institucijam. Za vsako od naslednjih institucij nam povejte, ali se nagibate k temu, da ji zaupate ali ne zaupate?		CCEB022, CCEB034, CCEB041 (dodane kategorije Evropska unija, OZN)	F	O	V	I	
	<i>tiskani mediji</i>	1 - bolj zaupa, 2 - bolj ne zaupa, 9 - ne vem, nimam mnenja, X - zavrnil		F	O	V	I	
	<i>radio</i>			F	O	V	I	
	<i>televizija</i>			F	O	V	I	
	<i>pravosodje/slovenski pravni sistem</i>			F	O	V	I	
	<i>policija</i>			F	O	V	I	
	<i>vojska</i>			F	O	V	I	
				F	O	V	I	

Oznaka indikatorja	Vprašanje	Možni odgovori	Druge raziskave	N/F	O/Z	V/H	O/G/I
	<i>cerkve</i>			F	O	V	I
	<i>sindikati</i>			F	O	V	I
	<i>politične stranke</i>			F	O	V	I
	<i>državna uprava</i>			F	O	V	I
	<i>velika podjetja</i>			F	O	V	I
	<i>slovenska vlada</i>			F	O	V	I
	<i>slovenski parlament</i>			F	O	V	I
	<i>nevladne organizacije</i>			F	O	V	I
	<i>dobrodelne, prostovoljne organizacije</i>			F	O	V	I
CCEB011-Q19b	Bi za vsako od njih (našteti institucij) lahko povedali, ali se bolj nagibate k temu, da tej ustanovi zaupate, ali da ji ne zaupate?	1 - bolj zaupa, 2 - bolj ne zaupa, 9 - ne vem, nimam mnenja, X - zavrnil	CCEB022, CCEB034	F	O	V	I
	<i>Evropska unija</i>			F	O	V	I
	<i>Organizacija združenih narodov (OZN)</i>			F	O	V	I
	<i>NATO</i>			F	O	V	I
	<i>Organizacija za varnost in sodelovanje Evrope (OVSE)</i>			F	O	V	I
	<i>Svet Evrope</i>			F	O	V	I
	<i>Mednarodno sodišče v Haagu</i>			F	O	V	I
	<i>Evropsko sodišče za človekove pravice</i>			F	O	V	I
CCEB011-Q19d	<i>Evropski parlament</i>	1 - bolj zaupa, 2 - bolj ne zaupa, 9 - ne vem, nimam mnenja, X - zavrnil	CCEB041 (samo drugi set ustanov)	F	O	V	I
	<i>Evropska komisija</i>			F	O	V	I
	<i>Svet ministrov Evropske unije</i>			F	O	V	I
	<i>Sodišče Evropskih skupnosti</i>			F	O	V	I
	<i>Evropski varuh človekovih pravic</i>			F	O	V	I
	<i>Evropska centralna banka</i>			F	O	V	I
	<i>Evropsko računsko sodišče</i>			F	O	V	I
	<i>Odbor regij Evropske unije</i>			F	O	V	I
	<i>Ekonomski in socialni odbor Evropske unije</i>			F	O	V	I
ISSP98-V20-24	How much confidence in ...	1 - Complete confidence, 2 - A great deal of confidence, 3 - Some		F	O	V	I
	<i>parliament</i>			F	O	V	I

Oznaka indikatorja	Vprašanje	Možni odgovori	Druge raziskave	N / F	O / Z	V / H	O / G / I
KORUP02	<i>business and industry</i>	confidence, 4 - Very little confidence, 5 - No confidence at all, 8 - Can't choose, 9 - No answer		F	O	V	I
	<i>churches and religious organisations</i>			F	O	V	I
	<i>courts and legal system</i>			F	O	V	I
	<i>school and educational system</i>			F	O	V	I
	Sedaj vam bomo navedli nekaj ustanov, vi pa povejte, koliko jim zaupate. Ocenite z lestvico od 1 do 5, pri čemer 1 pomeni, da ustanovi sploh ne zaupate, 5 da ji popolnoma zaupate, 3 pa je nekje vmes.	1 - najmanj zaupa, 2, 3 - nekaj vmes, 4, 5 - najbolj zaupa, 6 - ne vem, ne poznam, brez odgovora		F	O	V	I
	<i>vlada v celoti</i>			F	O	V	I
	<i>predsedniku vlade</i>			F	O	V	I
	<i>državnemu zboru</i>			F	O	V	I
	<i>predsedniku republike</i>			F	O	V	I
	<i>političnim strankam</i>			F	O	V	I
	<i>sodiščem</i>			F	O	V	I
	<i>policiji</i>			F	O	V	I
	<i>vojski</i>			F	O	V	I
	<i>organom občinske uprave in upravnih enot</i>			F	O	V	I
	<i>inšpekcijskim službam</i>			F	O	V	I
	<i>cerkvi in duhovščini</i>			F	O	V	I
	<i>banki slovenije</i>			F	O	V	I
	<i>ustavnemu sodišču</i>			F	O	V	I
	<i>slovenskemu šolstvu</i>			F	O	V	I
<i>slovenskemu zdravstvu</i>		F	O	V	I		
<i>časopisom, televiziji, radiu</i>		F	O	V	I		



Oznaka indikatorja	Vprašanje	Možni odgovori	Druge raziskave	N/F	O/Z	V/H	O/G/I
PBSI0001	Sedaj vam bomo navedli nekaj ustanov, vi pa povejte, koliko jim zaupate. Ocenite zopet z lestvico od 1 do 5, pri čemer 1 pomeni, da tej ustanovi nič ne zaupate, 5 pa da ji zaupate popolnoma.		Podobno v ostalih barometrih (manjše razlike v navedenih ustanovah, npr. časopisom, televiziji in radiu)	F	O	V	I
PBSI0001-I1	<i>sedanji slovenski vladi</i>			F	O	V	I
PBSI0001-I2	<i>predsedniku vlade</i>			F	O	V	I
PBSI0001-I3	<i>državnemu zboru</i>	1 - najmanj zaupa, 2, 3 - nekje vmes,		F	O	V	I
PBSI0001-I4	<i>predsedniku republike</i>	4, 5 - najbolj zaupa, 6 - ne vem, ne		F	O	V	I
PBSI0001-I5	<i>političnim strankam</i>	poznam, brez odgovora		F	O	V	I
PBSI0001-I6	<i>sodiščem</i>			F	O	V	I
PBSI0001-I7	<i>policiji</i>			F	O	V	I
PBSI0001-I8	<i>vojski</i>			F	O	V	I
PBSI0001-I9	<i>cerkvi in duhovščini</i>			F	O	V	I
PBSI0001-I10	<i>banki slovenije</i>			F	O	V	I
PBSI0001-I11	<i>slovenskemu tolarju</i>			F	O	V	I
PBSI0001-I12	<i>ustavnemu sodišču</i>			F	O	V	I
PBSI0001-I13	<i>slovenskemu šolstvu</i>			F	O	V	I
PBSI0001-I14	<i>slovenskemu zdravstvu</i>			F	O	V	I
SJM002-H2A-E	Kolikšno je vaše zaupanje v naslednje institucije?	1 - veliko, 2 - precejšnje, 3 - majhno,		F	O	V	I
	<i>sodišča</i>	4 - sploh ga ni, 9 - ne vem		F	O	V	I
	<i>policija</i>			F	O	V	I

Oznaka indikatorja	Vprašanje	Možni odgovori	Druge raziskave	N/ F	O/ Z	V/ H	O/ G/I
	<i>državna uprava</i>			F	O	V	I
	<i>vlada</i>			F	O	V	I
	<i>župan/ja</i>			F	O	V	I
SJM041-E14A-E	Zaupanje slovenskemu parlamentu	Lestvica 1 - 10; 1 - sploh ne zaupam, 10 - popolnoma zaupam, 98 - ne vem, 99 - brez odgovora		F	O	V	I
	Zaupanje evropskemu parlamentu			F	O	V	I
	Zaupanje slovenski vladi			F	O	V	I
	Zaupanje evropski komisiji			F	O	V	I
	Zaupanje svetu ministrov Evropske unije			F	O	V	I
SJM952-V135-150	Pred vami je seznam različnih organizacij. Prosim vas, da mi za vsako posebej poveste, kolikšno je vaše zaupanje vanjo: Ali je vaše zaupanje veliko, precejšnje, majhno, ali pa do nje sploh ne čutite nobenega zaupanja.	1 - veliko, 2 - precejšnje, 3 - majhno, 4 - sploh ga ni, 9 - ne vem		F	O	V	I
	<i>cerkev</i>			F	O	V	I
	<i>vojska</i>			F	O	V	I
	<i>pravni sistem</i>			F	O	V	I
	<i>tisk</i>			F	O	V	I
	<i>televizija</i>			F	O	V	I
	<i>sindikati</i>			F	O	V	I
	<i>policija</i>			F	O	V	I
	<i>slovenska vlada</i>			F	O	V	I
	<i>politične stranke</i>			F	O	V	I
	<i>parlament</i>			F	O	V	I
	<i>državna uprava</i>			F	O	V	I
	<i>velika podjetja</i>			F	O	V	I
	<i>ekološko gibanje</i>			F	O	V	I
	<i>žensko gibanje</i>			F	O	V	I
<i>Evropska zveza</i>		F	O	V	I		
<i>Združeni narodi</i>		F	O	V	I		
SJM981-R56A-	Koliko zaupate ...	1 - popolnoma zaupam, 2 - precej zaupam, 3 - bolj malo zaupam, 4 - zelo malo zaupam, 5 - sploh ne		F	O	V	I
	<i>državnemu zboru</i>			F	O	V	I
	<i>tovarnam in podjetjem</i>			F	O	V	I

Oznaka indikatorja	Vprašanje	Možni odgovori	Druge raziskave	N / F	O / Z	V / H	O / G / I
SJM942-V2_25A-N	<i>cerkvi in verskim organizacijam</i>	zaupam, 8 - ne vem		F	O	V	I
	<i>sodiščem in pravnemu sistemu</i>			F	O		I
	<i>šolam in izobraževalnemu sistemu</i>			F	O		I
	V Sloveniji imamo različne institucije, kot npr. vlado, sodišča, policijo itd. Povejte mi prosim, kakšno je vaše osebno zaupanje v institucije, ki vam jih bom prebral. Pri tem pomeni: 1. da sploh ne zaupate 7. da v celoti zaupate, ocenjujete pa seveda tudi med njima, glede na stopnjo svojega zaupanja.	Lestvica 1 - 7; 1 - sploh ne zaupam, 7 - v celoti zaupam, 9 - ne pozna	SJM952 (podobne institucije)	F	O	V	I
	<i>političnim strankam</i>			F	O	V	I
	<i>sodiščem</i>			F	O	V	I
	<i>policiji</i>			F	O	V	I
	<i>upravi, uradom</i>			F	O	V	I
	<i>vladi</i>			F	O	V	I
	<i>vojski</i>			F	O	V	I
	<i>Tv, časopisom, radiu</i>			F	O	V	I
	<i>parlamentu, državnemu zboru</i>			F	O	V	I
	<i>cerkvi, duhovnikom</i>			F	O	V	I
	<i>sindikatu</i>			F	O	V	I
	<i>predsedniku republike</i>			F	O	V	I
<i>domoljubnim društvom</i>			F	O	V	I	
<i>privatnim firmam</i>			F	O	V	I	
<i>inozemskim ustanovam in ekspertom, ki svetujejo domačim podjetjem</i>		F	O	V	I		
MLA93	V kolikšni meri zaupaš spodaj naštetim?	1 - popolnoma, 2 - precej, 3 - malo, 4 - nič	MLA95-Q191-221	N in F	Z in O	H in V	I, O in G
<i>MLA93-V194 staršem</i>			N	Z	H	O	
<i>MLA93-V195 bratom in sestram</i>			N	Z	H	O	
<i>MLA93-V196 profesorjem</i>			N	O	V	I	
<i>MLA93-V197 političnim strankam</i>			F	O	V	I	
<i>MLA93-V198 vodilnim politikom</i>			F	O	V	I	
<i>MLA93-V199 Bogu</i>			F	O	V	I	
<i>MLA93-V200 televiziji</i>			F	O	V	I	

Oznaka indikatorja	Vprašanje	Možni odgovori	Druge raziskave	N / F	O / Z	V / H	O / G / I
MLA93-V201	časopisom			F	O	V	I
MLA93-V202	prijateljem			N	Z	H	O
MLA93-V203	sodelavcem oz. kolegom			N	Z	H	O
MLA93-V205	duhovnikom in Cerкви			F	O	V	I
MLA93-V206	sodiščem			F	O	V	I
MLA93-V207	slovenski policiji			F	O	V	I
MLA93-V208	slovenski vojski			F	O	V	I
MLA93-V209	bankam			F	O	V	I
MLA95	slovenski vladi			F	O	V	I
MLA95	sosedom			N	Z	H	O
MLA95	ljude, ki govorijo tvoj jezik			F	O	V	G
MLA95	šolam, izobraževalnim ustanovam			F	O	V	I
MLA95	sindikatom			F	O	V	I
MLA95	sebi samemu			N	Z	H	O
MLA95	predsedniku države			F	O	V	I
MLA95	predsedniku vlade			F	O	V	I
MLA95	slovenskemu tolarju			F	O	V	I
SJM001-V1_13A-Z	Ljudje morajo nekemu zaupati in imeti občutek, da se lahko zanesejo nase in na druge. V kolikšni meri lahko vi zaupate naslednjim:	1 - sploh nič, 2 - le malo, 3 - precej, 4 - v celoti, 9 - ne vem	SJM012, SJM021, SJM031, SJM034, SJM052 (določene institucije), SJM061 (določene institucije)	N in F	Z in O	H in V	I in O
	družini in sorodnikom			N	Z	H	O
	cerkvi in duhovnikom			F	O	V	I
	sosedom			N	Z	H	O
	TV, časopisom, radiu			F	O	V	I
	šolam, izobraževalnim ustanovam			F	O	V	I

	Oznaka indikatorja	Vprašanje	Možni odgovori	Druge raziskave	N / F	O / Z	V / H	O / G / I	
		<i>sindikatom</i>			F	O	V	I	
		<i>bogu</i>		F	O	V	I		
		<i>političnim strankam</i>		F	O	V	I		
		<i>državnemu zboru</i>		F	O	V	I		
		<i>predsedniku republike</i>		F	O	V	I		
		<i>vladi republike slovenije</i>		F	O	V	I		
		<i>predsedniku vlade</i>		F	O	V	I		
		<i>vojski</i>		F	O	V	I		
		<i>sodiščem</i>		F	O	V	I		
		<i>policiji</i>		F	O	V	I		
		<i>bankam</i>		F	O	V	I		
		<i>gospodarstvu, podjetjem</i>		F	O	V	I		
		<i>slovenskemu tolarju</i>		F	O	V	I		
		<i>banki slovenije</i>		F	O	V	I		
		<i>organizaciji NATO</i>		F	O	V	I		
		<i>Evropski uniji</i>		F	O	V	I		
		<i>Organizaciji združenih narodov – OZN</i>		F	O	V	I		
		SJM021 - dodatno		<i>zdravstvu</i>		F	O	V	I
				<i>varuhu človekovih pravic</i>		F	O	V	I
		<i>nevladnim organizacijam (npr. Amnesty International)</i>		F	O	V	I		
zaupanje v osebe na položajih	ESS04-E4-6 in SJM042-E4-6	How much would you trust the following groups to deal honestly with people like you?	1 - Distrust a lot, 2 - Distrust, 3 - Neither trust or distrust, 4 - Trust, 5 - Trust a lot, 7 - Refusal, 8 - Don't know, 9 - No answer		F	O	V	I	
		<i>Plumbers, builders, car mechanics and other repair-people.</i>		F	O	V	I		
		<i>Financial companies such as banks or insurers.</i>		F	O	V	I		
		<i>Public officials</i>		F	O	V	I		
		Koliko zaupate naslednjim skupinam in organizacijam, da bodo poštene v odnosu do ljudi, kot ste vi?	1 - sploh ne zaupam, 2 - ne zaupam, 3 - niti zaupam, niti ne zaupam, 4 - zaupam, 5 - zelo zaupam, 8 - ne vem		F	O	V	I	
		<i>Inštalaterji, gradbinci, avtomehaniki in drugi serviserji</i>		F	O	V	I		
		<i>Finančne družbe, kot so banke ali zavarovalnice</i>		F	O	V	I		
	<i>Javni uslužbenci</i>		F	O	V	I			

Oznaka indikatorja	Vprašanje	Možni odgovori	Druge raziskave	N/ F	O/ Z	V/ H	O/ G/I
SJM72-V111A-I	Svoje probleme in težave smo pogosto prisiljeni reševati s pomočjo ljudi v določenih poklicih, službah. Če bi priložnost namenila, da bi se morali obrniti po pomoč na ... Ali lahko rečete, da bi mu zaupali?	1 – popolnoma bi zaupal, 2 - zaupal bi mu, 3 - le deloma bi zaupal, 4 - ne bi zaupal, 5 - sploh ne bi zaupal, 6 - ne vem, 7 - brez odgovora		F	O	V	I
	<i>sodnik</i>			F	O	V	I
	<i>politik</i>			F	O	V	I
	<i>zdravnik</i>			F	O	V	I
	<i>novinar</i>			F	O	V	I
	<i>uslužbenec davčne uprave</i>			F	O	V	I
	<i>miličnik</i>			F	O	V	I
	<i>duhovnik</i>			F	O	V	I
	<i>uslužbenec, ki izdaja gradbena dovoljenja</i>			F	O	V	I
<i>učitelj, profesor</i>		F	O	V	I		

## Prostovoljne organizacije in prostovoljno delo

	Oznaka indikatorja	Vprašanje	Možni odgovori	Druge raziskave	N / F	O / Z	V / H
aktivnost	EQLS03-Q23	Over the past month, have you ...	1 - Yes, 2 - No, 3 - Don't know		F	O	V
		<i>Attended a meeting of a charitable or voluntary organisation?</i>			F	O	V
		<i>Served on a committee or done voluntary work for a voluntary organisation?</i>			F	O	V
	EQLS03-Q24	Over the past year, have you ...	1 - Yes, 2 - No, 3 - Don't know		F	O	V
		<i>Attended a meeting of a trade union, a political party or political action group, attended a protest or demonstration, or signed a petition?</i>			F	O	V
		<i>Contacted a politician or public official (other than routine contact arising from use of public services)?</i>			F	O	V
	EQLS03-Q37	How often are you involved in any of the following activities outside of paid work?	1 - Every day, 2 - 3 or 4 times a week, 3 - Once or twice a week, 4 - Once or twice a month, 5 - Less often, 6 - Never, 7 - Don't know		F	O	V
	CCEB021-Q45	From the following list, could you tell me in which of these organisations do you actively participate?	1 - Mentions, 2 - Does not mention, 9 - Don't know, no answer		F	O	V
		<i>Social or community organisations or religious organisations involved in charitable activities</i>			F	O	V
		<i>Religious or parish organisations not involved in charitable activities</i>			F	O	V
		<i>Cultural or artistic organisations</i>			F	O	V
		<i>Trade unions or political parties</i>			F	O	V
		<i>Human rights movements or organisations</i>			F	O	V
	<i>Organisations for the protection of nature, animals, the environment</i>			F	O	V	
	<i>Youth organisations (scouts, youth clubs)</i>			F	O	V	
	<i>Consumer organisations</i>			F	O	V	
	<i>Sports clubs, associations</i>			F	O	V	

Oznaka indikatorja	Vprašanje	Možni odgovori	Druge raziskave	N / F	O / Z	V / H
	<i>Hobby or special interes clubs/associations (collectors clubs, 'fan clubs', computer clubs, etc.)</i>			F	O	V
	<i>Other clubs or organisations</i>			F	O	V
ISSP98-V32-35	Volunteer work in ...	1 - No, 2 - Yes, once or twice, 3 - Yes, 3-5 times, 4 - Yes, 6 or more times, 9 - No answer		F	O	V
	<i>political activities</i>			F	O	V
	<i>charitable activities</i>			F	O	V
	<i>religious activities</i>			F	O	V
	<i>any other kind</i>			F	O	V
MLA95-Q15	Tudi v Sloveniji se v zadnjem času razvijajo številne prostovoljne dejavnosti. Ali bi se bil/a pripravljen/a tudi osebno angažirati v kateri od njih?	1 - da, 2 - ne, 3 - ne vem, o tem nisem razmišljal/a		F	O	H
	(za 2 ali 3 pri Q15) ... v kakšni dejavnosti?			F	O	H
MLA95-Q16	<i>pri pomoči starejšim ljudem</i>	1 - da, 2 - ne		F	O	H
MLA95-Q17	<i>pri pomoči beguncem</i>			F	O	H
MLA95-Q18	<i>pri pomoči duševno prizadetim</i>			F	O	H
MLA95-Q19	<i>pri pomoči telesno prizadetim</i>			F	O	H
MLA98-V157	Tudi v Sloveniji se v zadnjem času razvijajo številne prostovoljne dejavnosti. Ali bi bil/a pripravljen/a sodelovati pri kateri od njih? (Obkroži en odgovor.)		1 - da, bi sodeloval/a, 2 - da, že sodelujem, 3 - ne, ne bi sodeloval/a		F	O
SJM002-N21	Veliko ljudi pripada različnim skupinam in organizacijam. Navedli vam bomo nekatere med njimi. Prosimo vas, da nam za vsako od njih poveste, ali ste v zadnjih 12 mesecih sodelovali pri njeni aktivnosti.	1 - sodeloval več kot dvakrat, 2 - sodeloval enkrat ali dvakrat, 3 - pripadam tej skupini, a nikoli ne delujem aktivno, 9 - ne pripadam taki skupini	SJM002	F	O	V
	<i>politična stranka</i>			F	O	V
	<i>sindikat ali poklicno združenje</i>			F	O	V
	<i>cerkev ali druge verske organizacije</i>			F	O	V
	<i>športni, kulturni in podobni hobi klubi</i>			F	O	V
	<i>dobrodelna organizacija ali skupina</i>			F	O	V
	<i>sosedsko združenje ali skupina (KS)</i>			F	Z	V
	<i>druga združenja in skupine</i>			F	O	V



Oznaka indikatorja	Vprašanje	Možni odgovori	Druge raziskave	N / F	O / Z	V / H
SJM002-H1	Kaj pa naslednje organizacije? Ste v zadnjih 12 mesecih sodelovali pri njihovi dejavnosti?	1 - sodeloval več kot dvakrat, 2 - sodeloval enkrat ali dvakrat, 3 - pripadam tej skupini, a nikoli ne delujem aktivno, 9 - ne pripadam taki skupini		F	O	V
	<i>kmečka združenja</i>			F	O	V
	<i>obrtniška združenja</i>			F	O	V
	<i>zadruga</i>			F	O	V
	<i>ženska skupina</i>			F	O	V
	<i>mladinska skupina</i>			F	O	V
	<i>starševska skupina</i>			F	O	V
	<i>svet staršev</i>			F	O	V
	<i>ekološka skupina</i>			F	O	V
	<i>klub (npr. rotary)</i>			F	O	V
SJM022-E1A00	Zdaj vam bomo zastavili nekaj vprašanj o različnih organizacijah, v katerih nekateri ljudje delujejo. Za vsako izmed prostovoljnih organizacij, ki jih bom navedel/navedla, prosim, povejte, ali in na kakšen način ste bili z njeno dejavnostjo povezani v zadnjih 12 mesecih.	0 - nič, 1 - član, 2 - delujoči član, 3 - dal denarni prispevek, 4 - opravljal prostovoljno delo		F	O	V
	<i>športni klub, društvo, ali društvo za dejavnosti v naravi (lovci, taborniki)</i>			F	O	V
	<i>kulturna društva ali skupine, ljubiteljska društva</i>			F	O	V
	<i>sindikat</i>			F	O	V
	<i>poslovno, poklicno ali kmečko združenje, društvo</i>			F	O	V
	<i>potrošniška ali avtomobilistična organizacija</i>			F	O	V
	<i>organizacija za humanitarno pomoč, za človekove pravice, za pravice manjšin ali beguncev</i>			F	O	V
	<i>organizacija za varovanje okolja, mirovniška organizacija, organizacija za zaščito pravic živali</i>			F	O	V
	<i>verska ali cerkvena organizacija</i>			F	O	V
	<i>politična stranka</i>			F	O	V
	<i>organizacija s področja znanosti, izobraževanja, organizacija učiteljev ali staršev</i>		F	O	V	
	<i>družabni klub, mladinski klub, društvo upokojen cev, žensk, društva prijateljev</i>		F	O	V	

Oznaka indikatorja	Vprašanje	Možni odgovori	Druge raziskave	N / F	O / Z	V / H
	<i>kakšna druga prostovoljna organizacija, podobna zgoraj naštetim</i>			F	O	V
SJM981-R61A-	Ali ste v zadnjih 12 mesecih opravljali kako prostovoljno dejavnost na katerem od spodaj navedenih področij? Prostovoljna dejavnost je neplačano delo in ne zgolj članstvo v organizaciji ali skupini. Gre za tako vrsto dela, ki prinaša koristi drugim ljudem ali skupnosti, ne le vaši družini ali prijateljem. Ste torej v zadnjih 12 mesecih opravili kako prostovoljno delo na katerem od naslednjih področij?	1 - ne, 2 - da, 1-2x, 3 - da, 3-5x, 4 - da, 6 ali večkrat		F	O	V
	<i>politična dejavnost (pomoč političnim strankam, gibanjem, pomoč pri volilnih kampanjah)</i>			F	O	V
	<i>dobrodelne dejavnosti (pomoč bolnim, starim, revnim itd.)</i>			F	O	V
	<i>verske ali z vero povezane dejavnosti (pomoč cerkvam ali verskim skupinam)</i>			F	O	V
	<i>vsakršna druga prostovoljna dejavnost</i>			F	O	V
SJM73-V803-855	Náštel vam bomo nekatera področja družbenega življenja in dela občanov v vaši občini, krajevni skupnosti, delovni organizaciji. Povejte nam ... Ali ste pri tem pripravljeni tudi osebno kaj napraviti, bi bili aktivni?		SJM76 (podobne kategorije)	F	O	V
	<i>a) šolstva (izobraževanja, vzgoje)</i>			F	O	V
	<i>b) otroškega varstva (skrb za otroka)</i>			F	O	V
	<i>c) zdravstvenih zadev</i>			F	O	V
	<i>d) kulturnega življenja</i>			F	O	V
	<i>e) komunalnih zadev (snaga, voda, ceste)</i>			F	O	V
	<i>f) stanovanjskih in urbanističnih zadev</i>			F	O	V
	<i>g) kmetijstva</i>			F	O	V
	<i>h) gospodarskih zadev</i>			F	O	V
	<i>i) delovanja občinske uprave (inšpekcije, davčne službe, dovoljenja)</i>			F	O	V
	<i>j) socialno-varstvenih problemov (skrb za stare ljudi)</i>			F	O	V
	<i>k) delovanje tiska, radia, TV</i>			F	O	V
	<i>l) športa, rekreacije, razvedrila</i>			F	O	V
	<i>m) kontrole delovanja vodilnih funkcionarjev</i>			F	O	V
	<i>n) izbiranja kandidatov ob volitvah</i>			F	O	V

	Oznaka indikatorja	Vprašanje	Možni odgovori	Druge raziskave	N / F	O / Z	V / H
	ESS03-E20	Not counting anything you do for your family, in your work, or within voluntary organisations, how often, if at all, do you actively provide help for other people?	1 - Every day, 2 - Several times a week, 3 - Once a week, 4 - Several times a month, 5 - Once a month, 6 - Less often, 7 - Never, 77 - Refusal, 88 - Don't know, 99 - No answer		F	O	H
	SJM022-E20	<i>Če odštejete vse tisto, kar naredite za svojo družino, kar naredite pri delu ali v prostovoljnih organizacijah – kako pogosto, če sploh, pomagate tudi drugim ljudem?</i>	<i>1 - vsak dan, 2 - nekajkrat na teden, 3 - enkrat na teden, 4 - nekajkrat na mesec, 5 - enkrat na mesec, 6 - redkeje, 7 - nikoli, 88 - ne vem</i>		F	O	H
	ESS04-G40	Apart from your own children, how often, if at all, do you give unpaid help to a family member or relative outside your household with childcare, other care, housework or home maintenance?	1- Never, 2 - Less than once a month, 3 - Once a month, 4 - Several times a month, 5 - Once a week, 6 - Several times a week, 7 - Every day, 77 - Refusal, 88 - Don't know, 99 - No answer		F	Z	H
	SJM042-G40	<i>Ali poleg skrbi za lastne otroke kdaj brez plačila pomagate tudi članom širše družine ali sorodnikom, ki niso člani vašega gospodinjstva, npr. z varstvom otrok ali drugih odvisnih članov ali z delom v njihovem gospodinjstvu?</i>	<i>1 - nikoli, 2 - manj kot enkrat mesečno, 3 - enkrat mesečno, 4 - nekajkrat mesečno, 5 - enkrat tedensko, 6 - večkrat tedensko, 7 - vsak dan, 88 - ne vem</i>		F	Z	H
	EQLS03-Q62	In the past year, did your household give regular help in the form of either money or food to a person you know not living in your household (e.g. Parents, grown-up children, other relatives, or someone not related)?	1 - Yes, 2 - No, 3 - Don't know		F	Z	H
	EQLS03-Q63	In the past year, did your household receive regular help in the form of either money or food from a person you know not living in your household (e.g. Parents, grown-up children, other relatives, or someone not related)?	1 - Yes, 2 - No, 3 - Don't know		F	Z	H
članst v0	SJM001-V7_05	Ali ste član-ica kakšnega športnega, telovadnega, rekreativnega društva, kluba?	1 - da, 2 - ne, 9 - ne ukvarja se s športom		F	O	V

Oznaka indikatorja	Vprašanje	Možni odgovori	Druge raziskave	N / F	O / Z	V / H
SJM001-V8_09	Ali ste ali niste član sindikata?	1 - sem član, 2 - nisem član, 9 - brez odgovora	SJM002,SJM013, SJM021, SJM031, SJM032, SJM034, SJM052, SJM053, SJM062, SJM981, SJM912, SJM922, SJM923, SJM931, SJM932 in druge	F	O	V
SJM052-V714	Ali ste član-ica kakšnega združenja, zbornice ali društva obrtnikov, podjetnikov ipd.?	1 - da, 2 - ne, 9 - ne vem, brez odgovora		F	O	V
SJM052-V715	Ali ste član-ica kakšnega združenja zbornice ali društva kmetov, lastnikov gozdov ali obdelovalne zemlje?	1 - da, 2 - ne, 9 - ne vem, brez odgovora		F	O	V
SJM052-V716	Ali ste član-ica kakšnega poklicnega združenja ali društva?	1 - da, 2 - ne, 9 - ne vem, brez odgovora		F	O	V
SJM053-V24-	Članstvo v ...			F	O	V
	<i>verske ali cerkvene organizacije</i>			F	O	V
	<i>šport in rekreacija</i>			F	O	V
	<i>organizacije na področju kulture</i>			F	O	V
	<i>sindikati</i>	1 - neaktiven član, 2 - aktiven član, 0 - nisem član		F	O	V
	<i>politične stranke</i>			F	O	V
	<i>okoljske organizacije</i>			F	O	V
	<i>poklicna združenja</i>			F	O	V
	<i>dobrodelne organizacije</i>			F	O	V

Oznaka indikatorja	Vprašanje	Možni odgovori	Druge raziskave	N / F	O / Z	V / H
	<i>potrošniške organizacije</i>			F	O	V
	<i>drugo</i>			F	O	V
SJM76-V509A-P	V katere družbenopolitične organizacije in društva ste včlanjeni? (če ne) Ali bi bili pripravljeni sodelovati? Ali želite postati član katere od teh organizacij?			F	O	V
	<i>Socialistična zveza</i>			F	O	V
	<i>Zveza komunistov</i>			F	O	V
	<i>Zveza sindikatov</i>			F	O	V
	<i>Zveza socialistične mladine</i>			F	O	V
	<i>Zveza borcev</i>			F	O	V
	<i>Zveza rezervnih vojaških starešin</i>			F	O	V
	<i>Kulturno-prosvetno društvo SVOBODE</i>			F	O	V
	<i>telesnokulturna (PARTIZAN)</i>			F	O	V
	<i>planinska društva</i>			F	O	V
	<i>društvo prijateljev mladine</i>			F	O	V
	<i>društvo za tehnično vzgojo</i>			F	O	V
	<i>gasilska društva</i>			F	O	V
	<i>Rdeči križ</i>			F	O	V
	<i>društva upokojencev</i>			F	O	V
	<i>strokovna društva</i>			F	O	V
	<i>druga društva</i>			F	O	V
SJM992-V6A-I	Navedli vam bomo seznam različnih organizacij in zvez. Ali ste trenutno član katere od njih?			F	O	V
	<i>sindikati</i>			F	O	V
	<i>politična stranka</i>			F	O	V
	<i>društvo za varovanje okolja</i>			F	O	V
	<i>dobrodelno društvo</i>			F	O	V
	<i>društvo, povezano s cerkvijo</i>			F	O	V
	<i>kulturno društvo ali skupina</i>			F	O	V
	<i>športno društvo</i>			F	O	V
	<i>drugo društvo</i>			F	O	V

1 - ni član, 2 - želi postati član, 3 - je član, 4 - deluje, ima funkcijo, 5 - bi bil pripravljen, 0 - brez odgovora

1 - da, 2 - ne, 9 - ni član društva ali organizacije

	Oznaka indikatorja	Vprašanje	Možni odgovori	Druge raziskave	N / F	O / Z	V / H
članstvo in aktivnost	ESS03-E1	For each of the voluntary organisations I will now mention, please use this card to tell me whether any of these things apply to you now or in the last 12 months, and, if so, which ...	0 - Not marked, 1 - Marked		F	O	V
	ESS03-E1a	<i>a sports club or club for out-door activities</i>			F	O	V
		* member		<i>te možnosti so pri vseh ostalih oblikah organizacije</i>	F	O	V
		* participated			F	O	V
		* donated money			F	O	V
		* voluntary work			F	O	V
	ESS03-E2a	<i>an organisation for cultural or hobby activities</i>			F	O	V
	ESS03-E3a	<i>a trade union</i>			F	O	V
	ESS03-E4a	<i>a business, professional, or farmers' organisation</i>			F	O	V
	ESS03-E5a	<i>a consumer or automobile organisation</i>			F	O	V
	ESS03-E6a	<i>an organisation for humanitarian aid, human rights, minorities, or immigrants</i>			F	O	V
	ESS03-E7a	<i>an organisation for environmental protection, peace or animal rights</i>			F	O	V
	ESS03-E8a	<i>a religious or church organisation</i>			F	O	V
	ESS03-E9a	<i>a political party</i>			F	O	V
	ESS03-E10a	<i>an organisation for science, education, or teachers and parents</i>			F	O	V
ESS03-E11a	<i>a social club, club for the young, the retired/elderly, women, or friendly societies</i>		F	O	V		
ESS03-E12a	<i>any other voluntary organisation such as the ones I've just mentioned</i>		F	O	V		

Oznaka indikatorja	Vprašanje	Možni odgovori	Druge raziskave	N / F	O / Z	V / H
SJM034-V106A-E	Ljudje lahko pripadajo različnim vrstam skupin ali združenj. Za vsako od naslednjih skupin prosim, povejte, ali... * ste član oz. pripadnik in v njej aktivno sodelujete, * ste član oz. pripadnik, vendar niste v njej aktivni, * ste bili njen član oziroma pripadnik, vendar sedaj niste več, * ali niste nikoli bili njen član oz. pripadnik.	1 - sem član, aktivno sodelujem, 2 - sem član, vendar ne sodelujem, 3 - včasih sem bil član, nisem več, 4 - nikoli nisem bil član, 8 - ne morem odgovoriti		F	O	V
	<i>Politična stranka</i>			F	O	V
	<i>Sindikata, poslovno ali poklicno združenje</i>			F	O	V
	<i>Cerkev ali druga verska organizacija</i>			F	O	V
	<i>Športna, pristočasna, kulturna, društva ipd.</i>			F	O	V
	<i>Druge prostovoljna združenja</i>			F	O	V
SJM952-V28	Spodaj imamo seznam prostovoljnih organizacij; prosim vas, da mi za vsako posebej poveste, ali ste njen aktiven član, ali ste le član, ali pa niste član take organizacije.	1 - sem član in aktivno delujem, 2 - sem samo član, 3 - nisem član	SJM981	F	O	V
	<i>verske ali cerkvene organizacije</i>			F	O	V
	<i>športnega ali rekreacijskega društva</i>			F	O	V
	<i>kulturno umetniškega društva (zbori, igralske skupine ipd.)</i>			F	O	V
	<i>sindikata</i>			F	O	V
	<i>politične stranke</i>			F	O	V
	<i>društva za varstvo okolja</i>			F	O	V
	<i>poklicnega društva</i>			F	O	V
	<i>dobrodelne organizacije</i>			F	O	V
	<i>kakšne druge prostovoljne organizacije</i>			F	O	V
SJM71-V114A-I	Ali ste vključeni v družbene organizacije, društva - in če ste, ali v njih dosti delate?	1 - nisem vključen, 2 - sem vključen, 3 - dosti delam		F	O	V
	<i>SZDL</i>			F	O	V
	<i>ZKS</i>			F	O	V
	<i>sindikati</i>			F	O	V
	<i>zveza borcev</i>			F	O	V
	<i>zveza mladine</i>			F	O	V
	<i>kulturno prosvena organizacija</i>			F	O	V
	<i>telovadna in športna društva</i>			F	O	V

Oznaka indikatorja	Vprašanje	Možni odgovori	Druge raziskave	N / F	O / Z	V / H
	<i>strokovna društva</i>			F	O	V
	<i>druga društva in organizacije</i>			F	O	V
SJM993-V12-	Spodaj imamo seznam prostovoljnih organizacij. Prosim vas, da mi za vsako posebej poveste, ali ste njen aktiven član (opravljate zanje neplačano delo), ali pa ste le član.		SJM921 (da/ne)	F	O	V
	<i>službe (servisi) socialnega skrbstva za starejše ljudi, za ljudi v stiski, za invalide in drugače prizadete ljudi</i>			F	O	V
	<i>verske ali cerkvene organizacije</i>			F	O	V
	<i>dejavnosti na področju izobraževanja, umetnosti, glasbe, kulture</i>			F	O	V
	<i>sindikati</i>			F	O	V
	<i>politične stranke ali skupine</i>			F	O	V
	<i>dejavnosti v lokalni skupnosti, ki so v zvezi z revščino, zaposlovanjem, stanovanji, begunci (npr. Rdeči križ)</i>	2 odgovora: sem član (da / ne), opravljam neplačano delo (da / ne)		F	O	V
	<i>človekove pravice ali razvoj tretjega sveta</i>			F	O	V
	<i>ohranjanje in zaščita okolja ali pravice živali</i>			F	O	V
	<i>poklicna združenja</i>			F	O	V
	<i>delo z mladino (skavti, taborniki, mladinski klubi)</i>			F	O	V
	<i>šport in rekreacija</i>			F	O	V
	<i>ženske skupine</i>			F	O	V
	<i>mirovno gibanje</i>			F	O	V
	<i>prostovoljne organizacije, ki se ukvarjajo s skrbjo za zdravje</i>			F	O	V
	<i>druge skupine</i>			F	O	V



## Politična participacija

	Oznaka indikatorja	Vprašanje	Možni odgovori	Druge raziskave	N / F	O / Z	V / H	
članstvo v stranki	ESS03-B26	Are you a member of any political party?	1 - Yes, 2 - No, 7 - Refusal, 8 - Don't know, 9 - No answer		F	O	V	
	SJM022-B26	Ali ste član kakšne politične stranke	1 - da, 2 - ne, 8 - ne vem	SJM001, SJM013, SJM021, SJM031, SJM032, SJM034, SJM042, SJM052, SJM053, SJM912	F	O	V	
	SJM84-B30A-E	V katere družbenopolitične organizacije ste včlanjeni? Ali v njih delujete in ali imate funkcijo?		1 - nisem član, 2 - sem član, ne delujem, nimam funkcije, 3 - sem član, delujem, imam funkcijo	SJM88	F	O	V
		<i>socialistična zveza (SZDL)</i>				F	O	V
		<i>zveza komunistov (ZK)</i>				F	O	V
		<i>zveza sindikatov (ZS)</i>				F	O	V
		<i>zveza socialistične mladine (ZSM)</i>				F	O	V
	<i>zveza borcev (ZB)</i>			F	O	V		
	SJM90-C13A-J	Ali ste član oziroma se nameravate včlaniti v katero od navedenih političnih strank in zvez v Sloveniji?		1 - sem član, 2 - nisem, a nameravam postati član, 3 - nisem, ne nameravam postati član		F	O	V
		<i>socialistična zveza</i>				F	O	V
		<i>zveza komunistov Slovenije</i>				F	O	V
		<i>ZSMS</i>				F	O	V
		<i>slovenska demokratska zveza</i>				F	O	V
		<i>slovenska socialdemokratska zveza</i>				F	O	V
<i>slovenski krščanski demokrati</i>			F		O	V		
<i>slovenska kmečka zveza</i>			F		O	V		
<i>zeleni slovenije</i>			F		O	V		
<i>meščanska zelena stranka</i>			F	O	V			

	Oznaka indikatorja	Vprašanje	Možni odgovori	Druge raziskave	N / F	O / Z	V / H
		<i>druge</i>			F	O	V
politična participacija	ESS03-B15-24 in SJM022-B15-24	There are different ways of trying to improve things in [country] or help prevent things from going wrong. During the last 12 months, have you done any of the following?	1 - Yes, 2 - No, 7 - Refusal, 8 - Don't know, 9 - No answer		F	O	V
		<i>Contacted a politician, government or local government official</i>			F	O	V
		<i>Worked in a political party or action group</i>			F	O	V
		<i>Worked in another organisation or association</i>			F	O	V
		<i>Worn or displayed a campaign badge/sticker</i>			F	O	V
		<i>Signed a petition</i>			F	O	V
		<i>Taken part in a lawful public demonstration</i>			F	O	V
		<i>Boycotted certain products</i>			F	O	V
		<i>Deliberately bought certain products for political, ethical or environmental reasons</i>			F	O	V
		<i>Donated money to a political organisation or group</i>			F	O	V
	<i>Participated in illegal protest activities</i>		F	O	V		
		<i>Obstaja več načinov, kako bi v Sloveniji lahko izboljšali stvari ali pa preprečili, da bi šlo kaj narobe. Ali ste v zadnjih 12 mesecih naredili kaj od navedenega?</i>	1 - da, 2 - ne, 8 - ne vem	<i>SJM042, SJM061 (do bojkota izdelkov)</i>	F	O	V
		<i>stopili v stik s politikom ali predstavnikom državne ali občinske oblasti</i>			F	O	V
		<i>delovali v politični stranki ali skupini aktivistov</i>			F	O	V
		<i>delovali v kakšni drugi politični organizaciji ali zvezi</i>			F	O	V
		<i>nosili značko ali nalepko v podporo neki politični akciji</i>			F	O	V
		<i>podpisali peticijo</i>			F	O	V
		<i>se udeležili zakonitih demonstracij</i>			F	O	V
		<i>bojkotirali določene izdelke</i>			F	O	V
		<i>zavestno kupili določen izdelek zaradi političnih, etičnih ali okoljevarstvenih razlogov</i>			F	O	V
	<i>prispevali denar politični organizaciji ali skupini</i>			F	O	V	
	<i>sodelovali v nezakonitih protestnih aktivnostih</i>		F	O	V		

Oznaka indikatorja	Vprašanje	Možni odgovori	Druge raziskave	N / F	O / Z	V / H
SJM001-V5_11A-E	Tu je navedenih nekaj oblik političnega delovanja. Za vsako od njih nam prosim povejte, ali ste vi sami že kdaj sodelovali pri tem, ali bi bili morda pripravljene sodelovati, ali pa pri tem ne bi v nobenem primeru sodelovali?	1 - to sem že delal, 2 - morda bi, 3 - nikoli ne bi, 9 - ne vem, brez odgovora	SJM053 (prve tri kategorije), SJM952	F	O	V
	<i>podpisati peticijo</i>		F	O	V	
	<i>pridružiti se bojkotu</i>		F	O	V	
	<i>udeležiti se zakonitih demonstracij</i>		F	O	V	
	<i>sodelovati pri neuradnih (nenapovedanih) stavkah</i>		F	O	V	
	<i>zasesti poslopja ali tovarne</i>		F	O	V	
SJM002-H3A-L	Ali ste v zadnjih treh letih osebno naredili kaj od naštetega?	1 - da, 2 - ne, 9 - ne vem, se ne spomnim		F	O	V
	<i>Volili na volitvah</i>		F	O	V	
	<i>Se osebno obrnili na kako vplivno politično osebo</i>		F	O	V	
	<i>Obvestili časopise, radio ali TV o nekem problemu</i>		F	O	V	
	<i>Aktivno sodelovali v kaki informacijski kampaniji (kajenje, vožnja brez alkohola ...)</i>		F	O	V	
	<i>Aktivno sodelovali v volilni kampaniji</i>		F	O	V	
	<i>Se udeležili protestnega pohoda ali demonstracije</i>		F	O	V	
	<i>Stopili v stik s poslancem, ki ste ga volili</i>		F	O	V	
	<i>Protestirali proti ukrepom kake državne ustanove, skušali ovirati njeno dejavnost (npr. cestne zapore ...)</i>		F	O	V	
<i>Razpravljali z več ljudmi v vaši soseski/vasi o nekem problemu</i>	F	O	V			
<i>Obvestili policijo ali sodišče o nekem problemu</i>	F	O	V			
<i>Dali prostovoljni denarni prispevek kaki organizaciji</i>	F	O	V			
SJM032-V350A-I	Ali nam lahko zaupate, ali ste že kdaj sodelovali pri odločanju v vaši občini na katerega od spodaj navedenih načinov? Prosimo, odgovorite za vsakega posebej.	1 - da, 2 - ne		F	O	V
	<i>z glasovanjem na lokalnih volitvah</i>		F	O	V	
	<i>z dopisom, ki ste ga poslali na občino</i>		F	O	V	
	<i>s pogovorom z občinskimi svetniki</i>		F	O	V	
	<i>s pogovorom z županom občine</i>		F	O	V	
	<i>s podpisom peticije v občini</i>		F	O	V	

Oznaka indikatorja	Vprašanje	Možni odgovori	Druge raziskave	N / F	O / Z	V / H
	<i>z udeležbo na zboru občanov</i>			F	O	V
	<i>z glasovanjem na občinskem referendumu</i>			F	O	V
	<i>z udeležbo na demonstracijah, protestih, stavkah v občini</i>			F	O	V
	<i>z objavo preko lokalnih medijev</i>			F	O	V
SJM032-V352A-H	Navedli vam bomo nekaj vrst političnega delovanja. Za vsako posebej povejte, ali ste to ob lokalnih volitvah že kdaj počeli.			F	O	V
	<i>prijatelje prepričeval, da bi volili za določeno stranko</i>			F	O	V
	<i>nosil priponko stranke oz. kandidata</i>			F	O	V
	<i>obiskal politično zborovanje</i>			F	O	V
	<i>zbral sredstva za volilno kampanjo</i>	1 - počel, 2 - nisem počel		F	O	V
	<i>prispeval sredstva za volilno kampanjo</i>			F	O	V
	<i>kandidiral na listi politične stranke</i>			F	O	V
	<i>pogovarjal se z lokalnimi politiki o političnih problemih</i>			F	O	V
	<i>sodeloval kot prostovoljec v volilni kampanji za neko stranko oz. kandidata</i>			F	O	V
SJM034-V105A-H	Navedel vam bom nekaj možnih oblik političnega in družbenega delovanja ljudi, vas pa prosim, da za vsako od njih poveste, * ali ste to počeli kdaj v preteklem letu, * ali ste to počeli v bolj oddaljeni preteklosti, * ali tega še niste počeli, vendar ste to pripravljene početi, * ali tega še niste počeli in tega tudi ne bi počeli, ne glede na okoliščine.			F	O	V
	<i>podpisal peticijo</i>			F	O	V
	<i>Bojkotiral ali namenoma kupil določen proizvod zaradi ekoloških, političnih ali etičnih razlogov</i>	1 - počel, 2 - počel v bolj oddaljeni preteklosti, 3 - nikoli, mogoče bi počel, 4 - nikoli, ne bi počel, 8 - ne vem, brez odgovora		F	O	V
	<i>Se udeležil demonstracij</i>			F	O	V
	<i>se udeležil političnega sestanka ali shoda</i>			F	O	V
	<i>Imel stik ali poskušal priti v stik s politikom ali političnim funkcionarjem, da bi tako izrazil svoje poglede</i>			F	O	V
	<i>Prispeval ali zbral denar za neko družbeno ali politično aktivnost</i>			F	O	V
	<i>Stopil v stik z množičnimi mediji ali v njih nastopil, da bi tako izrazil svoje poglede</i>			F	O	V
<i>Stopil v stik z množičnimi mediji ali v njih nastopil, da bi tako izrazil svoje poglede</i>			F	O	V	

Oznaka indikatorja	Vprašanje	Možni odgovori	Druge raziskave	N / F	O / Z	V / H
SJM052-V202A-C	Ali ste že kdaj izražali svoje mnenje na katerega od spodaj navedenih načinov?	1 - sem že, 2 - nisem še		F	O	V
	<i>s podpisom peticije</i>			F	O	V
	<i>z udeležbo na demonstracijah, protestih, stavkah</i>			F	O	V
	<i>z objavo preko medijev (npr. pisma bralcev)</i>			F	O	V
SJM052-V634A-C	Ali ste v preteklih štirih ali petih letih naredili kaj od navedenega, da bi izrazili svoje nazore o tem, kaj bi morala vlada narediti?	1 - da, 2 - ne, 8 - ne vem, 9 - brez odgovora		F	O	V
	<i>Ali ste se vi osebno kdaj pismeno ali kako drugače obrnili na kakšnega politika ali predstavnika vlade?</i>			F	O	V
	<i>Ali ste se udeležili kakšnega protestnega pohoda ali demonstracije?</i>			F	O	V
	<i>Ali ste se povezali z drugimi ljudmi, ki imajo enake skrbi in želje kot vi?</i>			F	O	V
SJM932-E2_20A-C	Ali ste v zadnjih petih letih kdaj ...	1 - da, 2 - ne	SJM973	F	O	V
	<i>Podpisali kakšno peticijo v zvezi z varstvom okolja</i>			F	O	V
	<i>Dali denar kakšni skupini za varstvo okolja</i>			F	O	V
	<i>Sodelovali pri protestu ali demonstraciji, ko je šlo za varstvo okolja</i>			F	O	V
KONTAL88-V21A-S	Zamisli se v obdobje zadnjih petih let! Koliko si v tem obdobju skušal doseči kakšne spremembe v svojem ožjem okolju oziroma v širši družbi in na kakšen način? (obkroži vse, kar ustreza)	1 - da, 2 - ne	KONTAL90	F	Z in O	V
	<i>a) prepričeval sem svoje starše o tem, kaj bi bilo treba storiti</i>			F	Z	V
	<i>b) nasprotoval sem neki odločitvi svojih staršev</i>			F	Z	V
	<i>c) ravnal sem drugače, kot so želeli moji starši, ker sem sodil, da je tako prav</i>			F	Z	V
	<i>d) skušal sem o nečem prepričati svojega profesorja</i>			F	O	V
	<i>e) v razredu sem javno ugovarjal svojemu profesorju</i>			F	O	V
	<i>f) udeležil sem se protestov proti neki odločitvi šolskega vodstva</i>			F	O	V
	<i>g) v delovni organizaciji sem dal predlog za uvedbo neke novosti</i>			F	O	V
	<i>h) javno sem kritiziral delo svojega nadrejenega</i>			F	O	V
	<i>i) skušal sem o nečem prepričati svojega nadrejenega</i>			F	O	V
	<i>j) udeležil sem se protestne prekinitve dela</i>			F	O	V
	<i>k) prispeval sem denar na nabiralni akciji</i>			F	O	V

	Oznaka indikatorja	Vprašanje	Možni odgovori	Druge raziskave	N / F	O / Z	V / H
		<i>l) predlagal sem nekega kandidata za volitve</i>			F	O	V
		<i>m) z glasovanjem na volitvah sem hotel prispevati, da bi bil izbran določen kandidat</i>			F	O	V
		<i>n) prepričeval sem svoje prijatelje in znance o tem, kaj bi bilo treba storiti</i>			F	Z	V
		<i>o) povedal sem svoje mnenje na sestanku</i>			F	O	V
		<i>p) napisal sem članek, v katerem sem izrazil svoja stališča in zahteve</i>			F	O	V
		<i>r) drugo</i>			F	O	V
		<i>s) nisem skušal doseči sprememb</i>			F	O	V
	JJM90-V16	Kako bi najbolj splošno ocenili vašo politično angažiranost (aktivnost)?	1 - zelo sem aktiven, 2 - srednje aktiven, 3 - malo aktiven, 4 - nisem aktiven, 5 - drugo		F	O	V
razpravljanje o politiki	ESS03-E21	Still using this card, how often would you say you discuss politics and current affairs?	1 - Every day, 2 - Several times a week, 3 - Once a week, 4 - Several times a month, 5 - Once a month, 6 - Less often, 7 - Never, 77 - Refusal, 88 - Don't know, 99 - No answer		F	O	V
	SJM022-E21	<i>Kaj bi rekli, kako pogosto z drugimi razpravljate o politiki in aktualnih dogodkih?</i>	<i>1 - vsak dan, 2 - nekajkrat na teden, 3 - enkrat na teden, 4 - nekajkrat na mesec, 5 - enkrat na mesec, 6 - redkeje, 7 - nikoli, 88 - ne vem</i>		F	O	V
	CCEB011-Q9	Kadar se dobite s prijatelji, bi rekli, da se o političnih zadevah pogovarjate:	1 - pogosto, 2 - včasih, 3 - nikoli, 9 - ne vem/nimam mnenja, X - zavrnil odgovor	CCEB022, CCEB041, SJM952	F	Z	H
	SJM034-V115	Kadar ste skupaj s svojimi prijatelji, sorodniki ali sodelavci, kako pogosto razpravljate o politiki?	1 - pogosto, 2 - občasno, 3 - poredko, 4 - nikoli, 8 - ne vem, neodločen		F	Z	H
	CCEB034-Q5	Menite, da se o politiki pogovarjate veliko, občasno, redko ali nikoli?			F	Z in O	H
		<i>s prijatelji</i>	4 - pogosto, 3 - včasih, 2 - redko, 1 - nikoli, 9 - ne vem, nimam mnenja, x - zavrnil		F	Z	H
<i>s partnerjem</i>				F	Z	H	
<i>z drugimi sorodniki</i>				F	Z	H	
	<i>s sodelavci</i>			F	Z	H	

	Oznaka indikatorja	Vprašanje	Možni odgovori	Druge raziskave	N / F	O / Z	V / H
		<i>z drugimi ljudmi</i>			F	O	H
	MLA00	Kako pogosto se pogovarjaš o politiki z osebami, ki jih bom sedaj naštel/a? Ali zelo redko, redko, pogosto, zelo pogosto ali pa nimaš stikov s temi osebami? (obkroži eno številko v vsaki vrstici)	1 - zelo redko, 2 - redko, 3 - pogosto, 4 - zelo pogosto, 9 - nimam stikov s temi osebami		F	Z	H
	<i>MLA00-V238</i>	<i>s starši</i>		F	Z	H	
	<i>MLA00-V239</i>	<i>z intimnim partnerjem</i>		F	Z	H	
	<i>MLA00-V241</i>	<i>s prijatelji</i>		F	Z	H	
	<i>MLA00-V242</i>	<i>s sošolci</i>		F	Z	H	
	<i>MLA00-V243</i>	<i>s sodelavci</i>		F	Z	H	
	SJM001-V3_02	Ali s svojimi prijatelji o politiki razpravljate pogosto, le včasih ali nikoli?	1 - pogosto, 2 - včasih, 3 - nikoli, 9 - brez odgovora	SJM031	F	Z	H
udeležba na volitvah	ESS03-B13	Some people don't vote nowadays for one reason or another. Did you vote in the last [country] national election in [month/year]?	1 - Yes, 2 - No, 3 - Not eligible for voting, 7 - Refusal, 8 - Don't know, 9 - No answer		F	O	V
	<i>SJM022-B13</i>	<i>Danes je običajno, da se nekateri ljudje iz takšnih ali drugačnih razlogov ne udeležujejo volitev. Ali ste se vi udeležili volitev v državni zbor leta 2000?</i>	<i>1 - da, 2 - ne, 3 - nisem imel/a volilne pravice, 8 - ne vem</i>		F	O	V

## Recipročnost

Oznaka indikatorja	Vprašanje	Možni odgovori	Druge raziskave	N / F	O / Z	V / H
ESS03-A10 in SJM022-A10	Would you say that most of the time people try to be helpful or that they are mostly looking out for themselves?	Lestvica 0 - 10; 0 - People mostly look out for themselves, 10 - People mostly try to be helpful		N	O	H
	<i>Kaj bi rekli, ali so ljudje večinoma pripravljene pomagati drugim ali pa večinoma gledajo predvsem nase?</i>	<i>Lestvica 0 - 10; 0 - večinoma gledajo predvsem nase, 10 - večinoma so pripravljene pomagati drugim</i>	<i>SJM042, SJM061</i>	N	O	H
ESS04-E1-3 in SJM042-E1-3	Using this card, how much do you agree or disagree with each of these statements?	1 - Agree strongly, 2 - Agree, 3 - Neither agree nor disagree, 4 - Disagree, 5 - Disagree strongly, 7 - Refusal, 8 - Don't know, 9 - No answer		N	O	H
	<i>Citizens should spend at least some of their free time helping others.</i>			N	O	H
	<i>Society would be better off if everyone just looked after themselves.</i>			N	O	H
	<i>Citizens should not cheat on their taxes.</i>			N	O	H
	<i>Zdaj pa nekaj vprašanj o tem, kako naj bi ravnali državljani in pripadniki neke družbe. V kolikšni meri soglašate oz. ne soglašate z naslednjimi trditvami?</i>	<i>1 - močno soglašam, 2 - soglašam, 3 - niti soglašam, niti ne soglašam, 4 - ne soglašam, 5 - sploh ne soglašam, 8 - ne vem</i>		N	O	H
	<i>Državljan bi vsaj nekaj svojega prostega časa morali nameniti za pomoč drugim.</i>			N	O	H
	<i>V družbi bi šle stvari bolje, če bi vsak poskrbel predvsem zase</i>			N	O	H
<i>Državljan ne bi smeli goljufati pri svoji davčni napovedi</i>			N	O	H	
ESS04-E23	Suppose you planned to get benefits or services you were not entitled to. Using this card, how many of your friends or relatives do you think you could ask for support?	1 - None, 2 - A few of them, 3 - Quite a lot, 4 - Most or all of them, 5 - I would never do it, 7 - Refusal, 8 - Don't know, 9 - No answer		N	Z	H
<i>SJM042-E23</i>	<i>Denimo, da bi radi prišli do ugodnosti ali uslug, do katerih niste upravičeni. Kaj mislite, koliko prijateljev ali sorodnikov bi lahko pri tem prosili za podporo?</i>	<i>1 - nobenega, 2 - le nekatere od njih, 3 - kar precej, 4 - večinoma ali kar vse, 5 - tega ne bi nikoli naredil, 7 - odklonil odgovor, 8 - ne vem</i>		N	Z	H
ESS04-G41 in SJM042-G41	And if you needed help, is there anyone outside your household you can count on to give you unpaid help with childcare, other care, housework or home maintenance?	1 - Yes, 2 - No, 7 - Refusal, 8 - Don't know, 9 - No answer		N	Z	H



Oznaka indikatorja	Vprašanje	Možni odgovori	Druge raziskave	N / F	O / Z	V / H
	<i>In če bi pomoč potrebovali vi – ali je kdo izven vašega gospodinjstva, ki ga lahko zaprosite za brezplačno pomoč pri varstvu otrok ali drugih odvisnih članov, ali za delo v vašem gospodinjstvu?</i>	1 - da, 2 - ne, 8 - ne vem		N	Z	H
EQLS03-Q36	From whom would you get support in each of the following situations? For each situation, choose the most important person.	1 - Family member, 2 - Work colleague, 3 - Friend, 4 - Neighbour, 5 - Someone else, 6 - Nobody, 7 - Don't know		N	Z	H
	<i>If you needed help around the house when ill</i>			N	Z	H
	<i>If you needed advice about a serious personal or family matter</i>			N	Z	H
	<i>If you were feeling a bit depressed and wanting someone to talk to</i>			N	Z	H
	<i>If you needed to urgently raise £650 to face an emergency</i>			N	Z	H
SJM022-BHS12	Ali menite, da večina ljudi skuša biti v pomoč sočloveku, ali pa večina gleda predvsem nase?	Lestvica 0-5; 0 - večina gleda predvsem nase, 5 - večina skuša biti v pomoč sočloveku, 88 - ne vem		N	O	H
SJM952-V5_3	Pogosto predstavlja prednost, če imate stike z ljudmi, ki lahko nekaj naredijo za vas. Ali ste se vi (ali pa kdo drug iz vašega gospodinjstva) v zadnjem letu ali zadnjih dveh letih kdaj obrnili na koga, da bi za vas nekaj naredil ali pa da bi z njegovo pomočjo nekaj dobili, česar po normalni poti ne bi mogli dobiti?	1 - da, 2 - ne		N	O	V
SJM002-N28A-D	Kolikokrat ste v zadnjih 12 mesecih za sorodnike, prijatelje, sosede ali druge znance naredili katero od naslednjih stvari?	1 - več kot 1x tedensko, 2 - 1x tedensko, 3 - vsaj 2x mesečno, 4 - 2x ali 3x v zadnjem letu, 5 - 1x v zadnjem letu, 6 - nikoli v zadnjem letu	SJM002	N	Z	H
	<i>Pomagali pri hišnih opravilih ali nakupih nekomu, ki ni iz vašega gospodinjstva</i>			N	Z	H
	<i>Posodili nekomu večjo vsoto denarja</i>			N	Z	H
	<i>Se posvetili pogovoru z nekom, ki je bil nekoliko otožen oziroma depresiven</i>			N	Z	H
	<i>Pomagali nekomu najti zaposlitev</i>			N	Z	H

## Neformalna omrežja

Oznaka indikatorja	Vprašanje	Možni odgovori	Druge raziskave	N / F	O / Z	V / H
ESS03-C2 in SJM022-C2	Using this card, how often do you meet socially with friends, relatives or work colleagues?	1 - Never, 2 - Less than once a month, 3 - Once a month, 4 - Several times a month, 5 - Once a week, 6 - Several times a week, 7 - Every day, 77 - Refusal, 88 - Don't know, 99 - No answer	SJM042, SJM061	N	Z	H
	Prosim, ocenite, kako pogosto se iz družabnih razlogov dobivate s prijatelji, sorodniki ali kolegi z dela?	1 - nikoli, 2 - manj kot enkrat na mesec, 3 - enkrat na mesec, 4 - nekajkrat na mesec, 5 - enkrat na teden, 6 - večkrat na teden, 7 - vsak dan, 88 - ne vem	SJM042	N	Z	H
ESS03-C3	Do you have anyone with whom you can discuss intimate and personal matters?	1 - Yes, 2 - No, 7 - Refusal, 8 - Don't know, 9 - No answer	SJM042, SJM061	N	Z	H
SJM992-V6_07	Če ne upoštevate moža, žene, partnerja in družinskih članov – ali imate kakega dobrega prijatelja, s katerim se lahko posvetujete o osebnih in pomembnih stvareh?	1 - da, 2 - ne		N	Z	H
ESS03-E1-12b	Do you have personal friends within this organisation?	1 - Yes, 2 - No, 3 - Not applicable, 7 - Refusal, 8 - Don't know, 9 - No answer		N	Z	H
	<i>a sports club or club for out-door activities</i>			N	Z	H
	<i>an organisation for cultural or hobby activities</i>			N	Z	H
	<i>a trade union</i>			N	Z	H
	<i>a business, professional, or farmers' organisation</i>			N	Z	H
	<i>a consumer or automobile organisation</i>			N	Z	H
	<i>an organisation for humanitarian aid, human rights, minorities, or immigrants</i>			N	Z	H
	<i>an organisation for environmental protection, peace or animal rights</i>			N	Z	H
	<i>a religious or church organisation</i>			N	Z	H
	<i>a political party</i>			N	Z	H
	<i>an organisation for science, education, or teachers and parents</i>			N	Z	H
<i>a social club, club for the young, the retired/elderly, women, or friendly societies</i>		N	Z	H		

Oznaka indikatorja	Vprašanje	Možni odgovori	Druge raziskave	N / F	O / Z	V / H
	<i>any other voluntary organisation such as the ones I've just mentioned</i>			N	Z	H
ESS03-F1	Including yourself, how many people - including children - live here regularly as members of this household?	Število	CCEB034, CCEB035, CCEB041, SJM001, SJM013, SJM031, SJM032, SJM034, SJM042, SJM052, SJM061, SJM062, SJM84, SJM88, SJM76, SJM90, SJM981, SJM992, STILI01, SJM86 in druge	N	Z	H
<i>SJM022-F1</i>	<i>Koliko oseb živi v vašem gospodinjstvu, vključno z otroki in vami?</i>			N	Z	H
EQLS03-Q34	On average, thinking of people living outside your household how often do you have direct (face-toface) contact with	1 - More than once a day, 2 - Every day or almost every day, 3 - At least once a week, 4 - Once or twice a month, 5 - Several times a year, 6 - Less often, 7 - Don't have such relatives, 8 - Don't know		N	Z	H
	<i>any of your children</i>			N	Z	H
	<i>your mother or father</i>			N	Z	H
	<i>any of your friends or neighbours</i>			N	Z	H

Oznaka indikatorja	Vprašanje	Možni odgovori	Druge raziskave	N / F	O / Z	V / H
EQLS03-Q35	On average, how often do you have contact with friends or family by phone, e-mail or by post?	1 - More than once a day, 2 - Every day or almost every day, 3 - At least once a week, 4 - Once or twice a month, 5 - Several times a year, 6 - Less often, 7 - Don't know		N	Z	H
SJM062-D31	Ocenite, s koliko ljudmi ste v stiku.	1 - do 4 osebe, 2 - 5-9 oseb, 3 - 10-19 oseb, 4 - 20-49 oseb, 5 - 50 ali več, 9 - ne vem, brez odgovora		N	Z	H
SJM941-V3_10	Kako pogosto se družite s svojimi prijatelji?	1 - vsak dan, 2 - večkrat tedensko, 3 - enkrat tedensko, 4 - enkrat mesečno, 5 - nekajkrat letno, 6 - se ne družim, nima prijateljev	SJM962, SJM992	N	Z	H

## Priloga C: Predstavitev indikatorjev za empirično analizo

Indikator	Oznaka indikatorja (iz raziskav SJM)	Vprašanje	Možni odgovori	Druge raziskave	N / F	O / Z	V / H	O / G / I
I1	SJM022-A8	Če govorimo na splošno, ali bi rekli, da večini ljudi lahko zaupamo, ali menite, da je treba biti z ljudmi zelo previden? Izberite ustrezno vrednost na lestvici od 0 do 10, pri čemer 0 pomeni, da je treba biti z ljudmi zelo previden, 10 pa, da večini ljudi lahko zaupamo.	Lestvica 0 - 10; 0 treba je biti zelo previden, 10 - večini ljudi lahko zaupamo	SJM042, SJM061	N	O	H	G
I2	SJM022-A9	Ali menite, da bi vas večina ljudi skušala izkoristiti, če bi za to dobila priložnost, ali pa bi večina skušala ravnati pošteno?	Lestvica 0 - 10; 0 - večina bi me skušala izkoristiti, 10 - večina bi skušala ravnati pošteno	SJM042, SJM061	N	O	H	G
I3	SJM022-A10	Kaj bi rekli, ali so ljudje večinoma pripravljeni pomagati drugim ali pa večinoma gledajo predvsem nase?	Lestvica 0 - 10; 0 - večinoma gledajo predvsem nase, 10 - večinoma so pripravljeni pomagati drugim	SJM042, SJM061	N	O	H	G
I4	SJM022-C2	Prosim, ocenite, kako pogosto se iz družabnih razlogov dobivate s prijatelji, sorodniki ali kolegi z dela?	1 - nikoli, 2 - manj kot enkrat na mesec, 3 - enkrat na mesec, 4 - nekajkrat na mesec, 5 - enkrat na teden, 6 - večkrat na teden, 7 - vsak dan, 8 - ne vem	SJM042, SJM061	N	Z		H
I5	SJM022-B7-12	Prosim, da s pomočjo lestvice od 0-10 ocenite, koliko vi osebno zaupate vsaki od naslednjih ustanov. 0 pomeni, da ustanovi sploh ne zaupate, 10 pa, da ji povsem zaupate.	Lestvica 0 - 10; 0 - sploh ne zaupam, 10 - povsem zaupam	SJM042, SJM061	F	O	V	I
		državnemu zboru	Indeks zaupanja v politične institucije		F	O	V	I
		pravnemu sistemu			F	O	V	I
		politikom			F	O	V	I
		Evropskemu parlamentu			F	O	V	I
		Združenim narodom			F	O	V	I

		Obstaja več načinov, kako bi v Sloveniji lahko izboljšali stvari ali pa preprečili, da bi šlo kaj narobe. Ali ste v zadnjih 12 mesecih naredili kaj od navedenega?	1 - da, 2 - ne, 8 - ne vem	SJM042, SJM061	F	O	V	
<b>I6</b>	SJM022- B15-24	stopili v stik s politikom ali predstavnikom državne ali občinske oblasti	Indeks političnega delovanja		F	O	V	
		delovali v politični stranki ali skupini aktivistov		F	O	V		
		delovali v kakšni drugi politični organizaciji ali zvezi		F	O	V		
		nosili značko ali nalepko v podporo neki politični akciji		F	O	V		
<b>I7</b>		podpisali peticijo	Indeks družbene angažiranosti		F	O	V	
		se udeležili zakonitih demonstracij		F	O	V		
		bojkotirali določene izdelke		F	O	V		
	SJM022- E1A00	Zdaj vam bomo zastavili nekaj vprašanj o različnih organizacijah, v katerih nekateri ljudje delujejo. Za vsako izmed prostovoljnih organizacij, ki jih bom navedel/navedla, prosim, povejte, ali in na kakšen način ste bili z njeno dejavnostjo povezani v zadnjih 12 mesecih.	0 - nič, 1 - član, 2 - delujoči član, 3 - dal denarni prispevek, 4 - opravljal prostovoljno delo		F	O	V	
<b>O1</b>		<i>športni klub, društvo ali društvo za dejavnosti v naravi (lovci, taborniki)</i>	Članstvo v civilnodružbenih organizacijah		F	O	V	
		<i>kulturna društva ali skupine, ljubiteljska društva</i>		F	O	V		
		<i>poslovno, poklicno ali kmečko združenje, društvo</i>		F	O	V		
		<i>organizacija za humanitarno pomoč, za človekove pravice, za pravice manjšin ali beguncev</i>		F	O	V		
		<i>organizacija za varovanje okolja, mirovniška organizacija, organizacija za zaščito pravic živali</i>		F	O	V		
		<i>verska ali cerkvena organizacija</i>		F	O	V		
		<i>organizacija s področja znanosti, izobraževanja, organizacija učiteljev ali staršev</i>		F	O	V		
	<i>družabni klub, mladinski klub, društvo upokojencev, žensk, društva prijateljev</i>	F	O	V				
<b>O2</b>		<i>sindikat</i>	Članstvo v sindikatu		F	O	V	
<b>O3</b>		<i>politična stranka</i>	Članstvo v politični stranki		F	O	V	